

ကိုဗစ်-19 ကာလပတ်ဉ် ဖွံ့သိးကွာဒီးပဘျာဉ်

လိာ်ကဝီပိာ်မုာ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါကုၤအကလုာ်လၢကမၤဆူၣ်ထီၣ်
တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤကဆိထၢၣ်ဒီးသီသံၣ်ပွဲၤဂီၤပုၤတၢ်သ့ၣ်ပုၤလၢဃိာ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်, ကီၢ်သူလၢ

ကုၤဘျာဉ်ထီၣ်ဖိးဘျာဉ်ကဆိ တၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ရိဟံၣ်တကီၤ

တၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤဆီၤလၢ

ကိုဉ်တြိကုပကီၢ် ဖံသိးကုဒီးပဘျာၣ်

လိာ်ကဝီတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါအဘျၣ် (၅)

တၢ်ထုးထီၣ်ရုလီၤအီၤလၢ

လါဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၃ နံၣ်

တၢ်ဆဲးကျိးအလိာ်ဆိးထံး

P.O. Box 35, Sansai Post Office, Sansai, Chiang Mai, Thailand 50210

လံာ်စဲကျိးတး

WANIDA PRESS, ဝှံကံာ်မဲ, ကီၢ်ကိုဉ်တဲာ်

ကိုဉ်တြိကုပကီၢ် ဖံသိးကုဒီးပဘျာၣ်

ပုၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးကွဲးထုးထီၣ်လံာ်

စိၤဘျီထူ, နီၢ်ပလဲ, နီၢ်ဆၢယုာ်

ပုၤမၤသကိးတၢ်ကရူၢ်

ခဲၣ်ပိာ်မုၢ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါကရူၢ်
ကဆီထၢၣ်ဒီးသီသံၣ်ပီၤဂီၤပိာ်မုၢ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါကရူၢ်

ပုၤဒိတၢ်ဂီၤ

ပိာ်မုၢ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါကရူၢ်

တၢ်န့ၢ်ပၤခွဲးယၢ်

ဆဲးကျိးဘၣ်ကညီဖိခိၣ်ယၢၤဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်မၤပုၤဘျးစဲကရၢ (ခဲၣ်)

ISBN : 978-616-92815-4-2

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်တဖၣ်

ကဘျံးပၤ

၁. တၢ်ကတိၤလၢညါ.....	၄
၂. တၢ်ဂ့ၢ်ကၤဖျိၣ်.....	၅
၃. ခိၣ်တယၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါကုၤအကလုာ်ဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်.....	၉
၄. တၢ်ဂ့ၢ်သိးထီၣ်.....	၁၃
၅. တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တယၢ်.....	၁၅
၆. တၢ်ယုသ့ၣ်ညါကုၤအကျိၤအကျဲးဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤ.....	၁၉
၇. တၢ်ဖးကုၤအမံၤဒီးတၢ်မၤကွၢ်ကုၤအကျိၤအကျဲး.....	၂၂
လံာ်တၢ်ယု (၁) ကုၤအကလုာ်လၢတၢ်အိၣ်သ့, သုအိၣ်သ့ဒီးမဲထီၣ်အကလုာ်တၢ်လီၤတဖၣ်.....	၅၃
၈. ကုၤမူသံမူဘျိးလၢပကဘၣ်သ့ၣ်ညါဆိအိၣ်တဖၣ်.....	၇၇
လံာ်တၢ်ယု (၂) ကုၤတဖၣ်လၢအမ့ၢ်ကုၤမူသံမူဘျိးတဖၣ်.....	၇၈
၉. ကုၤအကလုာ်တဖၣ်တၢ်သုအိၣ်အကျိၤအကျဲးဒီးအကါဒိၣ်လၢပုၤထူလံာ်ဖိအတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်.....	၈၀
၁၀. တၢ်တၢ်ပိၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်.....	၈၃
၁၁. တၢ်ကွဲးကျၢၢ်တံာ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်.....	၈၄
၁၂. ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး.....	၈၅
၁၃. တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ.....	၈၇

၁. တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပဲကညီဖိတကလၢအံၤ ပမ့ၢ်ပုၤအိၣ်မူလၢခိၣ်ခိၣ်ပုၤလၢကျါ
ဒီးသုၣ်အိၣ်တၢ်ကတိၤလၢညါပတၢ်အိၣ်မူအပူၤအယံၤဒီး
ကဲထီၣ်တၢ်လံၤပတၢ်လၢတၢ်လၢအတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးလၢပူၤလၢ
ကစၢလံၤလံၤ ဘၣ်ဆၣ်ပတၢ်ကွဲးနီၣ်ကွဲးယါအိၣ်တၢ်အိၣ်ဝဲသ့သ့
ဘၣ်န့ၣ် ပတဲသ့န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီၣ်တၢ်တၢ်လီၤဖဲယိၣ်လိာ်တၢ်မုာ်
တၢ်ခၢၣ်ကရၢၢ်အပူၤအံၤ လံာ်တဘျီအံၤကမ့ၢ်ဝဲလံာ်အဆိကတၢ်
တဘျီလၢအကွဲးဖျါထီၣ်က့ၤက့ၤအတၢ်အိၣ်ယၤ, က့ၤဘၣ်ထွဲဒီး
ကညီပိာ်မုာ်အလၢအလၢ အတၢ်လၢဒိၣ်ပူၤဒိၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. က့ၤမ့ၢ်
ကျိာ်အတၢ်အိၣ်ယၤ, က့ၤမ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်မူအတၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သး,
မ့ၢ်တၢ်ရူလိာ်မုာ်လိာ်သးအကျိၤအကျဲဒီးအဂ့ၢ်အဂတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
ပသ့ညါဘၣ်လၢပုၤတစၢလဲၤပုၤတစၢဟဲဒီးပတၢ်သ့ညါဘၣ်ထွဲဒီး
က့ၤအံၤဆဲးလီၤစုၤလီၤကွံာ်ကယီၤကယီၤ ခိဖျိလၢမ့ၢ်ဝဲခိၣ်ပုၤဝါမဲလၢအ
အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ညါထူလံၤဘၣ်ပးတၢ်သုၣ်အိၣ်က့ၤဒီးတၢ်သုၣ်ပဆုၤက့ၤ
တဖၣ် သံသဒၣ်ပုၤလၢကအယံၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ပထံၣ်ဘၣ်လၢ
ပတၢ်အိၣ်မူဖိထီၣ်ဖးထီၣ် လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဒီး ဖိဒဲဖိသ့ညါခံတစၢ
တဖၣ် ဟးမလိတၢ် ဟးဖဲအိၣ်မဲအိၣ်တၢ်လၢအယံၤ လီၤလၢခူလၢ
ဝုၢ်ဒီးအိၣ်စိၤစုၤလိာ်အသးဒီးအပုၤတဝါအယံၤ ကျဲအိၣ်ထဲတဘိဇိလၢ
ပကဒးသ့ညါက့ၤအိၣ်ခိဖျိလၢ ကဖးက့ၤဝဲလၢလံာ်လၢလံာ်န့ၣ်လီၤ.
လၢတၢ်န့ၣ်အယံၤ ပိာ်မုာ်အတၢ်ယုသ့ညါကရၢၢ်အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်
ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ် ဒီးဂုာ်ကျဲးစးယုသ့ညါက့ၤက့ၤဝဲလၢအဆိအချု
ဒီးထူးထီၣ်က့ၤက့ၤအလံာ်စိာ်စုဖိတဘျီအံၤ တချုးလၢတၢ်သ့ညါ
ထူလံၤဘၣ်ပးက့ၤအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤမၤသဒၣ်ပုၤလၢကဒီးဘၣ်အခါ
န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်ဂ့ၢ်ကၢဖီၣ်

ကညီပှၤထူလံၤဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤဘၣ်ဃးကုၤအကလုာ်ဖဲ ကဆိထၢၣ်သီသံၣ်ပှၤဂီၤအဟီၣ်ကဝီၤ, ဃီၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်က ရၢၢ်, ကီၢ်သူလုၤ

ကီၢ်သူလုၤအပူၤ ဖဲဃီၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ် မ့ၢ်
တၢ်လီၤအကျါတတိၤလၢအပျဲၤဒီးတၢ်ဘၣ်တ့ၢ်ဖဲတၢ်မါအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်
လီၤ. လၢတၢ်ဘၣ်တ့ၢ်ဖဲတၢ်မါအကျါ ကုၤမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်တ့ၢ်အကျါတကလုာ်
လၢအမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အိၣ်ယၢလၢအကါဒိၣ်မး လၢပှၤထူလံၤဖိကဒီးသန့ထီၣ်
အသးလၢအဖိခိၣ်အဂီၢ်, ခိဖျိတၢ်သူတၢ်စွဲအီၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, ကသံၣ်
ကသီ, တၢ်ပိးတၢ်လီၤ, တကးဒီးဘၣ်ဟံၣ်ဃီၣ်ကျိၣ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိး
န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဟီၣ်ကဝီၤဖဲအံၤန့ၣ် ပှၤမ့ၢ်န့ၣ်ဖိအတၢ်သ့ၣ်ညါကုၤလၢဖဲအ့ၣ်
အကျဲတကပၤန့ၣ် တၢ်တမၤလိလုၤယုၤသ့ၣ်ညါအီၤနီၣ်တဘျီဒ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်
တခါကညီပှၤထူလံၤဖိလၢလီၤကဝီၤဖဲအံၤအပူၤတဖၣ် သုၣ်ကုၤအတၢ်အိၣ်ယၢ
တဖၣ်လၢအတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ် အိၣ်တ့ၢ်လံၤလၢမိၢ်စိၤပၢၣ်ယၣ်အစိၤတဖၣ်အစိၤ
လံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအလံာ်ပၢၣ်ဖျါတဘျီအံၤ အတၢ်
ပညိၣ်တၢ်တခါ မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤနီၣ်မၤယါကုၤပှၤထူလံၤဖိအတၢ်ကုၣ်
ဘၣ်ကုၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢကိၣ်ပူၤတညီဘၣ် ခိဖျိအိၣ်ထဲဒ်
တၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢပနီၣ်ကစၢ် ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤလၢပျီပူၤဖဲတၢ်ယုၤအိၣ်ဆုး
အိၣ်အကျိၣ်အကျဲလၢပျီပူၤအခါ, တၢ်ဖးကုၤအါကလုာ်အမံၤတဖၣ်, လၢတၢ်
အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်, ကသံၣ်ကသီအဂီၢ်, တၢ်ပှၤတၢ်ဆါအဂီၢ်, ဒီးတၢ်သူတၢ်စွဲ
အကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ပညိၣ်ခံၤတခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကသ့ၣ်
ညါအါထီၣ်တၢ်ပၤဆုၣ်ရဲၣ်ကျဲၤကုၤကုၤအတၢ်အိၣ်ယၢဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤလၢ

တၢ်သူအီၤ ဒ်သိးကုၤအါကလုာ်အံၤ ပကအိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်အီၤပူၤပူၤဖျဲးဖျဲးလၢ
ကျဲယုၣ်ကၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအကျိၣ်အကျဲ – တၢ်မၤတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါဘၣ်ဃးကုၤအံၤလၢယံာ်
န့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်တၢ်မၤအီၤခိဖျိတၢ်လီၤသမံၤသမိးဝဲဒ်ပှၤသဝီဖိတဖၣ်, ပိာ်မုာ်
ပိာ်မၤတဖၣ် ဘၣ်ဃးတၢ်ယုၤအိၣ်ကုၤဒီးတၢ်သူအိၣ်အီၤအကျိၣ်အကျဲတဖၣ်န့ၣ်
လီၤ. တကးဒ်ဘၣ် ပှၤယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်အကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၤလီၤယုၤသ့ၣ်ညါဝဲ
ဒ်တၢ်လၢပျီပူၤလိလိၤလၢအနီၣ်ကစၢ်ဒ်ဝဲ ဖဲတၢ်လီၤတဖၣ်လၢပှၤလဲၤတတုၤကုၤ
တတုၤအလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် ပှၤပူၤလၢအဘူးဒီးတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်, တၢ်ဆါ
တၢ်ပှၤအလီၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပှၤဒိၣ်ပှၤယိာ်အပူၤတဖၣ်
ပှၤလဲၤယုၤအိၣ်ဆုးအိၣ်ကုၤတုၤစ့ၢ်အယိၤ ပလီၤမၤစ့ၢ်ကိးပျီပူၤအတၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်
ညါလီၤဆီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ဆါတၢ်ပှၤကုၤအဂီၢ် တၢ်လီၤကွၢ်
စ့ၢ်စ့ၢ်ကိးယိာ်လိာ်ကျိၣ်, ကီၢ်ကီၢ်တဲာ်ကီၢ်ဆၢတဖၣ်ဖဲကုၤလၢထာထီၣ်အဆၢ
ကတီၢ်လၢတၢ်ဆါတၢ်ပှၤကုၤအလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤအကလုာ်တဖၣ်လၢ
တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအီၤမ့ၢ်ဝဲ, ခုးပူၤ, သံၣ်ပူၤ, ဇူပူၤ, ဒီးပှၤမ့ၢ်သီထီၣ်အပူၤလၢတၢ်တ
မၤဟးဂီၤအီၤနီၣ်တဘျီဒ်ဘၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပှၤအကလုာ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ,
သ့ၣ်ပှၤ, ဆိသ့ၣ်ပှၤ, သ့ၣ်ပဟံၣ်ဒီးတလးအီၤသ့ၣ်ပှၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအစၢ – တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအစၢဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကညီပှၤထူလံၤ
ဖိဖဲဃီၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ကရၢၢ်အပူၤတဖၣ်န့ၣ် ကုၤအတၢ်အိၣ်ယၢမ့ၢ်ဝဲတၢ်အ
ကါဒိၣ်ကတၢ်အကျါတခါလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ယုၤ
သ့ၣ်ညါဖဲကဆိထၢၣ်, သီသံၣ်ပှၤဂီၤပှၤတတၢ်သ့ၣ်ပှၤအပူၤဒီး တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အစၢ

အဖီခိပ်, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ကုအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်, ကသံၣ်ကသီအဂီၢ်, တၢ်ဆါတၢ်ပွၤအဂီၢ်ဒီးတၢ်အဂၤအဂၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤ ကုလၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်အန့ၣ်အထာအိၣ်ဝဲ (၃၃) န့ၣ်ဒီးအကလုာ်အိၣ်ဝဲ (၁၀၆) ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်အိၣ်လၢကသံၣ်ကသီအဂီၢ်အိၣ်ဝဲ (၁၂) ကလုာ်, တၢ်အိၣ်အိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝဲ (၈၁) ကလုာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးမ့ၣ်အုၤသဆၣ်အတၢ်ပိးတၢ်လီၤအသိးအိၣ်ဝဲ (၁) ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒံးဘၣ်ကုသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ (၆) ကလုာ်အကျါန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်ကျဲၣ်ခံၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ကုလၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတအိၣ်ဝဲဘၣ်ဒီးတသ့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲခံၣ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. အဂၤ (၆) ကလုာ်န့ၣ်ပုၤလၢတၢ်လီၢ်အဂၤတနီၤအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် လၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအလီၢ်တၢ်တအိၣ်အိၣ်ဘၣ်. ကုလၢခံၣ်တၢ်တကလုာ်လၢအမ့ၢ်ကုသ့ၣ်လးတကလုာ်အံၤ ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်လၢမ့ၣ်သဆၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၣ်ထဲၣ်ကုလၢလၢထာတကလုာ်အံၤပုၤမၤလဲၤမၤကၤအိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ယၢအဝဲအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤလိအလီၢ်တခါလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ထူလံၤဘၣ်ပးဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါကု ဒီးတၢ်သ့ၣ်ကုအကျါကအကျဲတဖၣ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤကုဆူဖိစိလံၤစိတဆိဘၣ်တဆိ လၢန့ၣ်ဖိထာဖိကဒဲကဒဲဒၣ်အကျါမ့ၢ်ဂုၤ ပုၤတတဖုဒၣ်အကျါမ့ၢ်ဂုၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါတၢ်အိၣ်ယၢမ့ၢ်အိၣ်အါကလုာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤကအါဝဲခိဖျိလၢကျိၣ်လၢတၢ်ကိးကုအမံၤကအါ, တကးဒံးဘၣ်တၢ်နီၤခိနီၤအိၣ်လိာ်သး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ကွံၣ်, ဒီးကၤယၢပၤယၢပၤလုာ်လုာ်ထူသန့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိကျါတံၢ် – ပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကုမ့ၢ်ဝဲကညီပုၤထူလံၤဖိအပုၤပုၤတၢ်အိၣ်ယၢအကျါတခါလၢအကါဒိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်, ကသံၣ်ကသီအဂီၢ်, ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်, လုာ်လုာ်ထူသန့တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ထူလံၤအဂီၢ် ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤအကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ်အယိ, တၢ်အိၣ်ယၢအဝဲအံၤ အကါဒိၣ်ဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးလၢကညီထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မူဒီးလုာ်လုာ်ထူသန့ကအိၣ်ကအိၣ်ခိးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကညီပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ထူလံၤလၢအဘၣ်ပးဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါကုအါကလုာ်လီၤဆံးလီၤစ့ၢ်ကွံၣ်ဝဲကွံၣ်ကွံၣ် တုၤလၢခုၤခါဆၢကတီၢ်အံၤဒုးလဲာ်ဘၣ်ဆၣ်, ပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအစၢဒုးဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ညါလၢအအိၣ်တၢ်ဒီးတဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပုၤသ့ၣ်ဒဲးအယိ, လၢတၢ်ကသ့ၣ်ကၤယၢကတၢ်သ့ၣ်ညါအကါဒိၣ်ဒဲးအံၤတချးလၢအလီၢ်မၤခဲလၢဒံးဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကါဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးလၢပဝဲကညီဖိအတၢ်အိၣ်မူ ဒီးအလုာ်လုာ်ထူသန့အဂီၢ်ဒဲးသိးကမူဒီးဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်ယုသ့ၣ်ညါကုတဘျီအံၤဒုးဖုးသံနီၣ်ထီၣ်ကုပုၤလၢပကြးစးထီၣ်မၤမူဒီး ဒီသအါထီၣ်ကုပတၢ်မူအါကလုာ်အံၤခိဖျိတၢ်ကၤကုပလုာ်လုာ်ထူသန့, တၢ်အိၣ်မူထူလံၤအကျဲအိၣ်ထံးတပတီၢ် မ့ၢ်လၢကုအတၢ်အိၣ်ယၢမ့ၢ်ဂုၤ, တၢ်သ့ၣ်ညါကုအတၢ်အိၣ်ယၢမ့ၢ်ဂုၤ, မ့ၢ်လီၤမၤန့ၣ်ကလီၤမၤယုာ်န့ၣ်ပုၤဒီးပလုာ်ပလုာ်ထူသန့စ့ၢ်ကိးအယိန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ဖျါခိၣ်သံၣ် – ကုတၢ်အိၣ်ယၢ, ကညီပုၤထူလံၤဖိတၢ်အိၣ်မူလုာ်လုာ်ထူသန့, ယိၣ်လိာ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဖိကရၢပုၤ, ကီၢ်သုလုၤ.

၃. ခိုင်တယ်တော်ဂွါလတော်ဒူးအိုင်ထိုင်တော်ယုသုညါကုအကလုာ် ဖဲယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါ

တော်ဂွါအိုင်ထံးခိုင်ဘိ

မုာ်တြိာ်ကီာ်ရုာ်အနုဆာ်တော်အိုင်ယု၊ ဒီးတော်မုာ်ကလုာ်ကလုာ်၊ ပုာ်ထု လံဖဲအလုာ်လုာ်ထုသနု ဒီးအတော်လုာ်အိုင်သးသမု၊ ဒီးအပုာ်ကလုာ်တော်စံာ်စံာ် တဲစံာ်၊ အတော်အိုင်မုာ်တော်လဲထိုင်လဲထိုင်ပုာ်တော်ကလုာ်အသိး လာအမိာ်ပာ်ဖဲအထံအကီာ်ပုာ် ကအိုင်ကါဆိးကျဲအညါ ဒီးလဲခိဖျဲဝဲထံလိာ်ကီာ်ပုာ်တော်ဒူးတော်ယု အသဟိုင်မှတ်ဂု၊ တော်ပတုာ်တော်ခဲဝဲ တော်ယုထိုင်တော်မှတ်တော်ခုန်အသဟိုင်မှတ် ဂု၊ မုာ်တမုာ် မုာ်ကျဲလဲကွာ်တော်လဲထိုင်လဲထိုင်ဖးဒိုင်အသဟိုင်မှတ်ဂု ကနုာ်က သုကိးကတီာ်ဒီးအဂီာ် မုာ်တော်သံကွာ်ဖးဒိုင်တဖျာ် လာပုာ်ထုလံဖဲလုာ်တြိာ် ကီာ်ရုာ် ဒီးအပုာ်တီခိုင်ရိုင်မဲတော်ခိုင်နုာ်တဖျာ်ကဘဉ်စံးဆာသကိးဝဲနုာ်လီ၊

၂၀၁၂ နံာ် ခုန်အိုင်ယုဒီးပယီပဒိုင် မတော်ပတုာ်တော်ခဲဝဲအိုင် လဲလဲအလိာ်ခဲသုးခိုင်ကျဲစံာ်စံာ်ကီာ်ကွိုင်ဟဲ လာအမုာ်ပုာ်ထုလံဖဲခိုင်နုာ်ဖးဒိုင်တ ဂုဖဲမုာ်တြိာ်ကီာ်ရုာ်၊ တီခိုင်ရိုင်မဲတော်တိုင်ပိုင်ကုာ်လိာ်သကိးတော်ဒီးတံးသကိး လာကီာ်ပုာ်ကီာ်ရုာ် ယုာ်ဒီးကညီဖဲခိုင်ယုဒီးပုာ်ဂီတော်မပုာ်ဘုးစဲကရါ (ခဲစံာ်) ခိုင်နုာ်ဘဉ်ယုဒီးတော်ဂွါအံးတဘျူးဘျီအယိ လာခဲကတော် “ယိုင်လိာ်တော်မှတ် တော်ခုန်ကရါ (Salween Peace Park)” အတော်ဆိကမိာ် ဘဉ်တော်ဆုာ်လီအံး နုာ်လီ၊ တုာ်ယီလါယု ၂၀၁၅ နံာ်နုာ် ယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါအတော် ဆိကမိာ်အဒိ (concept) ဘဉ်တော်ကွဲဒူးအိုင်ထိုင်အံးဝဲ ဖဲလဲစဲပထုဘဉ် ၂၀၁၅ နံာ် ခုန်အိုင်ယုမုာ်တြိာ်ကီာ်ရုာ်အခိကရဲး (၉) ဘျီတဘျီနုာ် ပာ်လီ နုာ်ဝဲတော်ဆာတ်တဘီလာ ယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါမုာ်ဝဲ မုာ်တြိာ်ကီာ်ရုာ်

တော်ပာ်လီခါဆုညါတော်မုာ် အတော်ရဲာ်တော်ကျဲအကျါတခါနုာ်လီ၊ ဒ်နုာ်အ သိး၊ ဖဲ ၂၀၁၆ နံာ် ခုန်အိုင်ယုလိာ်ခါသးခိကရဲး (၁၆) ဘျီတဘျီနုာ် တော်ဆုာ်နုာ်စုာ်ကိးယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါ၊ ဒီးဖဲခိကရဲးဝဲအလိာ်ခဲ လိာ် ခါသးထီဘိကမံးတံာ်အတော်အိုင်ထိုင်အိုင်ထံးကတော်တဘျီနုာ် ပာ်လီနုာ် စုာ်ကိးတော်အိုင်လီဆိုင်ထွဲဝဲဒုာ် ယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါအတော်ရဲာ်တော် ကျဲအံးနုာ်လီ၊

ယိုင်လိာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါအခိပညီ

တော်ထိုင်တော်ဆိကမိာ်ဘဉ်ယုး တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါအဂီာ်နုာ် မုာ်တော် လာဟဲအိုင်ထိုင်ဒီးဆိတလဲအသးကွာ်ကွာ်နုာ်လီ၊ ပုာ်တနီနီဟ့ာ်ထိုင်ဝဲအခိ ပညီလာ တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါနုာ် မုာ်ဝဲဒုာ်တော်ဒိသအနုဆာ်ဟိုင်ကဝီလာထံ ကီာ်ခဲဘုာ်အဆာ၊ လာအဟံဖျါထိုင်ဝဲဒုာ်တော်မှတ်တော်ခုန်အပနီာ် ဒီးတော်မုာ်သ ကိးတော်လာထံကီာ်ခဲဘုာ်အဘဉ်စဲနုာ်လီ၊ ပုာ်တနီနီဟ့ာ်ကုာ်ဝဲလာ တော်မှတ် တော်ခုန်ကရါနုာ် အလိာ်တအိုင်လာကဘဉ်ခိဝဲဒုာ်ကီာ်ဆာဘဉ်၊ လာတော်သုာ်နီာ် ထိုင်ကုာ်တော်သဘဉ်သဘဉ် လာအမုာ်အသးလာအပုာ်ကွာ်တဖျာ်အဂီာ် တော်ဒူး အိုင်ထိုင်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါလာထံလိာ်ကီာ်ပုာ် တတီဂုတတီဂုသုာ်လီ၊ ခိဖျဲ တော်ထူးထိုင်အခိပညီလီဆိုင်သုအယိ ဟိုင်ခိုင်ဒီးဖျာ်တော်မှတ်တော်ခုန်ကရါ အိုင် ဝဲဒုာ် ၁၄၆ ဘုာ် တုာ် ၆၀၀ ဘုာ်နုာ် တော်စံးဝဲသုနုာ်လီ၊ မုာ်ယိုင်လိာ်တော် မှတ်တော်ခုန်ကရါ အတော်ဆိကမိာ်တော်ထိုင်စံးနုာ် - တော်ဟံးဟံးဖိုင်နုာ် တော်မှတ် တော်ခုန်ကရါအခိပညီ လာတော်ပာ်ဖျါထိုင်တုာ်လဲအံးတဘျူးမံ လာအကြားက

တၢ်ဒီးလီၤကဝီၤတၢ်အိၣ်သး, ဒီးဘၣ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်အိၣ်တဆိဘၣ်တဆိအဖၤ မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကရၢၢ်တဖျၢၣ်လၢ တၢ်ပၣ်ပနီၣ်လီၤဆိအိၣ်လၢ တၢ်ဒီးသအဲၤ ဝဲတၢ်မုၢ်အိၣ်ကလၢၣ် ဒီးလုၢ်လၢ်ထူၤသန့တၢ်န့ၢ်သၢတဖၣ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ် တၢ်ခၣ် ဒီးတၢ်မၤယူၤမဖိးက့ၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်တိၣ်ကျဲၤတခါလၢ အအိၣ် သ့ၣ်လီၤအသးလၢ ကမ့ၢ်သကိးကမ့ၢ်အတၢ်ပၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်အဖီခိၣ်, လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အန့ၣ်အဆၢ, ဒီးတမ့ၢ်ဒ်တၢ်ဖီခိၣ်ဆူတၢ်ဖီလၢ ပဒိၣ်အတၢ် ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်သိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဒုးလီၤဆိ ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ် ခၣ်ကရၢၢ် ဒီးတၢ်လီၤဂ့ၤအတၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ လီၤကဝီၤကမ့ၢ်လၢအအိၣ်ဆိးတၢ် လၢကရၢၢ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါပၣ်ပနီၣ်အိၣ်လၢအမ့ၢ် ပုၤဒီးသအဲၤ ဒီးကဟုၤကယၢ်ကွၢ်ထွဲဝဲဒၣ်တၢ်မူတဝၢ, တဘၣ်တၢ်နီၣ်ထီၣ်ကွၢ်အိၣ်လၢတၢ်ဒီး သအဲၤန့ၣ်ကရၢၢ်အချၢဘၣ်. ကဘၣ်အိၣ်မူဝဲလၢကရၢၢ်အပူၤပျဲၤဒီးသးသ့ၣ်လၢ ကပီၤ မ့ၢ်မ့ၢ်ခၣ်ခၣ်, လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပၤယၢ် ယုၣ်ကတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ၢ် အကျိၤအကျဲၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်ဖိ ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအထူၣ်မိၢ်ပှၢ်

ဒ်တၢ်ယၢၤထီၣ်တၢ်လၢထးအသိး, ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ်ကရၢၢ်အ တၢ်မ့ၢ်လၢကွၢ်ဖိန့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကမၤလၢပျဲၤစၢ ကညီဖိအတၢ်မ့ၢ်လၢခိၣ်သ့ၣ် လၢ အမ့ၢ်တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်, ခိၣ်ယၢၤ န့ၣ်ဆၢလၢပျဲၤဒီးတခါ (environmental integrity), ဒီးလုၢ်လၢ်ထူၤသန့အတၢ် အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတၢ်ပညိၣ်အံၤကတုၤထီၣ်အဂီၢ် တၢ်နီၤဖး လီၤဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအထူၣ်မိၢ်ပှၢ် (၃) ထူၣ်န့ၣ်လီၤ. ထူၣ်အခိၣ်ထံးတထူၣ် န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ် - မ့ၢ်ထူၣ်တထူၣ်လၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအကျိၤအကျဲၤလၢ ကမၤဒိၣ်ထီၣ် ပုၤထူၣ်လံၤဖိလၢ တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၢၤတၢ်သဘၣ်သဘၣ်အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဖၣ် အ ကလုၢ်ဒီးအတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလီ တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ်အမ့ၢ်အတီ တၢ်ကထံၣ်သ့ၣ်ညါ

အိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကမၤစၢဖျၢၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ် အတၢ်က့ၤသ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤက့ၤအ တၢ်လုၢ်အိၣ်အသးသမ့ၢ် လၢအမိၢ်ပၢ်ဖံဖုအန့ၣ်သဝီ, အိၣ်မူဘၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဘၢ ဘၢ, အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တၢ်သဘျၢ လၢတၢ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ပုၤတဝၢ လၢအမိၢ်ပၢ်ဖံဖုအကီၢ်ပူၤဒိၣ်ဝဲကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထူၣ်ခံထူၣ်တထူၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢလၢပျဲၤဒီးတခါ - အခိၣ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒီးသအဲၤက့ၤဆၢဖိကီၢ်ဖိတၢ် မံၤလၢ, တၢ်ဆိၣ်ထွဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢတၢ်ကသ့အိၣ်မူတပူၤယီၤဒီးခိၣ်ယၢၤန့ၣ် ဆၢတၢ်ဘၣ်တ့ၢ်, ဒ်သိးပုၤကညီအိၣ်မူသ့အသိး န့ၣ်ဆၢတၢ်မူတဝၢလၢဘျး ဝဲဒီးသန့လိၣ်အသးတဖၣ် သုတဟးဂုၢ်ဟးဂီၤတဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ထူၣ်သၢ ထူၣ်တထူၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ လုၢ်လၢ်ထူၤသန့အတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ - မ့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢအဆိၣ်ထွဲတၢ်မၤထီၣ်က့ၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် စိၣ်မူစိၣ်ဂဲၤက့ၤ ကညီပုၤထူၣ်လံၤဖိအ တၢ်သ့ၣ်ညါ ဒီးအလုၢ်လၢ်ထူၤသန့လၢအဂ့ၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လုၢ်လၢ်ထူၤ သန့ မ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိၣ်မး, မ့ၢ်ဟးဂီၤဒီးလီၤမၢ်ကွၢ်န့ၣ် ထူၣ်အဂၢၢ်ခံထူၣ်စ့ၢ်ကိး တကျဲၤဝဲလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ထူၣ်သၢထူၣ်လၢအံၤ တၢ်မ့ၢ်ဆိၣ်ထွဲဒီးမၤသကိး အိၣ်အိၣ်အိၣ်အိၣ်လၢ လဲၤသတြၢလိၣ်အသးယၢ်ခိၣ်ယၢ်ခိၣ်န့ၣ် ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ် အတၢ်ထံၣ်စိကလၢပျဲၤထီၣ်ဝဲတဆိဘၣ်တဆိန့ၣ်လီၤ.

အိၣ်သ့ၣ်လီၤသးတၢ်လီၤ

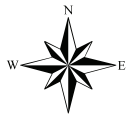
ယိၣ်လိၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၣ်ကရၢၢ်အံၤ အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးလၢ ကီၢ်သုလုၤ (ကညီကီၢ်ဝဲ)အကလံၤစိး, ကီၢ်ပယီၤအမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတကပၤ, ကျၢၢ် ဘၢဝဲမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ် (ဖၣ်ပူၣ်) အဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖံးခိၣ် ၈၀% ဘျဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် မ့ၢ်တၢ်ခၣ်ကရၢၢ်အဟီၣ်ကဝီၤ စးထီၣ်အသးလၢမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်အကလံၤစိး သီသံၣ်ခိၣ်ကစၢ်ဒိခိၣ် က့ၤလီၤဆူကီၢ်ရၣ်အကလံၤထံး က့ၤဒိၣ်မဲးညီတကပၤ, ကတၢ်ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ကတ့ၤထီၣ်က့ၤဒိၣ် (ဟးက့ၢ်) ထံတမၢ်အလီၢ် လၢယိၣ်လိၣ် ကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်အမဲၣ်ဖံးခိၣ်ကဝီၤလၢအပၣ်ဃုၣ်တဖၣ် ကမ့ၢ်ဝဲဖဲ ယိၣ်လိၣ်တြီၢ် ဒီးပျဲၤလိၣ်ကျိအထံကျိဒုအဘၣ်စၢန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၤ

တၢ်ကျဲအလၢ်အထီလၢတၢ်ကစီယၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ် ၁,၆၆၇,၃၅၅ အူကၢ်န့ၣ်လီၤ. သီသံၣ်ခိၣ်ကစၢ် မ့ၢ်ကစၢ်အထီကတၢ်တဖျၢၣ်လၢကညီကီၢ်စၣ်အပူၤ, ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထုအလီၢ်တတီၤလၢ ကညီမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဟဲလီၤစၢ်လီၤသ့ၣ်, ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်စံၣ်စိတဲစိအလီၢ်အရ့ၣ်ဒိၣ်တတီၤ လၢပုၤအဲကလံးဖိတဖၣ်ဟဲဆီလီၤအသုးကလၢတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ ဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးဖးဒိၣ် (၂) ဘျီတဘျီအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. က့ဒိၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်လိၣ်လိၣ်ကျိအကုးဖးဒိၣ်တတီၤ ထံယုၤဆူၣ်ဒိၣ်မး, အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးအတၢ်စံၣ်စိတဲစိလၢကညီထုလံးဖိတဖၣ်စံၣ်စိန့ၣ်အဖိအလံးန့ၣ်လီၤ. ပယီၤပဒိၣ်ဒီးကိၣ်တဲၣ်ပဒိၣ် အဲၣ်ဒီးဘျီထီၣ်စ့ၢ်ကိးထံတမၢ်ပဒိၣ်ဖဲအဘူးဒီးက့ဒိၣ်တၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဂတၢ်ခါမ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤပုၤသုးပဒိၣ်အတၢ်ပံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိဖဲလၢဖျၢၣ်အါရံၤထီၣ် ၁ သီ အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအါမး ဒီးပုၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ထီၣ်ဒါအါအါမးအယီၤ တၢ်သံတၢ်ပုၤအိၣ်ထီၣ်သက့ကီၢ်ပယီၤဒီဘုၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအဖိခိၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးသုဝဲကဘီယုၤဒုးသုးတဖၣ်လၢကခးသံခးဟါမၢ်ကွံၣ်ဝဲပကညီပုၤထုလံးဖိတဖၣ်အယီၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ကဒီသအၢပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲက့ၤတၢ်မူအါကလုၢ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ဃိပ်လိပ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်

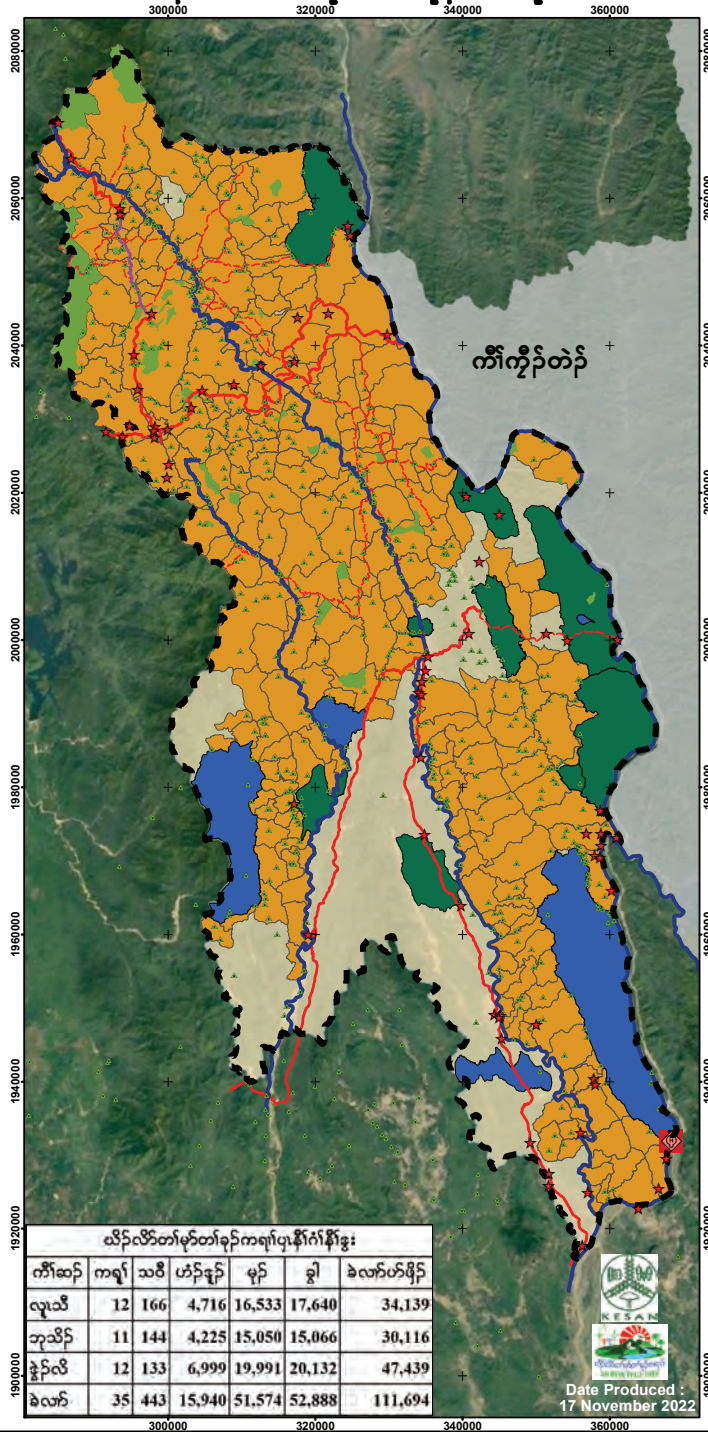
0 10 20

Kilometers

ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ပနီၣ်

- ဃိပ်လိပ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်အဆၢ
- ဃိပ်လိပ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်အလၢ်အထီအိၣ်ဝဲ (၁,၆၆၇,၃၅၅) အကၢ်
- ပှၤတၢ်သ့ၣ်ပှၢ် (၄၁) ဘုၣ်အလၢ်အထီအိၣ်ဝဲ (၄၁,၄၉၆) အကၢ်
- ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤ (၅) ဘုၣ်အလၢ်အထီအိၣ်ဝဲ (၁၂၀,၀၁၉) အကၢ်
- သ့ၣ်ပှၢ်ပျံၤကွီၤ (၉) ဘုၣ်အလၢ်အထီအိၣ်ဝဲ (၁၃၇,၀၁၁) အကၢ်
- ပှၤထူလံၤဖိတၢ်န့ၢ်ဟဟီၣ်ကတီၤ (ကီၢ်) (၂၇၀) ဘုၣ်အလၢ်အထီအိၣ်ဝဲ (၁,၁၄၈,၁၀၂) အကၢ်
- သဝီ
- ထံကျိ
- ပယီၤသးကျဲလၢကမၤဂ့ၤထီၣ်သူက့ၤဝဲ
- သိလုၣ်ကျဲ
- ပယီၤသးကလၢ (၆၇) ဖျၢၣ်
- ကုဒိၣ်တၢ်တိၣ်ပံၤထံတမၢ်

တၢ်လီၤတၢ်ကျဲအိၣ်သူၣ်လီၤသးဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ

ဃိပ်လိပ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကရၢ်ပှၤနီၣ်ဂီၢ်နီၣ်ဒွဲး

ကီၢ်ဆၣ်	ကရၢ်	သဝီ	ဟီၣ်ခုၣ်	မုၢ်	ခွါ	ခဲလၢ်ပံၤဖိၣ်
လူၤသီ	12	166	4,716	16,533	17,640	34,139
ဘုၣ်သိၣ်	11	144	4,225	15,050	15,066	30,116
န့ၣ်လိ	12	133	6,999	19,991	20,132	47,439
ခဲလၢ်	35	443	15,940	51,574	52,888	111,694

Date Produced : 17 November 2022

၄. တၢ်ဂ့ၢ်သးထီၣ်

ပှၤသးပှၤစံးဝဲ ပတၢဝဲၣ်ထဲထု ပတအိၣ်ထဲယုာ် ပတမၤထဲဝဲ ပတအိၣ်ထဲမ့ၤဘၣ် - အခိပညီ ပကဘၣ်မၤတၢ်အကလၢာ်အါဒ်သးပအိၣ်မူကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢပတၢ်အိၣ်မူအပူၤ ပနီၢ်ခိအတၢ်အိၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်အကလၢာ်ကလၢာ်အသး တၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၤဒ်အမ့ၢ်ဘုၤဖိဟုၤဖိ (Carbohydrate) တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ် (Protein) ဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်, တၢ်သူးတၢ်သၢာ်, တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိ (Vitamins), ဒီးတၢ်ဝဲတၢ်မၤအကလၢာ်ကလၢာ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်အထူးအစီလၢတၢ်ကိးအီၤလၢ (Nutrient), ဒီးအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အလိပဝဲပှၤထုလံၤဖိတဖၣ်အိၣ်အိဒီးသ့ဝဲတၢ်အါကလၢာ်အကျါ သ့ဝဲက့ၤတဖၣ်လၢကျဲအါဘိစ့ၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. က့ၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်တကလၢာ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၤတၢ်အိၣ်အထူးအစီဒ်အမ့ၢ် ဘၢ်တမံၣ် (Vitamins) တၢ်အိၣ်အထူးအစီသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢဒ်ဘၣ်ညါန့ၣ် က့ၤလၢပှၤအိၣ်အီၤသ့အိၣ်ဝဲအကလၢာ်သၢကယၤ (၃၀၀) ဒီးအကျါအကလၢာ် (၃၀) ဆံန့ၣ်ပှၤသ့ၣ်အကျါအီၤသ့ဒီးအကလၢာ် (၁၀) န့ၣ်ပှၤသ့ၣ်အီၤလၢပနံၣ်တၢ်ကၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဝဲဒ်ပှၤကညီဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိးပမ့ၢ်ပှၤတကလၢာ်လၢအအိၣ်က့ၤ, ဆါအိၣ်က့ၤဒီးသ့အိၣ်က့ၤဒ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ, ကသံၣ်ကသီ, တၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးလုာ်လုာ်ထုသန့အဂီၢ်အလိ, လၢကညီပှၤထုလံၤဖိအဂီၢ် က့ၤမ့ၢ်တၢ်အါကိၣ်နီၢ်မးတခါစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢသ့ၣ်ပှၤအကလၢာ်လီၤဆီလိာ်သးအဖီခိၣ်, က့ၤအကလၢာ်လီၤဆီလိာ်အသးအဖီခိၣ်, ပတၢ်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလိာ်ပသးတၢ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့ဘၣ်ပးက့ၤတဖၣ်အံၤစ့ၤလီၤဝဲဒ်ခိၣ်မး လီၤဆီဒ်တၢ် ခုခါဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ဖဲပတၢ်က့ၣ်သ့ထုလံၤတဖၣ်ဘူးကလီၤမၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤသးပှၤစံးဝဲ “က့ၤဝံၣ်က့ၤမူပှၤ” အခိပညီလိလိၤန့ၣ်န့ၣ်အိၣ်က့ၤနကဘၣ်သ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ, နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါအီၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ် နမူသံသ့ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

၀ <https://fsi.colostate.edu/mushrooms/#:~:text=Mushrooms%20are%20a%20good%20source,and%2010%20are%20grown%20commercially.>

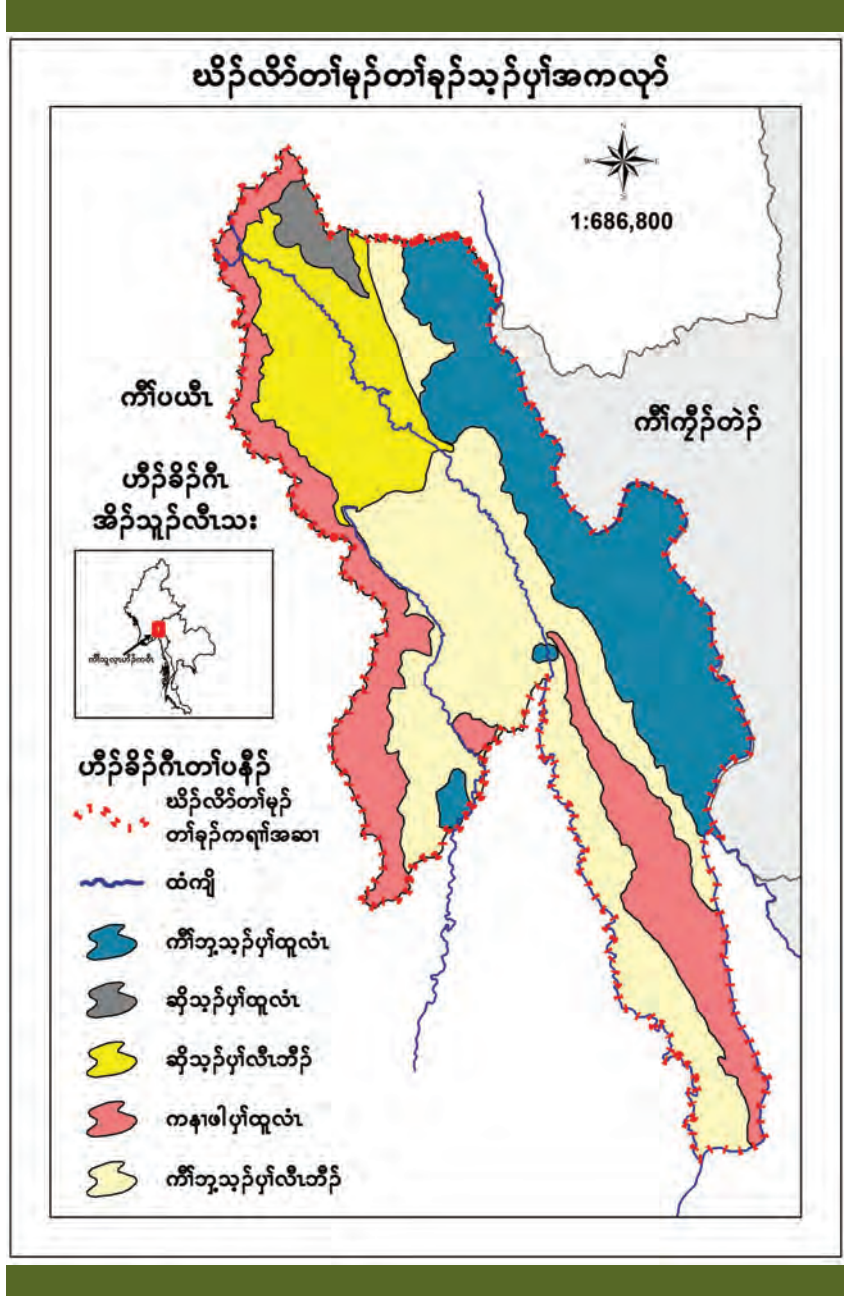
တံအံမုာ်လကတဖၣ်အိၣ်ဒီးအကုာ်ဖဲပစံးတံအသိးအယီ (အတုး) တဖၣ်လက
အလီကံလိာ်အသးဒီး (အစဲး) တဖၣ်န့ၣ်လီ. အါစုအါဘျီနနီဖးအီဒီးနကွာ်
အီလနမဲာ်ချံတသ့ဘၣ်ဖၣ်လဲာ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲလီလီ. လကတံန့ၣ်အယီ တံယုသ့ၣ်
ညါဒီးမလီတံကတုအံ လိၣ်ဝဲသပုာ်ကတံဒီးကြးသပုာ်ကတံ လကဘၣ်
သ့ၣ်ညါကတုကုာ်ဘၣ်ကုာ်သ့ထုလံလကဘၣ်ယးဒီးကတုတဖၣ်အံ ဖဲသိး
ပကအိၣ်ဒီးတံအိၣ်တံအိအတံဘၣ်တံဘးဒီးတံပုဖျးလကလဲာ်ပုအဂီၢ်န့ၣ်
လီ. လကတံလိၣ်အိၣ်ထီၣ်သပုာ်တံအံအယီ ကညီပိာ်မုာ်တံယုသ့ၣ်ညါ
ကရံလကယိာ်လိာ်တံမုာ်တံခုာ်အကရံပုတဖၣ် ယုသ့ၣ်ညါတံမုအါကလုာ်
အကျါစးထီၣ်ယုသ့ၣ်ညါကတုစုာ်ကီးကတုအတံအိၣ်ယာန့ၣ်လီ. တံစးထီၣ်မ
အီအခိၣ်ထံးမုာ်လကတံထံၣ်ဘၣ်လကပုအိၣ်ကတုအါမးလကညီတတပုအယီ
အါစုအါဘျီအိၣ်ဘၣ်စုာ်ကီးကတုလကအယီအဘျီတဖၣ်ဒီးသံဝဲဒၣ်အိၣ်အယီ
န့ၣ်လီ. ပိာ်မုာ်တံယုသ့ၣ်ညါကရံသမံသမိးဝဲပုထုလံဖဲ ဖဲအပုကွံာ်တယံာ်
ဘၣ်လကဟံာ်တဖျါအပုဘၣ်သံကွံာ်ဝဲဘူးကလံာ်လကဒီတအးညါ မုာ်လကအိၣ်
ဘၣ်ကတုဘျီအယီ ဖဲတံယုသ့ၣ်ညါအဟီၣ်ကဝီပုန့ၣ်လီ. တံအံမုာ်လက
တံသ့ၣ်ညါထုလံဘၣ်ယးကတုတဖၣ်စုာ်လီဝဲအယီ ဒီးပတံပဲာ်ထံနီဖးတ
ဘၣ်လကဂုာ်ဂုာ်အယီန့ၣ်လီ. တံယုသ့ၣ်ညါအတကွီအံဒီးသန့ထီၣ်အသး
လက ပတံပညိာ်, ပတံမုာ်လကကွံာ်စိအဖျါလကလံာ်အသးန့ၣ်လီ.

တံယုသ့ၣ်ညါအတံပညိာ်တဖၣ်မုာ်ဖဲသိး (၁) ကမနီၣ်မယါကတု
ကတုလကပုထုလံဖဲအိၣ်အီဒီးသုအီအိၣ်ပုကလုာ်လဲာ် (၂) ကမနီၣ်မယါ
ကတုတံသ့ၣ်ညါထုလံဘၣ်ယးကတုမံကတုထာတဖၣ်အံလကတံသုအီဖဲသိး,
တံအိၣ်တံအီ, ကသံၣ်ကသီ, တံဆါတံပု, ဒီးတံပိးတံလီအကျါအကျဲ
တဖၣ် (၃) ကယုသ့ၣ်ညါကတုပုထုလံဖဲအတံစုာ်တံနာ်လုာ်လံထုသန့ဘၣ်
ယးဒီးကတုတဖၣ်အဂုာ်အကျါ (၄) တံကယုသ့ၣ်ညါမနီၣ်မယါကတုတံပဆု
ရဲၣ်ကျဲကတုတဖၣ်အကျါအကျဲ လကကျဲလကအယုာ်ကတု ဒီးတံနီဟ့ၣ်လီကတု
တံသ့တံဘၣ်တဖၣ်ဆုပုလကခံတစါအဂီၢ်ဖဲလဲာ်န့ၣ်လီ.

၅. တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တယၢ်

ယိၣ်လိာ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အကရၢ် မ့တမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢဖးလဲၤဖးထီၣ်ဘၣ်ဆၣ်, သ့ၣ်ပှၢ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်အါမးအယီၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်မူအါကလုာ်အတၢ်အိၣ်သ့ၣ်အါအလီၤတတီၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢသ့ၣ်ပှၢ်အတၢ်အိၣ်ယၤဖးထီၣ်အသးလၢပိာ်လဲၣ်အမဲာ်ဖဲခိၣ်အမဲးထၢၣ် ၆၀ ဧံးတုၤထီၣ်ဆူ ၂,၆၀၀ မံးထၢၣ်အယီၤ, သ့ၣ်ပှၢ်အကလုာ်, ဒဲအမ့ၢ်-လၢထာ, တလးအိၣ်သ့ၣ်ပှၢ် (Dry Dipterocarp Forest), ကီၢ်ဘျၢၣ်ကျိၣ်သ့ၣ်ပှၢ် (Mix-deciduous forest) ကနၢမ့ၢ်သ့ၣ်ပှၢ် (Hill evergreen forest), ကနၢဖါသ့ၣ်ပှၢ် (Montane evergreen forest), ဧံးဆိသ့ၣ်ပှၢ် (Pine Forest) တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သ့ၣ်ပှၢ်အကလုာ်အါခါအကျါန့ၣ် တၢ်ဖဲးခုးဖဲးသံၣ်အိၣ်အယီၤ သ့ၣ်ပှၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဧံးအလီၤဘိၣ်ဒဲးသိးဇူပူၤ, သံၣ်ပူၤအိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ထဲဒၣ်လၢကနၢဖါအပှၢ်တခါဧံး တၢ်တမၤဟးဂီၤအိၣ်တဘျီဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မူအါကလုာ်အတၢ်အိၣ်ယၤလၢအိၣ်ယါယုာ်လိာ်အသးဧံးကညီပှၢ်ထူလံၤဖဲအလုာ်အလၢအထူသန့လၢအလီၤဆိလိာ်အသးတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢအပတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီပှၢ်ထူလံၤဖဲလၢမ့ၢ်တြီၢ်ကစၢ်ကျါသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူ အတၢ်လုာ်အိၣ်အသးသမူ, အလုာ်လၢထူသန့ဧံးအတၢ်ဘျၢၣ်တၢ်ဘါတဖၣ်ကအိၣ်ဂၢ်အိၣ်ကျါအဂီၢ် ဧံးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်မူအါကလုာ်အတၢ်အိၣ်ယၤ, ထံဖဲနိဖဲလၢအဆၣ်ဧံးကဆိ, ကလံၤကသ့ၣ်လၢအဆၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤလၢအလၢပျဲးဧံးတၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်အံၤ လၢကညီပှၢ်ထူလံၤဖဲတဖၣ်အံၤအဂီၢ် ကိးဝဲလၢထံမ့ၢ်ကီၢ်မ့ၢ်, ဟံၣ်မ့ၢ်ပီၤဟၤအလီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ တၢ်လီၤဒဲးအံၤတဖၣ်စးထီၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်ဧံးတၢ်မၤဟးဂူၣ်ဟးဂီၤလၢအဟဲလၢတၢ်လီၤအဂၤတဖၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒဲးလဲၣ်ခိဖျိလၢပှၢ်ထူလံၤဖဲတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ပှၢ်လၢအသ့အိၣ်ဧံးပၤဆၢကတီၢ်တၢ်မူအါကလုာ်

တဖန်အပိ၊ တာ်အိၣ်ယၢလၢပှၢ်ပူၤအတၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤန့ၣ် ကဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး
ဒၣ်ပှၤထူလံၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ယိၣ်လိာ်တာ်မ့ၢ်တာ်ခုၣ်ကရၢ်ပူၤန့ၣ် ပှၤကလုာ်ကညီအစၢတဖၣ်အါ
တက့ၢ်မ့ၢ်ဒၣ်ကညီစ့ၢ်အကလုာ် ဒီးအတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်မိၢ်လုာ်ပာ်
လၢ် (အိၣ်ယဲၤ), ဘါဖိ, ဖုအတၢ်ဘါ (ဖိဝဲၣ်ကိတၢ်ဘါ), ခရံၣ်ဖိ, ဒီးဘူဒးတၢ်
ဘါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပှၤကညီနီၣ်ဂံၢ်လၢကရၢ်တဘျုးအံၤအပူၤန့ၣ်ကအိၣ်ဝဲဒၣ် ယိး
ကလးယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီပာ်ဖျါတ့ၢ်ဝဲကအိၣ်န့ၣ်ကလး
ဘျုးယၣ်ယၣ် ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢပှၤအါဂတပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးအမံၤဘၣ်အပိ,
ပှၤကညီနီၣ်ဂံၢ်ကအိၣ်အါန့ၣ်အန့ၣ်တက့ၢ်လီၤ။ မ့ၢ်မ့ၢ်ကိၣ်လၢပှၤသ့ၣ်အါအါကတၢ်
ဖဲလီၢ်ကဝဲဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲ ကညီစ့ၢ်ကျိၣ်, ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်အကျိၣ်အကွၢ်ဒီး
အလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်န့ၣ် တၢ်ကတဲာ်ကတီၤန့ၢ်အါလၢကညီကူၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢဝဲ
ကျိၣ် ဒီးကွီအတီထီကတၢ်လၢယိၣ်လိာ်တာ်မ့ၢ်တာ်ခုၣ်အကရၢ်ပူၤအံၤန့ၣ်အပ
တီၢ်အိၣ်တုၤခိလုၣ်ကွီအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ။

၅.၁ တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူဒီးမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲကွၢ်

တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး

တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တာ်မအိၣ်ဘုန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်
သ့ၣ်တၢ်ဖျးဘုအဂီၢ် တၢ်သ့ၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအကလုာ်ခံခါလၢအမ့ၢ်တာ်မစံာ်
ဒီးတၢ်မၤဒုးန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်မစံာ်အဂီၢ်တၢ်သ့ၣ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလၢတၢ်ဘုၣ်အီၤ
ဒ်အမ့ၢ်ကျိၣ်ပနၢ်တဖၣ်လၢကထဲၣ်စံာ် ကွးစံာ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ။ တၢ်မအိၣ်
စံာ်အကလုာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတာ်မအိၣ်အလီၢ်လၢတၢ်လီၢ်တတီၤယီၤလၢအနံၣ်ယံာ်အ
လါထၢန့ၣ်လီၤ။ လၢစံာ်ပူၤ တၢ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်အါတက့ၢ်ဘုတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်သ့ၣ်
ကျိၣ်ကျိၣ်အဂၤတဖၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်လၢတနံၣ်အဂီၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလီၤ။

ဆီဒၣ်တၢ်, သဘ့, သဘ့ဟီၣ်လၢာ်, ထီနီၤ, ဘီဘၣ်, ပထိး, မိၣ်ယၢၣ်,
လုၢ်သ့ၣ်ဒံဖျိ ဒီးတၢ်နၢမူနၢဆီအထူၣ်အဂၤအဂၤတဖၣ် အါတက့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ဒၣ်
အါလၢခိးဘိခိၣ်, မ့ၢ်တမ့ၢ်ပျီသရၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ မ့ၢ်တမ့ၢ်မၤအိၣ်ခုးတခီတၢ်မၤ
အါလၢကစၢ်ကလိအကျါလၢအလိၣ်ဘၣ်ထဲမူခိၣ်ထံတဖၣ် ဒ်တၢ်ကူၣ်အိၣ်
ဖဲးအိၣ်အါတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်ဆီတလဲအသးကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခုးတဖၣ်အပူၤတၢ်
သ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်ထဲဘုတကးဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါလၢတ
နံၣ်အဂီၢ်ဒ်အမ့ၢ်ဘုခု, သ့, ပှၤတဘျုး, ပှၤ, လုၢ်သ့ၣ်ဒံဖျိ, တုၤလုတက့, တကိ
သ့ၣ်, ဒံမ့ၢ်, ခုၣ်, န့ၣ်, လးသ့ၣ်, ဘျဲဆၢတၢ်, မိာ်ဂံာ်, တကီၤ, ပထိး, ဘီဘၣ်,
ဘီဘၣ်ပကံး, ထီနီၤ, သဘၣ်ဒီး, နီ, နံၣ်သိ, ဟုပိာ်, ဖိယဲ, ဟီၣ်ဖုံ, ဟီၣ်
တၢ်, ဟီၣ်ဂီၤ, တကျၢ, တအုဖိအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်ဒီးအဂၤအဂၤအိၣ်
ဒုးအါမးန့ၣ်လီၤ။

ကတီၢ်ယံာ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး

ကတီၢ်ယံာ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂီၢ် အါတက့ၢ်တၢ်မၤန့ၢ်အလီၢ်ဒ်တၢ်သ့ၣ်
တၢ်ဖျးအကရၢ် လၢအဘူးဒီးသဝီ, မ့ၢ်တမ့ၢ် ဟံာ်ကရၢ် လၢတၢ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်တခိး,
မးအိ, တယုၣ်, တန့, ပနီကျဲ, တကွံ, တကွံသ့ၣ်, ပန့ၢ်, တူၣ်ဆံၣ်သ့ၣ်,
နဲး, ကၣ်ဖံၣ်, မာ်အံး, လၣ်ဖး, ဝၣ်အကလုာ်ကလုာ်, သဲး, ယီၤ, တယီၤ
ဆံၣ်, ဒီးတၢ်ထူၣ်တၢ်ဘိအဂၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဘုၣ်တၢ်ဖိၣ်

ဟံာ်ဖိယီဖိတဖၣ်ဘၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂၤ, ဇူသဝီတဖျၢၣ်ဘၣ်တဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂၤ
တၢ်ဘုၣ်တၢ်ဖိၣ်လီၤဆီလိာ်အသးအိၣ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်စ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဘုၣ်
တၢ်ဖိၣ်လၢအဘုၣ်ညီန့ၢ်ဝဲတဖၣ် စးထီၣ်လၢကဆီအပတီၢ်တုၤလီၤလၢထီၣ်ဖိ
ဆီဖိအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ဇူဖိထီဖိတနီၤဘုၣ်ဝဲကဆီ, ပနၢ်, ကျိၢ်, ကသ့ၣ်,
မဲာ်တဲးလဲး, ထိး, ဆီ, ထီၣ်ဒုၣ်, ထီၣ်တၢ, ဒီးတုၤလီၤလၢဒုၣ်ဖိညိၣ်ဖိတဖၣ်

န့ၣ်လီၤ. ပှၤတနီၤတုၣ်စ့ၣ်ကိးဝဲတၢ်မံၤလၢကကွၢ်ကီၢ်အဂီၢ်, ဆီမံၤ, ထီၣ်
ဂံၢ်လၢကဒီးအိၣ်ဆဲးအိၣ်ခးအိၣ်အဂီၢ် ဒီးထွံၣ်တဖၣ်လၢကဆဲးကခးအိၣ်တၢ်
အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆါတၢ်ပှၤ

တၢ်ဆါတၢ်ပှၤအါတက့ၢ်မ့ၢ်ဒၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢတၢ်ဘျုးအီၤတဖၣ် လၢ
တၢ်ဆါအီၤလၢသဝီပှၤကဒဲကဒဲမ့ၢ်ဂုၤ ဆူသဝီအဂၤမ့ၢ်ဂုၤ တကးဘၣ်ဆူကီၢ်အ
ဂၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပှၤတၢ်ဆါလၢညီၣ်န့ၣ်တၢ်ဆါအီၤလၢကီၢ်အဂၤတဖၣ်
လီၤဆီဒၣ်တၢ် ကီၢ်ကီၢ်တဲၣ် မ့ၢ်ဝဲ, ကဆီ, ကျီၢ်, ပနၢ်, မဲၣ်တဲးလဲးတဖၣ်န့ၣ်
လီၤ. မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ပှၤလၢတၢ်ဆါအီၤဆူတၢ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်အါတက့ၢ်မ့ၢ်ဒၣ်
တၢ်သ့ၣ်လၢတၢ်ပာ်ဃုအီၤသ့ၣ်အမ့ၢ် မၢ်အံးသၣ်, မိၣ်ဟဲသၣ်, ဒီးတၢ်အသံ
သိလီၤဆီဒၣ်တၢ်တန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ

တၢ်မၤလၢအတမ့ၢ်တၢ်မၤအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ပှၤတဖၣ်န့ၣ်အါတက့ၢ်မ့ၢ်
တၢ်မၤကကျီၢ်, ပနၢ်, မဲၣ်တဲးလဲးအတၢ်မၤ, တၢ်ဆါအိၣ်ကျးအတၢ်မၤ, ကို
သရၣ်အတၢ်မၤဒီးကသံၣ်သရၣ်အတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုသရၣ်ဒီးကသံၣ်
သရၣ်အတၢ်မၤတဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်လုၢ်အိၣ်ဟံၣ်ဖိပီၤဖိဒီးတဖၣ်
သ့ဘၣ်အယီၤ ပှၤအါဂၤသ့ၣ်အိၣ်စ့ၣ်ကိးဘုဟုတနီၤ ဒ်တၢ်မၤလၢအချးအသ့
အခါမၤဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအဂၤတဖၣ်အါတက့ၢ်မ့ၢ် တၢ်မ့ၢ်သးမၤကလီ
တၢ်လၢထံကီၢ်ဒီးပှၤကလုၢ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟးထီၣ်လၢပှၤပှၤ

တၢ်ဟးထီၣ်လၢပှၤပှၤလၢအတမ့ၢ်သ့ၣ်အညၣ်ဘၣ်တဖၣ်, ဒီးပှၤဖူဖိသ
ဝီဖိတဖၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢအဖိခိၣ်အိၣ်ဝဲအါမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်အခိၣ်သ့ၣ်
တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်ပိးတၢ်လီၤအဂီၢ်, တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအဂီၢ်, ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲဒီး
လုၢ်လၢ်ထူသန့အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပိးတၢ်လီၤအဂီၢ်တၢ်သ့ၣ်ပှၤပှၤအတၢ်
အိၣ်ယၢလီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢတၢ်ထွဲတၢ်ကးအဂီၢ်, တၢ်ဘုးတၢ်ထါ, တၢ်တ့တၢ်
ဘျီအဂီၢ် ဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပှၤအဂီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးလီၤ. အဖိ, တၢ်သ့ၣ်
ဂ့ၢ်အကလုၢ်ကလုၢ်, ဝဲၣ်အကလုၢ်ကလုၢ်ဒီးတယွဲလၢတဖၣ် လၢတၢ်ထွဲတၢ်
ကးတၢ်အဂီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ပိး, တညၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကစ့ၣ်လုၢ်အလွဲၢ်အဂီၢ် ဒီး
ညၣ်ထူၣ်အလုၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဘဲန့ၣ်ကံၣ် လၢတၢ်ဘုးတၢ်ထါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
ဝဲၣ်ဒီးဂ့ၢ်အကလုၢ်ကလုၢ်စ့ၣ်ကိးတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢတၢ်တ့ၣ်ဒီးတ့ၣ်လီၢ်, ဂ့ၢ်တဖၣ်တၢ်
သ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ဃုဃာ်တၢ်, တစၢတၢ်တၢ်, တၢ်တ့တၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်အဂီၢ်အဖိ,
တၢ်တဆွဲတၢ်, လီၤဒံၣ်တၢ်, တထွဲတၢ်ပျံၤခိၣ်ဝဲဒီးအဂၤအဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်
လၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤအဂီၢ်ဒီးကသံၣ်ကသီအဂီၢ်အိၣ်ဝဲအါမး တုၤပယၢထီၣ်အီၤ
တလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ယၢအကါဒိၣ်အိၣ်ဝဲအါမးအကျါ ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်
အိၣ်မိၢ်ပှၤအိၣ်ဝဲဒၣ်တနီၤဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဖိ, ကနဲစီ, ကွဲစီ, တန့ၣ်သၣ်,
သ့သ့ၣ်အကလုၢ်ကလုၢ်, ဝဲၣ်ဘီၣ်အကလုၢ်ကလုၢ်ဒီးကုၤအကလုၢ်ကလုၢ်
တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲပတၢ်အိၣ်မိၢ်ပှၤအကျါတခါစ့ၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ဂံၢ်ဝဲတဖၣ်စ့ၣ်ကိး
ပသ့ၣ်အီၤလၢတၢ်ယါဘျါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအဂီၢ်, လုၢ်လၢ်ထူသန့အဂီၢ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်
လီၤ. တၢ်ဟးထီၣ်လၢပှၤပှၤလၢအတမ့ၢ်သ့ၣ်ညၣ်လၢပှၤဆါအီၤသ့ၣ်လၢတၢ်မၤလဲၢ်
မၤကအပတီၢ်တဖၣ်အိၣ်အါမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢအကျါ အမံၤဒိၣ်ကတၢ်သၢ
ခါန့ၣ်မ့ၢ် ကွဲကနဲအစီ, လၢဘီၣ်အထူး, ဒီးကုၤလၢ်ထာသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်မၤဆါအီၤအိၣ်ဝဲကိးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

၆. တ်ယုသုဉ်ညါကုအကျိအကျဲဒီးတံပိးတံလီ

တ်ယုသုဉ်ညါအလီကဝီ-တ်ယုသုဉ်ညါကုတံလီတဖဉ်အိဉ်ဝဲ ဖဉ်ဖဲယိဉ်လိဉ်တံမုဉ်တံခုဉ်အကရံပု၊ မုဉ်ထီဉ်ကလံစိးမုဉ်တြီကီရုဉ်၊ ကညီကီဝဲဉ်အပူန့ဉ်လီ၊ ကဆီထာဉ်-သီသံဉ်ပျီဂီပုတတသုဉ်ပျီအပူ တံမဲဝဲအါကတံန့ဉ်လီ၊ တ်ယုသုဉ်ညါအကျိအကျဲတဖဉ် အါတကွံမုဉ် ဖဉ်လတံဟံဖိဉ်လိဉ်သကိးပသးဒီးလီကဝီဖိ ဒီးဟးဆုဉ်ကွံလပုပု ဒီး လူယုကွံကုတဖဉ်န့ဉ်လီ၊ လတံလီယုသုဉ်ညါအပူ တံစိဉ်ဝဲပနီဘျါလ တံကထီဉ်ကုအဒိဉ်အဆဲးအလဲအထီတဖဉ်၊ တံသုတံကွဲးနီဉ်ကွဲးယါအ ပိးအလီ ဒီးတံဒိတံဂီမဲခရံဖါလတံဒိမဲနီဉ်မဲယါအဂီန့ဉ်လီ၊ တံသု စုးကိးလံဉ်စိဉ်စုလတံကထီဉ်သတြီကုလတံထံဉ်န့ဉ်အါတဖဉ်ဒီးအဂုဉ်အ ကျိလီပလိဉ်သးအဂီန့ဉ်လီ၊

၆.၁ တ်ယုသုဉ်ညါအဟီဉ်ကဝီဒီးဟီဉ်ခိဉ်မဲဉ်ဖဲခိဉ်တံအိဉ်သး

တံယုသုဉ်ညါဖိသုဉ်ခံအလီအံ အိဉ်သုဉ်လီအသးဖဲ ကလံစိး ဟီဉ်ကွီထုဉ် (လီကွံခူ) N: 18° 29. 970° ဒံကရံဉ်ဒီးမုဉ်ထီဉ်ဟီဉ်ကွီဖါ (လးတံးခူ) E: 096° 58.635° ဒံကရံဉ်အပူန့ဉ်လီ၊ သုဉ်ပျီဒီးတံဆာက တံလတနံဉ်အတံပုအံ လီကလိဉ်အသးဒီးကျိတုဉ်ကီ (tropical) လ အမုဉ်ကီပယီမုဉ်ထီဉ်တံလီကစီထီဉ်တဖဉ် ဒီးကီကွီဉ်တဲဉ်မုဉ်န့ဉ်ကလံ စိး တံလီတဖဉ်န့ဉ်လီ၊ တံဆာကတံလတနံဉ်အတံပု အိဉ်ဝဲသကတံ လအမုဉ်တံကီ၊ တံစု ဒီးတံဂီကတံန့ဉ်လီ၊ မုဉ်စုထံလတနံဉ်အ တံပုအတံထီဉ်ယုမုဉ်ဝဲ ၂,၀၀၀ မံလံးမံထာဉ် ဒီး ၂,၅၀၀ မံလံးမံထာဉ် အဘဉ်စုန့ဉ်လီ၊ တံကီခါမုဉ်ဝဲလါမးရှဉ်တုလါမု၊ တံစုခါမုဉ်ဝဲလါယု တုလါအီးကထီဘဉ် ဒီးတံဂီခါမုဉ်ဝဲလါနီဉ်ဝုဘဉ် တုလါဖုတြျါအါရံ

န့ဉ်လီ၊ ဖဲတံဂီခါ ဒီးတံကီခါအဆာကတံန့ဉ် မုဉ်ခိဉ်ကလံသီဉ်ဂီကဆီ ဝဲဒီး တံစုခါအဆာကတံ တံကသ့တီဉ်ဝဲဖဲန့ဉ်လီ၊ ဖဲတံယုသုဉ်ညါအ ဆာကတံ တံကီ၊ တံစု ဒီးတံခုဉ်အသဟီဉ် လီဆီလိဉ်အသး လတ လါဘဉ်တလါ၊ တနုဘဉ်တနု၊ ဒီးလအီတနုညါစုးကိး တံကီတံခုဉ်လီ ဆီလိဉ်အသးအိဉ်စုးကိးန့ဉ်လီ၊ တံကီခါအဆာကတံ မုဉ်နုခိတံကီတံ ခုဉ်အသဟီဉ်အိဉ်ဝဲ (၁၀) ဒံကရံဉ် (ဖဲတံကွဲး) ဒီးမုဉ်ဆါခိအဆာကတံ အိဉ်တုဖဲ (၂၈) ဒံကရံဉ်(ဖဲတံကွဲး) န့ဉ်လီ၊ ဖဲတံစုခါအဆာကတံ တံ ကီတံခုဉ်အသဟီဉ်အိဉ်ဝဲ (၁၀) ဒံကရံဉ်(ဖဲတံကွဲး) ဒီး (၂၀) ဒံကရံဉ် (ဖဲတံကွဲး) ဒီးဖဲတံဂီခါအဆာကတံ တံကီတံခုဉ်အနီဉ်ဂံစုန့ဉ်ဒီး (-၇) ဒံကရံဉ် (ဖဲတံကွဲး) ဒီးတု (၁၅) ဒံကရံဉ် (ဖဲတံကွဲး) န့ဉ်လီ၊ ဘဉ် ဆဉ်၊ တံဂုဉ်သုဉ်တဖဉ်အံ တံတမဲလီတံအီနီတဘျီဒီးဘဉ်အယံ ကတံ အံ မုဉ်ဖဲတံတယံဟံစုအီန့ဉ်လီ၊ လတံလီကစီဖုဉ်ကီဘုသုဉ်ပျီ လအဘူးဒီးယိဉ်လိဉ်တခိ တံကီခါအိဉ်တု (၄၀) ဒံကရံဉ်ဒီးဖဲတံဂီခါ အဆာကတံအိဉ်တု (၂၀) ဒံကရံဉ်စုးကိးန့ဉ်လီ၊

သုဉ်ပျီအကလုဉ်တဖဉ်

သုဉ်ပျီအံအပူ သုဉ်အကလုဉ်တဖဉ်အိဉ်လတံလီကစီထီဉ်ထီ လပီဉ်လဲဉ်မဲဉ်ဖဲခိဉ်စးထီဉ်ဝဲ (၈၀) မံထာဉ် တု (၂,၇၀၀) မံထာဉ်န့ဉ်လီ၊ သုဉ်ပျီအံအပူ သုဉ်အိဉ်ဝဲဖဲအါကလုဉ်ဖဲအမုဉ်ဆီ၊ သု၊ ဒီးဝဲအကလုဉ် တဖဉ်န့ဉ်လီ၊ သုဉ်လအဒိဉ်တဖဉ်အါတကွံမုဉ်ဝဲတဘဉ်ဝါ၊ တဘဉ်ဘီ၊ ကွီ ကုဉ်၊ ကျုဉ်၊ ကိဉ်၊ တယုသး၊ တမု၊ ချဉ်သုဉ်၊ ဖီနီဉ်တု၊ ဂံထံ၊ နံဒီး ယိဉ်အထုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ၊ သုဉ်ပျီလအကစီထီဉ်ဖဲအံတကလုဉ် တံခုဉ်

ဒိုင်မးဒီးတၢ်ခုၣ်အိၣ်တုၤလၢ (-၇) ဒံၣ်ကရံၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤလၢအကစီၤထီၣ်ထီၣ်န့ၣ်ဒီး (၂.၅၀၀) မံးထၢၣ်တဖၣ် သ့ၣ်အကလုာ်တဖၣ်အထူၣ်ဖုၣ်ဝဲ ဒီးအဒုအလၢၣ်တဖၣ်အါဝဲဒိုင်မးန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပှၢ်ဒ်အံၤတကလုာ်အဖီလၢတကကြၢ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးဂ့ၢ်အကလုာ် ဒီးဝၣ်အကလုာ် လၢတၢ်ကိးအမံၤလၢပှၢ်ဖိၣ်ယဲ ဒီးတလုၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲအါမးစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ပှၢ်အံၤအိၣ်ဝဲတဖၣ်လွံၢ်ကကြၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢသ့ၣ်ပှၢ်တဖၣ်တီၣ်ဒီးဝဲအယီ မှၢ်ဆဲးလီၤတုၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤကတုၤဒၣ် ၁၅-၂၀ မျးကယၤန့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ်ပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအပူၤ ပထံၣ်ဘၣ်လၢကီၢ်ဘျဲသ့ၣ်ပှၢ်, တလးအီသ့ၣ်ပှၢ်တၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ် သ့ၣ်လၢအကိးအမးတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယုသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးကုၤလၢဒူပူၤတၢ်လီၤကဝီၤတဖၣ်ဒီးမၤလုၤခိၣ်, ဆုဖိကွကျါ ဖဲကျိၢ်ပနၢ်အိၣ်ဆၣ်အလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုသ့ၣ်ညါအဟီၣ်ကဝီၤတနီၤမ့ၢ်ထံကွၢ်ခံ တၢ်လီၢ်အရူဒိၣ်ဖဲထံကျိကိးဘိဒဲးလၢပျဲလိာ်ကျိ, ထံကျိတနီၤလၢယိၣ်လိာ်ကျိ ဒီးကိလိာ်ကျိအကွၢ်ခံတဖၣ်န့ၣ် က့ၤဆဲးဖျိၣ်အသးအလီၢ်လၢအမ့ၢ် ကဆီထၢၣ်ဒီးသီသံၣ်ပျီဂီၤကစၢ်တုၤအယီန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး, ထံကျိလၢအဒိၣ်ဒ်သိးဖျိလိာ်ကျိ, သဲးလိာ်ကျိ, ချိချိလိာ်ကျိ, ထံမ့ၢ်လိာ်ကျိ, ထံဆံၣ်လိာ်ကျိ ဒီးတုၤလိာ်ကျိတဖၣ် ထီၣ်ဟံၤဝဲဖဲကဆီထၢၣ်သီသံၣ်ပျီဂီၤ ပှၢ်တတၢ်သ့ၣ်ပှၢ်ပူၤ ဒီးယုၤလီၤဝဲဆုမ့ၢ်ထီၣ်တခီပၤ ဆုပျဲလိာ်ကျိအပူၤဝဲ ယုၤန့ၣ်လီၤဆုယိၣ်လိာ်ကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်တကပထံထီၣ်ဟံၤလၢအဒိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လိာ်ကျိ, သဲးလိာ်ကျိ, စီၤလိာ်ကျိ, ဝၣ်လိာ်ကျိ, န့ၣ်လိာ်ကျိ, တြီၤလိာ်ကျိ, ဘုၣ်လိာ်ကျိ, ယီၤလိာ်ကျိ, ဒီးအဂၤတဖၣ်ဒီးခဲလၢၣ်န့ၣ်ယုၤလီၤဝဲဆုကိလိာ်ကျိအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၇. တၢ်ဖးကုၤအမံၤဒီးတၢ်မၤကွၢ်ကုၤအကျိၤအကျဲ

ကုၤတဖၣ်မဲထီၣ်လၢတၢ်လီၤတတိၤယီၤဘၣ်ဆၣ် တဘျီတခိၣ်အတၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်သိးလိာ်အသးဘၣ်. လီၤဆီၣ်တၢ် အကွၢ်အဂီၢ်ဒီးအလွဲၤ, အဒိၣ်အဆံးန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးပုၤလၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်မၤကွၢ်ဝဲဒၣ်ကုၤလၢကျဲအါဘိဘၣ်ဆၣ် ပတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအကျိၤပတထံၣ်န့ၣ်လၢပုၤလၢအမၤကွၢ်ကုၤအကလုာ်တဖၣ် ခိဖျါတၢ်သူတၢ်ဆၣ်, ဒီးထူၣ်တဖၣ်အယီၤ အိၣ်ဒၣ်လၢပဖဲဖုတဲယုၤပုၤလၢနီၢ်ဆံးဒီးအခါန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဝဲပနီၢ်ဆံးအခါပကွၢ်ပနီၢ်အဆၢကတီၢ်ပဖုတဲပုၤ ကုၤပနီၢ်အ့ၣ်န့ၣ် မဲထီၣ်ဝဲပနီၢ်အ့ၣ်ယးအိၣ်တၢ်အလီၤအါမးလီၤ. ကုၤတကလုာ်အံၤန့ၣ်ယီၤအိၣ်အီၤတၢ်လီၤအံၤသ့ၣ်ဝဲအသလၣ်အပူၤ မ့တမ့ၢ် အဘိၣ်အပူၤဒီးယီၤအိၣ်အီၤန့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝံၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးအယီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤပကဘၣ်ပလီၤသးလၢပကအိၣ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့အိၣ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ်ပသံသ့လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်ကုၤပနီၢ်အ့ၣ်အယီၤအဂီၢ်, ပကဘၣ်ကွံးအီၤလၢထူၣ်, အလွဲၤမ့ၢ်တဆီတလဲဘၣ်န့ၣ်ပအိၣ်အီၤသ့လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အလွဲၤမ့ၢ်ဆီတလဲအသးန့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်ကုၤအယီၤအဘျီကုၤမုၢ်သံမုၢ်ဘျီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်ကုၤအတၢ်ပနီၣ်ဒီးအကွၢ်အဂီၢ်

ဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်ကုၤတကလုာ်ဒီးတကလုာ်အဂီၢ် ပကွၢ်အကွၢ်အဂီၢ်, ပသံကွၢ်လၢပုၤထူလံၤဖိလၢအသ့ၣ်ညါကုၤဒီးမၤသကိးတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါတပူၤယီၤဒီးပုၤဝံၤ ပမၤသကိးကုၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိး ဒီးဖးသကိးကုၤကုၤအမံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတၢ်လီၤတၢ်လီၤမံကအိၣ်အဂီၢ်ပဖးကုၤလၢလံာ်ပုၤလံာ်ပုၤ ထီၣ်သတြီၤကုၤအီၤဝံၤဒီးမၤလီၤတၢ်ကုၤအီၤဒီးပုၤယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်စၣ်နီၤတဖၣ် ဒ်သိးကလီၤပလိာ်သးခဲလၢာ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဖးကုၤအမံၤခိဖျါပထီၣ်သတြီၤကုၤအီၤလၢအလွဲၤတခါစ့ၢ်စ့ၢ်ဒ်အဖျါလၢလံာ်အံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၢ် ၁. ကုၤအကွၢ်အဂီၢ်, အလွဲၤဒီးအကွၢ်ဂီၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါတဖၣ်

တၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါလၢပျီပုၤ

တၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါကုၤအတၢ်မၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်စးထီၣ်အီၤဖဲ ၂၀၁၄-၂၀၁၈ လၢလွဲၤန့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါအကျိၤအကျဲပုၤယုၤဝဲဒီးတၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါလၢပျီပုၤ, တၢ်ဟးပိာ်ပုၤပုၤလဲပုၤဆါကုၤအခံ, တၢ်လီၤယုၤအိၣ်ဆ့ၣ်အိၣ်သကိးလၢပုၤပုၤဒီးပုၤလီၤပဝီဖိတဖၣ်, တၢ်ဟးယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်မုၢ်အါကလုာ်အခါတိဘၣ်ကုၤအတီၤ, ဒီးတၢ်သမံထံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါလၢပျီပုၤအဂီၢ် ပကွဲယုၤဒုဖိသဝီဖိ ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤတဖၣ်ဒီးပလီၤယုၤသ့ၣ်ညါသကိးလၢကဆီထၢပုၤတတၢ်သ့ၣ်ပုၤအပူၤ (၂) ဘျီ.

လာဟံၣ်ဂီၤလိာ်အီၤလီၤသံၣ်ပူ (၁) ဘျီ, ဒီးသီသံၣ်ပျီဂီၤပုၤတတသ့ၣ်ပျီအပူ (၂) ဘျီစုာ်စုာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါဘၣ်ထွဲပုၤမလဲၤမၤကၤကုၤတခါ မ့ၢ်ဒၣ်ဖဲကီၢ်ဆၢတၢ်လီၢ်ကဝီၤ ဖဲယိၣ်လိာ်ကျိအတြီၤပူၤတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါဘၣ်အံၤ မ့ၢ်လၢပုၤယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိအဂၤတဖၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ် ခဲအိၣ်လၢတၢ်ယုၤထီၣ်ပားလီၤလၢထံဆၢကီၢ်ဆၢအပိ, စီၤဘျီထူၤလၢအမ့ၢ်စ့ၢ် ကီးပုၤမၤစၢၤတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါတဂၤ လဲၤပိာ်ဝဲဒၣ်ပုၤမၤကၤကုၤတလးအိၣ်ဒၣ်အခံ စးထီၣ်လၢမ့ၢ်ယုၤတုၤဆူအံၤတုၤထၣ်, အူဝဲထၣ် ဒီးယိၣ်က့ၣ်ပီၤကါတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါဘၣ်အံၤ ဒ်သိးကသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ပူၤတၢ်ဆါကုၤ တလးအိၣ်ဒၣ်အံၤ တၢ်မၤအိၣ်လဲၣ် တဆိဘၣ်တဆိ စးထီၣ်လၢယိၣ်လိာ်တၢ် မ့ၢ်တၢ်ခၣ်အကရၢၢ်ဒီးတုၤလီၤဆူမ့ၢ်ယုၤဖျါပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၤယုၤသ့ၣ်ညါဘၣ် ဘျီအံၤစ့ၢ်ကီးတၢ်သမံထံစ့ၢ်ကီးပုၤမလဲၤမၤဆါကုၤတလးအိၣ်ဒၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်လီၤယုၤအိၣ်သကိးကုၤဒီးပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အဘျီတဖၣ်အဘျီန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ညီၣ်န့ၢ်မ့ၢ်ဒၣ်ကုၤလၢအအိၣ်လၢခးကျါပူၤတဖၣ်, ဒီး ကုၤလၢတၢ်ထဲးအိၣ်ညီၣ်န့ၢ်အလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဒၣ်ကုၤလၢပ ကအိၣ်အီၤတဘျီအဂီၢ်ဖဲတနံၤအဂီၢ်တၢ်အိၣ်အတၢ်လီၢ်ဘၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ဖဲပဟးယုၤသ့ၣ်ညါတၢ်မူအါကလုာ်လၢပုၤအခါပထံၣ်န့ၢ်ဘၣ် စ့ၢ်ကီးကုၤတဖၣ်ဒီးပမၤနီၣ်မၤပါစ့ၢ်ကီးအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်လၢတၢ်သမံထံကုၤအဂ့ၢ်န့ၣ် တၢ်သံကွၢ်သံဒီးအါတက့ၢ်ဘၣ်ပး တၢ်ဖးကုၤအမံ, တၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖးကုၤအယီၤဒီးကုၤအနီၢ်ကီၢ်တဖၣ်, ကုၤတဖၣ် တၢ်သူအီၤလၢကျဲမနုၤတဖၣ်လဲၣ်, အမဲထီၣ်တၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ပး တၢ်ပာဆုၤရဲၣ်ကျဲၤကုၤဒ်သိးအယုာ်ကကၢအဂီၢ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်, ကုၤတဖၣ်အတၢ်ဘၣ် ထွဲလိာ်အသးဒီးပုၤထူလံၤဖိအလုာ်လၢထူသန့အိၣ်ဒ်လဲၣ်, ဒီးတၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤ တၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤဆူဖိလံၤလၢခံတဖၣ်အစီၤဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပသမံထံဝဲဒၣ်ပုၤခဲလၢာ် (၂၀) ဂ, ပိာ်မုာ် (၁၅) ဂဒီးပိာ်ခါ (၅) ဂန့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအါတက့ၢ်မ့ၢ်ပုၤယုၤအိၣ်ကုၤ ဒီးမလဲၤမၤဆါကုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအသူအိၣ်ကုၤ, ယုၤအိၣ်ကုၤတဖၣ်တၢ်သမံထံအီၤ (၁၈) ဂဒီးပုၤလၢအ ဆါကုၤပူၤကုၤတဖၣ်တၢ်သမံထံအီၤ (၂) ဂန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်သမံထံအ ကျိအကျဲအဂၤအမ့ၢ် ဖဲပလဲၤယုၤထံၣ်သ့ၣ်ညါအခါ ပဟးယုၤဒီးပုၤသဝီဖိလၢ အဟးယုၤအီၤကုၤတဖၣ်အပိ ပလဲၤတခီခီပသံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တခီခီ, ထဲးကုၤ တခီခီကတိၤသကိးလၢအဂ့ၢ်, တဲသကိးတၢ်လဲၤခီဖျိလၢအပူၤကွၢ်ဒ်အမ့ၢ်ပးယုၤ အိၣ်သကိးကုၤဒီးမိာ်ပဖဲလၢပုၤအခါ တၢ်သိၣ်လိၣ်န့ၣ်လိာ်ဘၣ်ပးကုၤအဂ့ၢ်အ ကျိတဖၣ်, ကုၤအိၣ်အါအိၣ်စ့ၢ်လၢညါအသိး မ့ၢ်တမ့ၢ်တဒီးသိးလၢညါတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်လဲၤပဟးအိၣ်သကိးသဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်လၢအဖိအိၣ်ကုၤအ ခါ, မ့ၢ်တမ့ၢ်လဲၤယုၤအိၣ်ကုၤဟဲကုၤအခါစ့ၢ်ကီး စံးကတိၤကဒီးကုၤအဂ့ၢ်အကျိ န့ၣ်လီၤ.

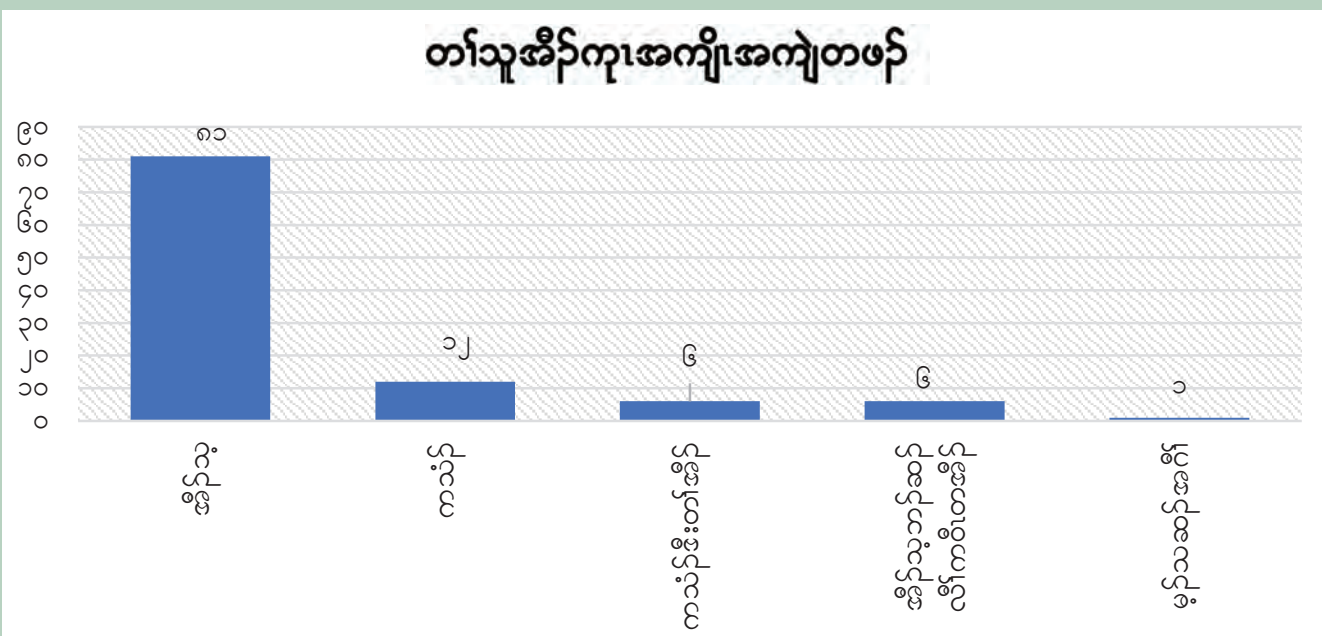
လၢတၢ်န့ၣ်အပိ, ပဟးန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢပဟးတခီခီ သံကွၢ်တၢ် ဒီးကတိၤသကိးဘၣ်ပးကုၤအဂ့ၢ်ဖဲပလဲၤလီၤလၢပျီပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ပျီပူၤတၢ်ယုၤ သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပစိာ်ယုာ်ဒီးကုၤအလံာ်စိာ်စု, ပဖးအဂ့ၢ်အကျိ ဒီးပထီၣ်ကွၢ်အိၣ် အဆံးလၢပနီၣ်ကျဲအတၢ်ထီၣ်ပျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်လိာ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီး ပုၤသဝီဖိတဖၣ်အဘျီတဖၣ်အဘျီဘၣ်ပးကုၤလၢတၢ်အိၣ်အီၤမ့ၢ်ဂုၤ တၢ်သူအီၤ မ့ၢ်ဂုၤန့ၣ်လီၤ. ပသံကွၢ်စ့ၢ်ကီးကုၤတဖၣ်အိၣ်အါအခါဖဲလဲၣ်, တၢ်လီၢ်ဖဲလဲၣ်, တၢ်သူအီၤလၢကသံၣ်ကသီ, ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤအဂီၢ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် သံကွၢ်တဖၣ်ပဟဲကုၤကွဲးနီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ပသံကွၢ်စ့ၢ်ကီးပုၤလၢပ ထံၣ်အီၤလၢကျဲ ဖဲအထဲးအိၣ်ကုၤမ့ၢ်ဂုၤ, ဝံအိၣ်ကုၤမ့ၢ်ဂုၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်တဘျီတခိၣ်ဖဲပမ့ၢ်ထံၣ်ပုၤဖိအိၣ်ကုၤစ့ၢ်ကီး ပစးထီၣ်သံကွၢ်အီၤ မ့ၢ်အလဲၤယုၤအိၣ်ဝဲဖဲလဲၣ်ဒီးကုၤတဖၣ် ညီၣ်န့ၢ်ထီၣ်အဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်ဒီးတၢ် လီၢ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤနီၣ်မၤယါကၤလၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတဖၣ် အါတက့ၢ်တၢ်ဒိဃာ်အဂီၢ်လၢတၢ်ဂီၤသံမ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်ဂီၤမူမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်သမံထံတဖၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်ယၢ်က့ၤအီၤလၢလံာ်ပူၤ တဘျီတခိၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပုၤယုသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိတဖၣ် မ့ၢ်ဒၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိဖဲန့ၣ်တဖၣ်ဒီးမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်အိၣ်ကၤလၢအတၢ်အိၣ်မူအပူၤထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးက့ၤအါကလုာ်ဖဲအဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၇.၁. တၢ်မၤနီၣ်မၤယါဒီးမၤလီၢ်တၢ်က့ၤကၤလၢပုၤထူလံာ်ဖိအိၣ်အီၤဒီးသ့ၣ်အီၤအကလုာ်

ကၤလၢတၢ်ယုထံၣ်န့ၢ်ဒီးမၤနီၣ်မၤယါအီၤဖဲတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤအဖျါခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ (၃၃) န့ၣ်ဒီးအကလုာ်အိၣ်ဝဲ (၁၀၆) ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

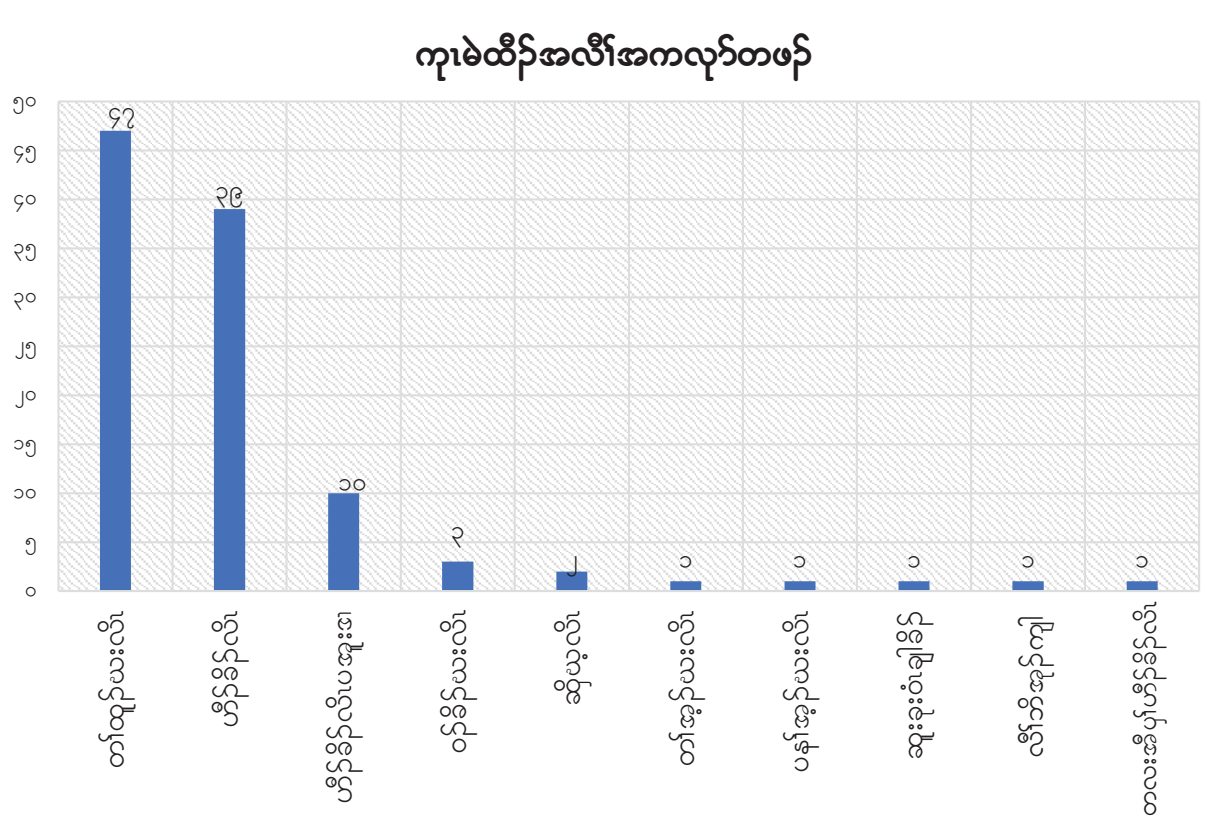
ဒ်န့ၣ်အသိးကၤလၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤလၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအပျီပူၤတၢ်ဖၣ်အံၤ တၢ်သ့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်မၤနီၣ်မၤယါအပူၤဖဲက့ၤအကလုာ် (၁၀၆) ကလုာ်အံၤအကျါ တၢ်သ့ၣ်အီၤညါန့ၢ်အကျါအိၣ်ဝဲဒၣ် (၅) ဘိန့ၣ်လီၤ. ကျဲးအိၣ်ဝဲထံးတဘျီလၢတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤထဲတခါဇိၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲ (၈၁) ကလုာ်, ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်တသ့ၣ်ညါအိၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၤ လၢတၢ်လီၢ်တနီၤပုၤအိၣ်ဝဲအိၣ်န့ၣ်ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ (၆) ကလုာ်ဒီးပိာ်ထွဲထီၣ်အခံလၢတၢ်သ့ၣ်အီၤဒ်ကသံၣ်ကသီအိၣ်ဝဲ (၁၂) ကလုာ်, တၢ်သ့ၣ်အီၤသ့ၣ်လၢကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤခံခါလၢာ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ် (၆) ကလုာ်, ဒီးတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢတၢ်မၤကဲၤမ့ၢ်အူလၢမ့ၢ်သဆၣ်အဂီၢ် လီၤဆီဒၣ်ဖဲတၢ်စူၤခါဒီးသ့ၣ်ကျၢ်ဝၣ်ကျၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ (၁) ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးပသ့ၣ်ညါဒီးကွၢ်အီၤကဖျါဆံၣ်ထီၣ်တဖဲးအဂီၢ် ပကကွၢ်ဘၣ်ဖဲတၢ်ဂီၤအဒိ (၂) အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤအဒိ ၂. ကၤလၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤတဖၣ်တၢ်သ့ၣ်အီၤသ့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်ဒ်တၢ်ဂီၤပာ်ဖျါထီၣ်အကျါအကျဲးအသိး

တကားဘဉ်ဒ်သီးပကသုဉ်ညါဘဉ်လကုတဖဉ်မဲထီဉ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ
 ဖဲလဲဉ်န့ဉ် ပကကွၢ်ဘဉ်အီၤဖဲတၢ်ဂီၤအဒိ (၃) လၢအတဲဖျါထီဉ်ဝဲကုမဲထီဉ်အ
 လီၢ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ကုတဖဉ်အံၤတၢ်ဟံဉ်ဖျါကုအတၢ်မဲထီဉ်ဖးထီဉ်အလီၢ်ဒ်
 သီးလိာ်အသးဒီးအဇုဉ်ဖိလၢအဘဉ်ထွဲလိာ်အသးစုဉ်စုဉ်န့ဉ်လီၤ. ကုလၢတၢ်
 နီၤလီၤအီၤလၢအအိဉ်လီၤဆီလိာ်အသးတဖဉ် မ့ၢ်ဒ်လၢအံၤအသးလီၤ. ကုလၢ
 တၢ်ထံဉ်န့ဉ်အီၤတဖဉ်တၢ်နီၤဖးလီၤကုအီၤလၢအမဲထီဉ်အဇုဉ်အိဉ်ဝဲဒဉ် ၁၀ က
 ဇုဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒ်သီးတၢ်သုဉ်ညါဘဉ်အီၤကဂ့ၤထီဉ်အဂီၢ် (တၢ်ဂီၤအဒိ.၃) ဟံဉ်ဖျါ

ဝဲဒဉ်ကုလၢအမဲထီဉ်လၢတၢ်ထုဉ်ပးအလီၤအိဉ်ဝဲ (၄၇) ကလုာ်, ဟီဉ်ခိဉ်
 လီၤ (၃၉) ကလုာ်, ဟီဉ်ခိဉ်လီၤဘဉ်ထွဲဒီးပအူးအဖၢ (၁၀) ကလုာ်, ဝဉ်ခိဉ်
 ပးအလီၤ (၃) ကလုာ်, တၢ်အ့ဉ်ပးလီၤ (၁) ကလုာ်, ပနၢ်အ့ဉ်ပးလီၤ (၁)
 ကလုာ်, ဆိယုလီၤ (၂) ကလုာ်, ဆူးခုးဝံၤချါခိဉ် (၁) ကလုာ်, လီၢ်ဘိအုဉ်
 ကျါ (၁)ကလုာ်, ဒီးတလးအီၤအပှ်ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ (၁) ကလုာ်န့ဉ်လီၤ. ကုတဖဉ်
 အံၤအကျါ ပနီၤဖးလီၤကုအီၤခံကရူၢ်လၢအမ့ၢ်ကုလၢပအိဉ်အီၤသ့ ဒီးကုလၢ
 တၢ်သုအီၤလၢကသံဉ်ကသီဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤဒီးကုမူၤသံမူၤဘျီးတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤအဒိ ၃. ကုအဇုဉ်လၢအမဲထီဉ်တၢ်လီၢ်ဒ်သီးလိာ်အသးတကလုာ်စုဉ်စုဉ်

မုမ့်လကုမဲထီၣ်တၢ်လီၤ, ကဲဘျးလတၢ်အိၣ်တၢ်အိ, ကသံၣ်ကသီ, ဒီးအကလုာ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကထံၣ်ဘၣ်အိၤဖျါဖဲတၢ်ဂီၤလံာ်တိၤယု (၁) အသိးန့ၣ်လီၤ. လံာ်တိၤယုတခါအံၤတဲဖျါထီၣ်ဝဲကုတဖၣ်အမံၤလကီၤလကီၢ်ဒ်လဲၣ်, အန့ၣ်အထ, မံၤဖဲအ့ၣ်, ဒီးတၢ်သူအိၤအကျိၤအကျဲၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အိၤလပုၤန့ၣ်ဟံၢ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမၤနီၣ်မၤယါက့ၤတၢ်သ့ၣ်ညါထုၤလံာ်ဘၣ်ဃးကုမံၤကုထာတဖၣ်တၢ်သူအိၤဒ်သိး တၢ်အိၣ်တၢ်အိ, ကသံၣ်ကသီ, တၢ်ဆါတၢ်ပူၤ, ဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤအကျိၤအကျဲၣ်တဖၣ် တကးဒ်ဘၣ်ကုမဲထီၣ်အလီၢ်အကျဲၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါအိၤဖျါဒ်လံာ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

ကုလၢအမဲထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤတဖၣ်

ကုလၢအမဲထီၣ်အါကတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤ, လၢသ့ၣ်ပှၢ်လီၤဆိလိာ်အသးအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကုအကလုာ်လၢတၢ်အိၣ်အိၤအါဒိၣ်မးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကုလၢအမုၤပုၤသ့တဖၣ်စ့ၢ်ကိးအါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤန့ၣ်လီၤ. ကုလၢပထံၣ်ဘၣ်အိၤလၢအမဲထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ် ဒီးပုၤလီၢ်ကဝီၤတဖၣ်တအိၣ်ညီၣ်န့ၣ်ဝဲဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တအိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်တၢ်အိၣ်အိၤလၢတၢ်လီၤအကတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်သူအိၤလၢကသံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဝဲကုလၢါမဲာ်, ကုဆ့န့ၣ်, ကုသတီၢ်လၢ, ကုဆိထ, ကုတၢ်လျာ်, ကုဘီထီၣ်ပှၢ်, ကုခိၣ်ဖျိၣ်, ကုခိၣ်ဖါ, ကုလးသၣ်, ကုကျိၢ်သ့ၣ်ဂီၤသဘျး, ကုကျိၢ်သ့ၣ်အဂီၢ်, ကုကျိၢ်သ့ၣ်အသ့, ကုဘီဘ့ၣ်, ကုဘီဆ့ၣ်, ကုဆ့န့ၣ်, ကုကိၢ်သ့းအဃး, ကုကိၢ်သ့းအသ့, ကုကိၢ်သ့းအကူ, ကုကိၢ်သ့းအဂီၢ်, ကုပဟီၣ်ဘီ, ကုပဟီၣ်ဂီၢ်, ကုဝါခိၣ်ဖးဒိၣ်, ကုမဲာ်ကွဲးဆၣ်, ကုသ့, ကုထိးသိ, ကုဆ့, ကုလၢါဖီ, ကုန့ၣ်ထံ, ကုဆ့ၣ်ဂီၢ်, ကုဆ့ၣ်ဘီ, ကုသ့ဝါ, ကုသဘၣ်ဖီ, ကုထိးပံာ်စၢ်, ကုသဘၣ်ဖီဂီၢ်ပှၢ်, ဒီးကုဆိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုလၢတအမဲထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိၤတဖၣ်အကျါကုလၢပအိၣ်ညီၣ်န့ၣ်အိၤဒီးသုကသံၣ်သ့တနီၤန့ၣ် ပအဲၣ်ဒီးတဲဖျါထီၣ်အဂ့ၢ်ဒ်လၢလံာ်အံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

ကုတ်လှော်ဘီ

Chepang slender Caesar
(*Amanita chepangiana* Tulloss & Bhandary)

ကုတ်ကလုတ်အံ့မုတ်ကုတ်လှော်ဘီအိုင်သုဘန်ဆန်ပမုတ်လှော်ဘီနှင့် ပကဘန်သုညါလီတံင်လီဆဲးမး အိုင်အီသုလီ. မုတ်အဂုတ်ဒဲလဲန် မုတ်ကုတ်အဂုတ်လှော်ဘီလီကလီကလီအသးဒီး အကျါအါကလုတ်နှင့်မုတ်အယီအယီ အစုန်အိုင်ဝဲဒီးပမုတ်အိုင်ဘန်အီနှင့်ပသံသုအယီ ဒဲသိးပကသုညါအဂီဝ် ပကွဲးပျါထိုင်စုတ်ကီးကုတ်အယီအကလုတ်တဖန်အဂုတ်နှင့်လီ.

ကုတ်လှော်ဘီ

ကုတ်ထိုင်ပွန်

Half-dyed slender Caesar (*Amanita hemibapha* Berk. & Broome)

ကုတ်ကလုတ်အံ့မုတ်ကုတ်လှော်ဘီအိုင်သုဘန်ဆန်ပမုတ်လှော်ဘီနှင့် ပကဘန်သုညါအီလီတံင်လီဆဲးမးဒီးပအိုင်အီသုနှင့်လီ. တကးဒဲဘန်တံင်လီတတီဒီးတတီစုတ်ကီးတဒဲသိးလီအသးအယီ ပမုတ်အိုင်နှင့်ပကဘန်ပလီပသးဒိုင်မးနှင့်လီ. ဘန်ဆန်ပုလီကဝီဖဲလှော်ဘီအိုင်ညီနီဝဲတဖန်အိုင်ဝဲဝဲဒိုင်မးနှင့်လီ. တံင်လီတနီပထိုင်ဘန်လှော်ဘီထိုင်ထဲလါစဲးပထဲဘန်တလါစီ ဘန်ဆန် ကဆီထိုင်အပျါပူနှင့် တံင်ထိုင်ဘန်အီလှော်ဘီထိုင်တုလှော်ဘီယနူအါရဲဒိုင်လဲန်နှင့်လီ.

ကုတ်ထိုင်ပွန်

ကုတ်လှော်အယီ

(*Amanita exitialis*)

ကုတ်ကလုတ်အံ့ မုတ်ကုတ်လှော်ဘီအိုင်သုဘန်ဆန် မုတ်ကုတ်လှော်ဘီအိုင်အယီ ပမုတ်အိုင်ဘန်နှင့်ကဲထိုင်တံင်စုတ်သုစုတ်ကီးနှင့်လီ. ဒဲသိးပကသုညါအါထိုင်ဘန်ကုတ်လှော်အိုင်ဒီးအစုန်ဒီးမုတ်သံမုတ်ဘိးတံင်သုအဂီဝ်ကွဲးဖဲတံင်ဂီလဲင်တီယု (၂) လှော်ဘီနဲနဲယုဝဲဒီးကုတ်အတံင်ဂီတဖန်, ကုတ်လှော်အယီ, ကုတ်ပနာအိုင်အယီ, ကုတ်ဆီထိုင်အယီ, ဒီးအဂုတ်အဂုတ်တဖန်ပထိုင်ဘန်လှော်ဘီတံင်တီယုအဒီ (၂) အပူအံ့နှင့်လီ.

^၂ Tawatsin A., Penmen S., Thavara U., Siriyasatien P., and Kongtip P.,(2018). Mushroom Poisoning in Thailand: Incidence and Intoxication to Human Health

ကုခိန်ဒါ

Grisette (*Amanita vaginata* (Bull.))

ကုခိန်ဒါတကလုာ်အံၤပုၤအိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ထံၣ် ဘၣ်ဒုၣ်အီၤလၢတၢ်လီၢ်တနီၤနီၤအယံၤ ပုၤတနီၤနီၤတအိၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အကလုာ်လီၢ်ကလိာ်အသး, ဒီးကုဘီထီၣ်ပုၤ, ကုတၢ်လုာ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အခိၣ်ဖျိၣ်အိၣ်ဒ်သိးပုၤဖျိၣ်လီၤခိၣ်ဖျိၣ်အယံၤ တၢ်ကိး အီၤလၢ ကုခိၣ်ဒါန့ၣ်လီၤ. ပုၤအိၣ်ဝဲသ့ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတအိၣ်ဝဲအါအါဘၣ်.

ကုခိန်ဒါ

ကုဘီဆွဲၣ်

Craterellus (*Craterellus odoratus* (Schwein.) Fr.)

ကုဘီဆွဲၣ်တကလုာ်အံၤပုၤအိၣ်ဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မဲထီၣ်ကိး ဆၢကိးကတီၢ်ယၣ်ယၣ်လီၤ. ဝဲတၢ်စူၤဒိၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်နကထံၣ်ဘၣ်အီၤ လၢဒူလၢပုၤအါတစဲး, ဒီးဝဲတၢ်ကိၢ်ခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ် အါတက့ၢ်ပထံၣ်ဘၣ် အီၤဝဲပုၤထူလံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤလီၢ်ကလိာ်အသးဒီးကုဘီ ဘ့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲအသးဘူတစဲးဒီးမးဒိၣ်တစဲးန့ၣ်လီၤ. နဖီအိၣ်အီၤအ ထံဆၢဒီးစိုးဝဲအယံၤ ပအိၣ်အီၤဘဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုဘီဆွဲၣ်

ကုဘီဘ့ၣ်

ကုဘီဘ့ၣ်

Golden chanterelle (*Cantharellus cibarius* Fr.)

ကုဘီဘ့ၣ်တကလုာ်အံၤ ပုၤလီၢ်ကဝီဖိအိၣ်ဝဲဒုၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤဘီဒီးဘ့ၣ်ညါဒီးမဲဝဲထီၣ်လၢပုၤအါကလုာ်အကျါန့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကလိာ်အသးဒီးကုဘီဆွဲၣ်ဘၣ်ဆၣ်ကပုၤဒိၣ်, ဒီးအသးတီၣ်ဒိၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. နဖီအိၣ်အီၤဝံၣ်မးဒီးအထံဆၢဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. လၢကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်ဖျါပုၤ တၢ်လီၢ်တနီၤ ပကထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤဆါဝဲဒုၣ်အါမးစ့ၢ်ကိး ဘၣ်ဆၣ်ပတ ပုၤအိၣ်ညါန့ၣ်ဘၣ်အယံၤပတသ့ၣ်ညါအပူၤဘၣ်.

- ကုက်သွေးအမည်း – Brown laccate (*Amauroderma rude* (Berk.) Torrend)
- ကုက်သွေးအညို – Black laccate (*Amauroderma rugosum* (Blume & T. Nees) Torrend)
- ကုက်သွေးအကွဲ – Black laccate (*Amauroderma* sp.)
- ကုက်သွေးအဂီု – Reishi (*Ganoderma lucidum* (Curtis) P. Karst)

ကုက်သွေးအကလုာ်တဖၣ်အံၤ ပထံၣ်ဘၣ်လၢပျၢလီၢ်ကဝီဖိတဖၣ် သူဝဲလၢတၢ်ကီၢ်သွေးအဂီၢ် ထဲဒၣ်တၢ်ကျၢဖူအီၤ, ဝဲလီၤအီၤဖဲတၢ်ပျၢလီၢ်အပူၤ န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပျၢတရူးဖိတခီ, ဖူးကဲထီၣ်ဝဲလၢကသံၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်ကုက် သွေးတကလုာ်အံၤ အဝဲသ့ၣ်သူဝဲလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်နီၢ်ခိမိၢ်ပျၢတၢ်ဒီသဒၢတၢ်ဆါ, ဒီးတၢ်ဆံၣ်ဆါအကသံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုက်သွေးအကွဲ

ကုက်သွေးအဂီု

ကုက်သွေးအမည်း

ကုပဟိၣ်ဘီ

- ကုပဟိၣ်ဘီ – Persistent Waxcap (*Hygrocybe acutoconica* (Clem.) Singer)
- ကုပဟိၣ်ဂီု – Witch's hat (*Hygrocybe conica* (Schaeff.) P.Kumm.)

ကုပဟိၣ်အဘီ, ကုပဟိၣ်အဂီုန့ၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးအဝါဒီးအသု စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပကတဲဖျါထီၣ်ဒၣ်အဘီဒီးအဂီုခံကလုာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢကုခံကလုာ်အံၤဝံၣ်ဝဲဒိၣ်မးအယိန့ၣ်လီၤ. ပဝဲပျၢထူလံဖိတဖၣ်ပအိၣ် အီၤဘဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်မဲထီၣ်ဖဲခူးကျါပူၤ, မ့ၢ်အူလဲးတၢ်အလီၢ် ဖဲ ပျၢကျီၢ်နီၣ်အိၣ်ထံးတယၢ်အဆၢကတီၢ်ကမ့ၢ်ဖဲလၢပူၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢ ပတထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးအယိတဖၣ်ဘၣ်အယိ, ပအိၣ်အီၤကျၢသ့ၣ်ကျၢသးဒိၣ် မးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤအိၣ်ရလီၤအသးလၢဟီၣ်ခိၣ်ချာတၢ်လီၢ်အါတီၤ စ့ၢ်ကီး, ဒီးဘၣ်တၢ်အိၣ်အီၤလၢတၢ်လီၢ်အါတီၤ ကီၢ်အါဘ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. မဲထီၣ်ဝဲ ဒီတကရါအိၣ်အသိး မဲထီၣ်ဝဲပူၤဘ့ၣ်ပူၤဘ့ၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ကုက်သွေးအညို

ကျသွ

Bamboo mushroom (*Phallus indusiatus* Vent.)

ကျသွတကလုာ်အံၤဖဲတံာ်ယုသ့ၣ်ညါအလီၢ်ကဝီ (ယိၣ်လိာ်တံာ် မုာ်တံာ်ခုၣ်ကရါ) န့ၣ်ပုၤအိၣ်ဝဲအိၣ်တနီၤဒီးပုၤတနီၤတအိၣ်ဝဲဘၣ်မုာ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကၢဒိၣ်မးဒီးတလၢဖိလၢတ့ၤဘၣ်. ဒီးပုၤတနီၤမၤအိၣ်ဝဲတ သ့ဘၣ်အယိၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကျတကလုာ်အံၤ နမၤအိၣ်မုာ်သ့ၣ်န့ၣ်ကဘဲမး န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်ပုၤတရူးဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲထဲအဘိယံတဘိလီၤ. အခိၣ် ဖျီၣ်မုာ်ဂ့ၤ, အသ့မုာ်ဂ့ၤ တအိၣ်ဝဲဘၣ် မုာ်လၢအနာတမုာ်ဘၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ကျတကလုာ်အံၤတံာ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကီးအီၤလၢကသံၣ်ကသီလၢတံာ် လီၢ်အါတီၤန့ၣ်လီၤ. မ့မုာ်လၢတံာ်ယုသ့ၣ်ညါအဟီၣ်ကဝီတခိတံာ်တသ့ၣ် ညါသ့ၣ်အီၤလၢကသံၣ်ကသီအဂီၢ်နီတမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျသွ

ကျထိးသိ

ကျထိးသိ

Deep root mushroom (*Xerula radicata* (Relhan) Dörfelt)

ကျထိးသိတကလုာ်အံၤ မုာ်ဘၣ်လၢအမဲထီၣ်အလါန့ၣ် မဲထီၣ်ဝဲဒၣ်အါမးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအ ယီၤတဖၣ်ဘၣ်, လၢတံာ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်အယီၤမုာ်ကအိၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်, ဘၣ်ဆၣ်တံာ်လီၢ်လၢတံာ်ယုသ့ၣ်ညါအဟီၣ်ကဝီတခိန့ၣ်ပတထံၣ် ဘၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျတကလုာ်အံၤဝံၣ်ဒိၣ် မး နမုာ်ဖိအိၣ်အီၤဒီးတံာ်ဒီးမုာ်ဂ့ၤ, ယိအိၣ်အီၤမုာ်ဂ့ၤန့ၣ်ဝံၣ်ဒိၣ်မး န့ၣ်လီၤ.

ကုဆွဲ

Polyporus (Lentinus sajor-caju (Fr.))

ကုဆွဲတကလုာ်အံၤဝံၣ်ဒိၣ်မးဒီးပုၤအိၣ်ဝဲလၢတၢ်လီၤအါတီၤ န့ၣ်လီၤ. ကုဆွဲတကလုာ်အံၤတၢ်မ့ၢ်အိၣ်အီၤဖဲအမဲထီၣ်သီသီအ ဆၢကတီၢ်ကဘုးဝဲဒီးနအိၣ်ဘဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တုၤအပုၤ ထီၣ်တဖဲဒီးမးဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုဆွဲ

ကုလၢာ်ဖီ

ကုလၢာ်ဖီ

Coral mushroom (Ramaria sanguinea (Pers.) Qué.)

ကုလၢာ်ဖီတကလုာ်အံၤ ပုၤအိၣ်ဝဲဘဲသပုၤကတၢၢ်န့ၣ် လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤသုအီၤလၢကသံၣ်ကသီအ ဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကုတကလုာ်လၢအကၢန့ၣ်လီၤ. မဲ ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ပထံၣ်အမဲထီၣ် လၢသ့ၣ်ဂံၢ်အလီၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ကုနုနီထံ

Indigo milk cap (*Lactarius indigo* (Schwein.) Fr.)

ကုနုနီထံတကလုနီအံတအိဉ်အါဘဉ်အယိပုလီကဝီဖိတဖဉ်တအိဉ်ဝဲအါကဉ်ဆိးဘဉ်, ထဲဒဉ်ပုလုအသုဉ်ညါဝဲလီတံာ်လီဆဲးတဖဉ်မးအိဉ်ဝဲဘုဉ်န့ဉ်လီ. ကုတကလုနီအံပုတရူးဖိတဖဉ်ဆါအိဉ်ဒီးအိဉ်ဝဲအါအါဂီဂီန့ဉ်လီ. ကုတကလုနီအံအလွဲလါသုဝဲဒီးဆဲးပိဝဲလုအဝါန့ဉ်လီ. ဒီးဘဉ်တံာ်ထံဉ်န့ဉ်အါလုကဆိထာဉ်အပုပုန့ဉ်လီ.

ကုနုနီထံ

ကုဆဲဉ်ဘီ

ကုဆဲဉ်ဂီ – Milk-cap (*Lactifluus hygrophoroides* (Berk. & M.A.Curtis) Kuntze)

ကုဆဲဉ်ဘီ – Weeping milk cap (*Lactifluus volemus* (Fr.) Kuntze)

ကုဆဲဉ်ဂီ, ကုဆဲဉ်ဘီခံကလုနီအံ ပအိဉ်ဝဲဒဉ်မး, ဘဉ်ဆဉ်ပုလီကဝီဖိတဖဉ်အါတကုနီအိဉ်သံသိဝဲ လီဆိဒဉ်တံာ်လုပစံာ်သံအိဉ်အါဒီးတကျလုနီဒီးတဆံဉ်န့ဉ်ပအိဉ်ဝဲဒဉ်မးန့ဉ်လီ. ကုတကလုနီအံနမ့ဖိအိဉ်အါန့ဉ်အသဘဲထီဉ်အါမးအယိ, ဟ်ဘျီဉ်ဘျီ အသးဒီးဘဲဆဲးလီတစဲးန့ဉ်လီ. နမ့အိဉ်သံသိအါန့ဉ်အရီဉ်ဆာဝဲဒိဉ်မးအယိ ပုအါဂါအိဉ်သံသိအါလီလီ, ဒီးတနီ, စံာ်သံအိဉ်ဝဲ, ဒီးတနီဘါအိဉ်ဝဲဒဉ်န့ဉ်လီ. ကုတကလုနီအံတံာ်ထံဉ်အါအါကတံာ်ဖဲဆိသုဉ်ပုအလီကဝီတဖဉ်န့ဉ်လီ.

ကုသဘန်ဖီဝါ – Cauliflower mushroom (*Sparassis brevipes* Krombh.)
ကုသဘန်ဖီဂီပု – Cauliflower mushroom (*Sparassis spathulata* (Schwein.) Fr.)

ကုသဘန်ဖီဝါပုလီကဝီဖီတဖန်အိန်ဝဲဒ်န့လီ။ မှ်စွာ်ကီးကုလါအဝံင်ဒိန်မးအကျါတကလုန်န့လီ။ ပုဖီအိန်တဂါတမံန့လီ။ ဘန်ဆန်န့မ့ဘါအိန်အီန့ဝံင်ဒိန်မးန့လီ။ ကုတကလုန်အံ၊ ဝဲထီင်လါသ့ပုအကလုန်လီဆီလိာ်အသးအလီ၊ လီဆီဒ်တံသ့သ့ပု၊ ဒီးဆိသ့ပုအကလုန်အလီတဖန်န့လီ။

ကုထိးပိုင်စါ
 Cauliflower mushroom (*Sparassis crispa* (Wulfen) Fr.)

ကုထိးပိုင်စါတကလုန်အံ၊ ပအိန်ဝံင်မးဘန်ဆန်ပမ့သ့အီန့ကီတစးအယိ ပကဘန်သုတံဆါကတီယံင်တစးန့လီ။ မှ်လါအလီကင်ဒီးထိးအပိုင်စါ (ရံင်ခိန်အ့) အိန်ဒီးအကဘျဲးကဘျဲးအကထါအါမးဒီးလါတံကသ့ကွံင်အီအဂီန့ကီဝဲအယိ ပုအိန်ဝဲထဲလါပုလါအတံဆါကတီအိန်လါကသ့ကုတဖန်အဂီန့လီ။ ဘန်ဆန်မ့ဘူးဒီးထံကျိဒိန်တခိတံသ့အီညီဒိန်တစးန့လီ။

ကုသဘန်ဖီဝါ

ကုထိးပိုင်စါ

ကုသဘန်ဖီဂီပု

ကုဆီသွံ

Dead Man's Fingers (*Xylaria polymorpha* (Pers.) Grev.)

ကုတကလုာ်အံ၊ နမုာ်ဘိးကံာ်အီအီးအထူးဂီလီကံာ်ဒ်သိး ဆီသွံအယံ ပှကိးဝဲလကုဆီသွံန့လီ၊ ကုတကလုာ်အံ ပှလီကဝီဖိတဖာ်အိာ်ဝဲသ့၊ တကးဘာ်ပှသ့စ့ကိးဝဲလကသံာ် ကသီအဂီာ်အါမးန့လီ၊

ကုဆီသွံ

ကုလားအထိန်လတ်အုန်းအလီတဖန်

ကုပန်အုန်

Slender Parasol (*Macrolepiota gracilentia* (Krombh.))

ကုပန်အုန်တကလုန်အံ့မုန်ကုလားအဝံင်ဒိန်မး, အထံဆာဒိန်မးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကုတကလုန်အံ့မုန်ကုလားအဒိန်ဝဲဖးဒိန်ညါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မုန်ထီၣ်ဝဲထဲဒၣ်လၢကျိၢ်ပန်အုန်လီၤမးဒီးပအိၣ်အီၤသ့န့ၣ်လီၤ. မုန်လၢကုပန်အုန်တကလုန်အံ့ အိၣ်ဒီးအယီၤအဘျၣ် လၢနမုန်အိၣ်ကမၣ်အီၤဒီးနသံသ့အယီၤ ပကဘၣ်ပလီၢ်ပသးဒိန်မးန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ကုတကလုန်အံ့ ပမုန်သ့ၣ်ညါအီၤလၢပကစၢ်အသဝီလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဆၣ်, လၢတၢ်လီၢ်အဂၤပမုန်တလဲၤတုၤညါန့ၣ်ဘၣ်ဒီးပမုန်ထံၣ်န့ၣ်အီၤန့ၣ်, ပကဘၣ်သံကွၢ်သံဒီးပုလီၢ်ကဝီၤဖိတဖန်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံၣ်ဖါတံၢ်တဂၤအိၣ်ကုတကလုန်အံ့ဖဲအဖဲအိၣ်ဖဲမုန်ယုၢ်အခါဒီးသံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမုန်တုၢ်ပုလၢအအိၣ်ကုပန်အုန်တကလုန်အံ့လၢကစၢ်အဒူအသဝီ လီၢ်လံၤလီၤမးလံၤအယီၤ နၢ်အိၣ်လီၤအတၢ်သ့ၣ်ညါဒၣ်ဝဲအယီၤ အိၣ်ဝဲဒီးသံဝဲန့ၣ်လီၤ. ပဖုထဲယုၤပုလၢကုတကလုန်အံ့မုန်အယီၤတမုန်အယီၤန့ၣ်, နပူၤလီၤအီၤလၢအလၣ်ဖိလၢ်ဒီးထူၣ် မုန် တမုန်အယီၤန့ၣ် အလွဲၢ်ကဆိတလဲအသးန့ၣ်လီၤ. မုန်ဆိတလဲအသးန့ၣ် အိၣ်ဒီးအစုၣ်ဒီးမုန်ကုမုၤသံမုၤဘျီးန့ၣ်လီၤ.

ကုပန်အုန်အယီၤ

(*Chlorophyllum molybdites*)

ကုတကလုန်အံ့မုန်ကုလားအအိၣ်ဒီးအစုၣ်အပျၢ်အယီၤ နမုန်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ကသံၣ်ကသီမုန်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး ကဲထီၣ်တၢ်စုၣ်တၢ်ပျၢ်တုၤလၢတၢ်သံသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤနအိၣ်ဘၣ်ကုတကလုန်အံ့အယီၤလံၤန့ၣ် နကအဲၣ်ဒီးဘျီး, ဒီးနဟၢဖၢကဟးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်မုန်တအိၣ်ဘျးဘၣ်န့ၣ် ကျဲအိၣ်

ထဲတဘိလၢနကဘၣ်တူဘျီးထီၣ်ကွံၣ်နသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကမိၣ်ဘျီးနသးဖဲနအိၣ်အီၤဝံ (၂-၃) နၢ်ရံၣ်ဝံအလီၢ်ခံအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အတၢ်လီၤဆိလိၣ်သးဒီးကုပန်အုန်န့ၣ်မုန်ဝဲ ဖဲကုအလၣ်ဖိလၢ်အတြီၤဖိအလီၤန့ၣ် အချံၣ်ပြဲကဒံ (ကမူၣ်ဖိ) လါလါဖိ, လါဝါဖိအဖျၢၣ်တဖန်အိၣ်ဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ. နမုန်ဒွံးအီၤလၢထူၣ်စ့ၢ်ကီးကထီၣ်လါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုသွဲလါ

Fairy rings (*Lepista sordida* (Schumach.))

ကုသွဲလါတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ကုလၢအဝံၣ်ဒိၣ်မးဒီးမ့ၢ်ကုလၢအကၢဒိၣ်မးလီၤ. ပတထံၣ်ဘၣ်အိၤကြီၤကြီၤဘၣ်မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မဲထီၣ်ထဲတနံၣ်တဘျီဇိးလၢပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအဖီခိၣ်န့ၣ် ပထံၣ်ဘၣ်ထဲလၢအထီၣ်လၢပန့ၣ်အုၣ်ယုအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤန့ၣ်ပထံၣ်ဘၣ်လၢအထီၣ်ဝဲအါတက့ၢ်ဖဲတၢ်စုၤဒိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဒီးကုတကလုာ်အံၤပတထံၣ်အယီၤဘၣ်ဒီးပတသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးလၢပုၤတဲပုၤအဖီခိၣ်န့ၣ် ပုၤတသ့ၣ်ညါလၢအယီၤတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အယီၤပနၢ်လၢကုတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ကုလၢပတဘၣ်ယိၣ်လၢပကအိၣ်ဘၣ်အယီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုသွဲလါ

ကုလၢအထီၣ်လၢနီၣ်အုၣ်အလီၢ်ဖၣ်

ကုလီၢ်ဘိ

Straw mushroom (*Volvariella volvacea* (Bull.) Singer)

ကုတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ဝဲကုလၢအထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢလီၢ်ဘိအအုၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုအဝဲအံၤအက့ၢ်အဂီၢ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တုၤလၢအသလၢၣ်ထီၣ်တဘျီအခိၣ်ဖျိၣ်အိၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လီၤကၢၣ်ဒ်သိးအအိၣ်ဒီးအဖျိၣ်ခိၣ်ဖျိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤပဝဲကညီဖိတဖၣ်အါတက့ၢ်ပလဲၤယုအိၣ်လၢပုၤပိာ်ဘုအလီၢ်ဒီးသံၣ်ပုၤလၢအပူၤကွံာ်ပုၤမၤဘုဟ့ၣ်တနံၣ်ခံနံၣ်တဖၣ် ဖဲတၢ်စုၤလီၤသီအဆၢကတီၢ်တုၤတၢ်စုၤလီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤပထံၣ်ဘၣ်အိၤအါလၢလီၢ်ဘိအုၣ်အကျါအယီၤပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်ကိးအါလၢကုလီၢ်ဘိန့ၣ်လီၤ. လၢနီၣ်အအုၣ်အကျါမဲထီၣ်သ့စ့ၢ်ကိးဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်လၢပုအိၣ်အါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုလီၢ်ဘိ

ကုလားအထိန်လာပအူးအလီတဖန်

ကုလားဘဉ်းဦးဘျာန်တဖန်န့ဉ်မ့ၢ်ကုလားပုၤလီၢ်ကဝီဖိတဖန်အိၣ်
 ဝဲအအါကတၢ်ဦးမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးကုလားအထိန်ဝဲတၢ်လီၢ်တတီၤယီၤလၢအဆၢကတၢ်
 ဖးယံၣ် အနံၣ်လၢအဆံတဖန်အယီၤ မ့ၢ်ကုလားပယုအိၣ်အီၤညီဝဲဒၣ်န့ဉ်လီၤ.
 ကုတဖန်အံၤအါတက့ၢ်မ့ၢ်ကုဘျာန်, ကုထိန်ဖျံး, ကုဘဲချံ, ကုဘု, ကုယီၤ,
 ကုကၢ်ဘံဆူ, ကုလံၣ်, ဦးကုလဲၤဝါတဖန်န့ဉ်လီၤ.

ကုလဲၤဝါ

Agaric fungus (*Termitomyces clypeatus* R. Heim)

ကုတကလုာ်အံၤပာ်ဝါအသးလီၤကၢ်လၢကုထိန်ဖျံးတဖဲးတဖဲး, ဘဉ်
 ဆဉ်ထီၣ်လၢဘျာန်အလီၤ, တဖဲးသိးကုထိန်ဖျံးဘဉ်န့ဉ်လီၤ. အသးတီၣ်န့ၢ်ကု
 ထိန်ဖျံးတဖဲး ဦးအလုာ်လဲၢ်န့ၢ်ကုထိန်ဖျံးတကးဘဉ်, အလုာ်တခွဲၣ်ထီၣ်အ
 သးလီၤကၢ်လၢကုလံၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ဉ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤထီၣ်ဝဲအါဖဲလါဖဲးပ
 ထဲဘဉ်အဆၢကတၢ်န့ဉ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤထီၣ်ဒၣ်တနံၣ်တဘျီဦးထီၣ်ဝဲ
 ဦးကရူၢ်န့ဉ်လီၤ. ပအိၣ်အီၤဝံၣ်မးစ့ၢ်ကီးန့ဉ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢ ကုလဲၤဝါ
 န့ဉ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဦးအယီၤ ဘဉ်ဆဉ်ပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအဆၢကတၢ်ပတထံၣ်ဘဉ်
 အယီၤဘဉ်န့ဉ်လီၤ.

ကုလဲၤဝါ

ကုဘျာန်

Agaric fungus (*Termitomyces heimii* Natarajan)

ကုတကလုာ်အံၤမဲထီၣ်ဝဲယံၣ်မးဦးစးထီၣ်ဖဲအဘိၣ်ထီၣ်သီလၢဘျာန်
 အလီၤဦးတချးတုၤလၢအတလုာ်ထီၣ်ဒဲးဘဉ်လဲၣ်န့ဉ် တံာ်တံာ်တုၤလၢအနွံဒၣ်
 လဲၣ်န့ဉ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤအကိၣ်အတဆၢအိၣ်ဝဲဦးအခိၣ်ဘိၣ် ဟဲးဦး
 တစူၤကုထိန်ဖျံးအသိးဘဉ်, တဘျီစ့ၢ်ကီးဘဉ်န့ဉ်လီၤ. အါတက့ၢ်ထီၣ်ဝဲတ
 နံၣ်ခံဘျီ, ဖဲလါမ့ၢ် လါယုတဘျီ, ဦးလါအီၤကုာ် လါဖဲးပထဲဘဉ်တဘျီန့ဉ်
 လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ပမိၢ်ပာ်ဖဲလုၤပုၤတဖန် လဲၤထဲးအိၣ်ညီန့ၢ်ကုအဝဲအံၤ, လၢ
 ဘျာန်တဖျၢၣ်ဖျၢၣ်အခိၣ်န့ဉ် မၤနီၣ်မၤယါဝဲမ့ၢ်န့ၢ်မ့ၢ်သီဖဲအလဲၤထဲးအိၣ်ဝဲ ဦးလဲၤ
 ကွၢ်ကဒါကုဝဲတၢ်ဆၢကတၢ် ကထံၣ်ဘဉ်ကဦးကုထိန်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်
 ကုထီၣ်အတၢ်ဆၢကတၢ်လၢဘျာန်တဖျၢၣ်ဘဉ်တဖျၢၣ်အဖီခိၣ်န့ဉ်တဖဲးသိးဘဉ်
 န့ဉ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်မုခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်ကိၢ်လုၤအယီၤစ့ၢ်ကီးကုကမဲထီၣ်
 ဖဲခံတဖဲး, ဦးတၢ်မ့ၢ်စ့ၢ်န့ဉ်ထီၣ်ဆိဝဲသ့စ့ၢ်ကီးန့ဉ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤစံးဝဲ
 လၢ လီၤမ့ၢ်သီၣ်န့ဉ်ကုဘျာန်ထီၣ်ဝဲအယီၤ, တၢ်ကိၢ်ကိၢ်မုခိၣ်မ့ၢ်စ့ၢ် လီၤမ့ၢ်သီၣ်
 န့ဉ် လဲၤကွၢ်ဝဲအဘျာန်တဖန်အယီၤ တဘျီတခိၣ်အိၣ်ဘဉ်စ့ၢ်ကီးဝဲကုန့ဉ်လီၤ.

ကုဘျာန်

ကျာထိန်ဖုံးဝါ

Agaric fungus (*Termitomyces tylerianus* Otieno)

ကျာတကလုာ်အံထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လီၤအါတီၤ, အါတက့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲလါမ့ၤ, လါယုၤ, ယုၤလံးဒီးအီက့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျာတကလုာ်အံထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီကရူၢ်, ဒီးအဒိၣ်ကတၢ်အလဲၢ်ကအိၣ်တုၤယုစုမ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျာတကလုာ်အံအလွဲၢ်ဝါဝဲ, အခိၣ်အထိးနီၤန့ၣ်စုဒီးဘျဲဝဲ ဒီးပာ်သုလုးအသးတစး, မ့မ့ၢ်အလုာ်တခီဝါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိယံလီၤအလုာ်အခိၣ်ထံးန့ၣ်အတဆံတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မဲထီၣ်ဝဲအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်နတထံၣ်ဘျၢၣ်ဘၣ် သန့ၣ်က့ နမ့ၢ်ရူၢ်လီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီလၢန့ၣ် ပအူးအိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ကျာတကလုာ်အံမဲထီၣ်ဝဲတၢ်လီၤတကဝီၤအပူၤကိးနံၣ်ဒဲး, မ့တမ့ၢ်အစ့ၤကတၢ်ခံန့ၣ်တဘျီသ့စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတနံၣ်ခံဘျီအိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးပုၤလၢပူၤတဖၣ်ကွၢ်နီၣ်ယါအလီၢ်အယိ ညီန့ၢ်မၤနီၣ်မၤယါဝဲတၢ်ဆၢကတီၢ် ဒီးလဲၤယုအိၣ်ဝဲလဲလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်အသီတနံၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကျာလၢပအိၣ်ဝံၣ်မးဒီးမ့ၢ်မ့ၢ်လၢကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်န့ၣ် အပူၤဒိၣ်မး တကံလိန့ၣ်တၢ်ဆါအီၤတုၤလၢတကထိဘးဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျာထိန်ဖုံးဝါ

ကျာထိန်ဖုံးသူ

Agaric fungus (*Termitomyces fuliginosus* R. Heim)

ကျာတကလုာ်အံအလွဲၢ်သူယးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျာထိန်ဖုံးသူန့ၣ်အကိၣ်တဆံတအိၣ်ဘၣ်, အလုာ်ဘျဲဒီးအထိးနီၤစုဝဲဒၣ် လီၤကံလိၢ်အသးဒီးကျာထိန်ဖုံးအဝါ, ဘၣ်ဆၣ်အါတက့ၢ်ဆံးတစးန့ၣ်လီၤ. ကျာတကလုာ်အံထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီကရူၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်လီၤလၢပအူးအိၣ်အလီၢ်, ဒီးတၢ်လီၤတဖၣ်အါတက့ၢ်ပကွၢ်တဖျါလီၤကံလိၢ်ဘျၢၣ်အသိးဘၣ်, မ့ၢ်ဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤတခါလၢလၢပအူးအိၣ်လၢအဖီလၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဝဲဖဲလါအီက့ၢ်, လါစးပထုဘၢၣ်အပူၤအါတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲကျာလၢအဝံၣ်အဘဲအယိလၢကီၢ်ကီၢ်တဲၣ်န့ၣ်အပူၤဒိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျာထိန်ဖုံးသူ

ကုလံင်

Agaric fungus (*Termitomyces eurhizus* (Berk.) R. Heim)

ကုတကလုာ်အံၤတၢ်ကိးအီၤလၢကုလံင် မ့ၢ်လၢ ဖဲအဝဲမ့ၢ်တလုာ်ထီၣ် အသးန့ၣ်အလံာ်အိၣ်ဝဲတုၤလၢတခါၣ်ယီၢ်ယၣ်ယၣ်ဝံၤ က့ၤဘျဲးတဆဲၣ်ထီၣ်အ သးဆူမူခိၣ်ဒ်သိးလံာ်အဒီးဆုၤ, ဒီးအခိၣ်ထိးနါက့ၣ်အသးတစး လီၤကံၤဒ်သိး လံာ်အနီၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤဖဲထီၣ်စ့ၢ်ကီၢ်လၢတၢ်လီၢ်လၢပအူးအိၣ်အ လီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တဖဲထီၣ်ဒီကရံၢ်ဘၣ်, ဝဲထီၣ်ဒ်ပူၤဘျဲးပူၤဘျဲးန့ၣ်လီၤ. ကုၤအဝဲအံၤစ့ၢ်ကိးအကိာ်အတဆံတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်ထီၣ်ဖဲလါ အီကုာ်ဒီးလါဖဲပထုဘျၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကုၤလၢပအိၣ်ဝံၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုလံင်

ကုၤကံၢ်ဘံဆူ

Agaric fungus (*Macrolepiota albuminosa* (Berk.) Pegler)

ကုတကလုာ်အံၤတၢ်ကိးအီၤလၢကုၤကံၢ်ဘံဆူမ့ၢ်လၢပထံၣ်ဘၣ်အီၤ အါတက့ၢ်လၢကံၢ်ဘံဆူအထူၣ်အကျါ ဖဲပအူးအိၣ်တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကု တကလုာ်အံၤလီၤကံၢ်လိာ်အသးဒီးကုၤလံာ် ဘၣ်ဆၣ်အခိၣ်ထိးနါတလီၤကံၢ်ဒီး လံာ်အနီၣ်ဘၣ်လီၤကံၢ်ဒ်ကုၤထီၣ်ဖျဲးအခိၣ်ထိးနါ, ဘၣ်ဆၣ်ဒိၣ်ဝဲတုၤလၢ တခါၣ်ယီၢ်ယၣ်ယၣ်, ဒီးအခိၣ်ထိးန့ၣ်ဒိၣ်ဝဲဖးဒိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢ, ဒီးအသး တီၣ်န့ၣ်ကုၤလံာ်တစးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤကၤဒိၣ်မးဒီးဝဲထီၣ်အါတက့ၢ် ထဲတဘျဲးနီၤန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤအကိာ်တဆံတအိၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်န့ၣ် လီၤ. အါတက့ၢ်ပထံၣ်ဘၣ်အီၤဖဲလါဖဲပထုဘျၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကုၤလၢပအိၣ် ဝံၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုၤကံၢ်ဘံဆူ

ကုဘု

Agaric fungus (*Termitomyces le-testui* (Pat.) R. Heim)

ကုဘုအံအါတကွာမဲထီၣ်ဝဲထဲတဘျီခိန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခိၣ်မဲထီၣ် ဘူးလိာ်အသးစ့ဘျီစ့ၣ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံမ့ၢ်ကုလုာ်အလုာ်ဘျီ ဝဲ, အခိၣ်ကိာ်အထိးနါဘျီဝဲဒီးယးဝဲန့ၣ်လီၤ. သနာ်ကုအလဲာ်ကအိၣ်တုၤလုာ် ဃိးစ့မ့ၢ်ဒိၣ်ဒုၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲအသလုာ်ထီၣ်သးအခါ သလုာ်ထီၣ်ဒုၣ်အ သးလိာ်လိာ်တဘျီအသး, တက့ၣ်ဒီးတတခွဲၣ်ထီၣ်ဒိသိးကုလံာ်, ကုကိာ်ဘံ ဆူအသိးဘၣ်, အဂံၢ်ခိၣ်ထံးစ့ၣ်ကိးတမိၣ်လိာ်ဖးဒိၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မဲထီၣ် အါဖဲလါအိကုာ်ဒီးလါဖဲပထုဘျီအဆာကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကုလုာ်ပအိၣ်ဝံၣ် ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုဘု

ကုယိ

Agaric fungus (*Termitomyces umkowaan* (Cooke & Masee) D.A. Reid)

ကုတကလုာ်အံတၢ်ကိးအီၤလုာ်ကုယိဘၣ်ဆၣ်ပတသ့ၣ်ညါအဂ့ၢ် ဘၣ်. ကုတကလုာ်အံလီၤကိာ်လိာ်အသးဒီးကုဘုန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အသး တီၣ်ဒိၣ်တဖဲဒီးအလုာ်အလဲာ်ကအိၣ်ဒုၣ်ဖဲယုစ့မ့ၢ်ဒိၣ်ကပိာ်ကဖးန့ၣ်လီၤ. ကု တကလုာ်အံအခိၣ်ထံးအဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒိၣ်မိၣ်လိာ်ဝဲဒိသိးဒီးကုကိာ်ဘံဆူလီၤ, ဘၣ်ဆၣ်တုၤအတလုာ်ထီၣ်တစုန့ၣ်အလုာ်တဖၣ်သ့ၣ်ဖးအိးတြၢ်ထီၣ်အသး န့ၣ်လီၤ. အါတကွာ်ပထံၣ်ဘၣ်ဒုၣ်မဲထီၣ်ဝဲထဲတဘျီတဘျီန့ၣ်လီၤ. တမဲထီၣ် ဒိကရုာ်ဘၣ်. ကုတကလုာ်အံစ့ၣ်ကိးပထံၣ်ဘၣ်အမဲထီၣ်အါတကွာ်ဖဲလါ အိကုာ်ဖဲပထုဘျီအပူၤ, ဒီးမ့ၢ်ဖဲဟီၣ်ခိၣ်လါအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးပအူးအိၣ် တၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကုလုာ်ပအိၣ်ဝံၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကုယိ

ကုဘဲချုံ

Agaric fungus (*Termitomyces microcarpus* (Berk & Broome) R. Heim)

ကုတလုာ်အံဆဲးဒိ်မးအယိဲမဲထီၣ်န့ၣ်ထီၣ်ဝဲပြဲကဒဲဝါကဖီလီၣ်သိးဒီးပုၤဖုံလီၤဘဲချုံအသိးအယိဲ ပုၤကိးအီၤလၢကုဘဲချုံန့ၣ်လီၤ. ပုၤအိၣ်ဝံၣ်ဒီးပမ့ၢ်ဖီအိၣ်ကသူထံတ့ၢ်န့ၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၢအဂၤန့ၣ်ပအိၣ်အီၤဝံၣ်မးစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်လၢဆဲးတလၢအယိဲ နကထဲးအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လၢာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အါမးလီၤ. ကုတကလုာ်အံလီၤကၢ်လိာ်အသးဒီးကုထီၣ်ဖျဲးဆဲးဝဲတုၤလၢအလၢာ်အလဲၢ်ကတၢ်ကအိၣ်အါဒၣ်တစုမ့ၢ်ဒိ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်မဲထီၣ်ဝဲဒၣ်မဲလါမ့ၢ်တုၤလါစးပထုဘၢၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မဲထီၣ်အလီၢ်န့ၣ် တမ့ၢ်ဘျၢၣ်လၢအအိၣ်ဖျါဘၣ်မ့ၢ်ဒၣ်တၢ်လီၢ်လၢပအူးအအိၣ်လီၤယါအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုဘဲချုံ

ကုလၢအထီၣ်လၢဝၣ်ခိၣ်ဃးအလီၢ်

မ့ၢ်ကုလၢအမဲထီၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်ဘၣ်လၢဝၣ်ခိၣ်ဃးအလီၢ်အါကတၢ်အယိဲတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤလၢကုဝၣ်ခိၣ်အကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ကုတဖၣ်အံပတထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢသ့ၣ်ပုၤလၢဝၣ်တအိၣ်အလီၢ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဲကုတဖၣ်အံပကိးအီၤလၢကုလၢအထီၣ်လၢဝၣ်အပုၤန့ၣ်လီၤ.

ကုဝၣ်ခိၣ်

Oyster mushroom (*Pleurotus concavus* (Berk.) Singer)

ကုဝၣ်ခိၣ်တကလုာ်အံပထံၣ်ဘၣ်ထီၣ်ဘိလၢအမဲထီၣ်လၢဝၣ်ခိၣ်ဃးအလီၢ်, သ့ၣ်ဖူဃးအလီၢ် ပုၤပုၤဝၣ်ခိၣ်ဃးသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံအခိၣ်ဘိၣ်လီၤဆၢၣ်က့ၤဖဲလၢအပုၤထီၣ်အဆၢကတီၢ်တချုးလၢအလီၤဘျၢၣ်ဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢကုဝၣ်ခိၣ်တကလုာ်အံပတထံၣ်ဘၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအယိဲစ့ၢ်ကိးလီၤ. ကုလၢအလီၤကၢ်ဒီးအီၤတဖၣ်အါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ကုဝၣ်ခိၣ်

ကုပန်မဲ

Ochre Bracket (*Trametes ochracea* (Pers.) Gilb. & Ryvarden)

ကုတကလုာ်အံၤလီၤကံၤလိာ်အသးဒီးပန်မဲအယိပကိးလကုပန်မဲ န့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်တံာ်ထံၣ်လအဲထီၣ်ဒုၣ်ထဲလၢဝၣ်ဃးအလီၤ, လီၤဆိဒုၣ် တံာ်လၢဝၣ်ဃးအခိၣ်ဆၢၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ပတထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢဝၣ်ဃးအဖူလီၤ ဘၣ်. မ့ၢ်ကုတကလုာ်လၢအယိတအိၣ်ဘၣ်အယိပအိၣ်အီၤပပျံၤတံာ်အလီၤ တအိၣ်ဘၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်ပုၤဖိအိၣ်အီၤဒ်သိးတံာ်ဝုၤဟဲမ့ၢ်ဂုၤ တံာ်ဟဲဖျိးမ့ၢ်ဂုၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကုပန်မဲ

ကုရဲးတံာ်ဖးဒိၣ်

Giant oyster mushroom (*Pleurotus giganteus* (Berk. Karun & Hyde))

ကုတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ကုလၢပအိၣ်ဝံၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်အါတက့ၢ် ပထံၣ်အီၤလၢအဲထီၣ်ဘူးဒီးဝၣ်ခိၣ်ဃးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢဟီၣ် ခိၣ်လိာ်တံာ်လိာ်တဖၣ်ဒီးပဆိကမိၣ်လၢကမဲထီၣ်ဝဲလၢတံာ်ဂံၢ်ဃးအလီၤန့ၣ်လီၤ. မဲထီၣ်အါတက့ၢ်ဖဲလါအီၤကူၣ်ဒီးလါဖဲးပထုဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကုရဲးတံာ်ဖးဒိၣ်

ကုလားအထိုင်လားရူးကျပ်ပူ

ကုရျါ

Tricholoma (Tricholoma ustaloides Romagn.)

ကုရျါတကလုာ်အံ့မဲထိုင်ဝဲဒ်အါတက့ာ်ဖဲပုဆူးခူးဝံအဆာကတီာ် ဖဲရူးကျပ်ပူ မ့ာ်အူအိုင်လဲးတံာ်အလီာ်တဖၣ်န့ၣ်လီာ်. ကုတကလုာ်အံ့ပအိုင် ဘဲမးဒီးအထိုင်ဝဲအဂ့ၢ်အကျါန့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါလီာ်တံာ်လီာ်ဆဲးဘၣ်. မ့ာ်ကုထဲ တကလုာ်ဇိလားအမဲထိုင်ဖဲရူးကျပ်ပူ ဖဲပုဆူးခူးဝံစုာ်သီအတီာ်ပူအယိန့ၣ် လီာ်. ပုသုၣ်ကုသးပုာ်တဖၣ်စံးဝဲလၢ ကုတကလုာ်အံ့အတံာ်ဘၣ်ထွဲလိာ်အ သးဒီးပျံးမ့ာ်အဂံာ်တဖၣ် လီာ်ဆီဒ်တံာ် ယံာ်ပိာ်မ့ာ်ဒီးပျံးဘီမ့ာ်အိုင်အလီာ်တဖၣ် န့ၣ်လီာ်. အဝဲသ့ၣ်စံးဝဲလၢ နဖဲးတံာ်လီာ် ကုပျံးမ့ာ်မ့ာ်အိုင်အါန့ၣ် ကုရျါထိုင် အါန့ၣ်လီာ်. ဘၣ်ဆၣ်မ့ာ်လၢကီာ်ဘွဲသ့ၣ်ပုာ်မ့ာ်ဂုး, လၣ်ထာသ့ၣ်ပုာ်မ့ာ်ဂုး ပ တသ့ၣ်ညါလီာ်တံာ်ဘၣ်န့ၣ်လီာ်. မ့ာ်လၢလၣ်ထာသ့ၣ်ပုာ်ဒီးကီာ်ဘွဲသ့ၣ်ပုာ်တဖၣ် ပျံးမ့ာ်ပျံးဘီအိုင်တဒဲးသိးလိာ်အသးအယိ ထိုင်အါဝဲဖဲလဲာ်, ထိုင်စုာ်ဝဲဖဲလဲာ် န့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါကဲာ်ဆိးဘၣ်န့ၣ်လီာ်. ကုတဖၣ်အံ့တံာ်ထံာ်န့ၣ်အါဖဲတံာ်ယု သ့ၣ်ညါအလီာ်ကဝီာ်အမ့ာ်ကနာသ့ၣ်ပုာ် ဒီးဆိသ့ၣ်ပုာ်အဟီာ်ကဝီာ်န့ၣ်လီာ်. ကုတကလုာ်အံ့လၢပတံာ်ယုသ့ၣ်ညါဒီးပတံာ်လဲးခိဖျိအဖီခိာ် ပတထံာ်ဘၣ် လၢအအိုင်ဒီးအယါဘၣ်န့ၣ်လီာ်. ပထံာ်လၢအအိုင်ဒ်ထဲခံကလုာ် အဒိုင်တ ကလုာ် အဆဲးတကလုာ် ဘၣ်ဆၣ်ကုခံကလုာ်လၢာ်အံ့ပအိုင်သ့ခဲလၢာ် န့ၣ်လီာ်.

ကုရျါ

ကုလားအထိန်လတ်ထုတ်ပေးအလီ

ကုတဖန်အံ့ ထိန်ဝဲလားသုတ်ပေးဝတ်ပေးအလီ၊ ပျံ့မုတ်ပေးအလီ၊ ဒီးတတ်ထုတ်ပေးအကလုတ်ကလုတ်အလီန့ၣ်လီ။ ကုတဖန်အံ့မုတ်ကုလား ပပုထူလံးအိန်ဝဲအါကတတ်န့ၣ်လီ။ တမုတ်စွဲကီးကုလားအမူသံမူဘီးအိန် ဒီးအစုတ်အပျံၣ်ဘၣ်အယီ ကုတဖန်အံ့မုတ်ကုလားအဟ့ၣ်ထိန်ပျံၣ်လတ်ကျိတ် အိန်အအါကတတ်တခါန့ၣ်လီ။

ကုဆီမံ

Hen-of-the-woods (*Grifola frondosa* (Dicks.) Gray (1821))

ကုတကလုတ်အံ့ကဒိန်မးဒီးပထံၣ်အမဲထိန်လားသုတ်ပျံၣ်တတ်လီၤလါ အကစီထိန်ထီအလီၤလီဆီဒေတ်၊ သုမဲထိန်သုတ်ပျံၣ်အကလုတ်တတ်လီၤတ ဖန်န့ၣ်လီ။ ကုတက လုတ်အံ့မဲထိန်ဝဲအါတ ကုၣ်လားသုတ်ထုတ်ပေး မုတမုတ်တတ်ထုတ်ပေးလါ အဘူးဒီးဟိန်ခိတ်တဖန် န့ၣ်လီ။ ကုတကလုတ် အံ့မုတ်ကုလားအဝံၣ်အ ဘဲဒိန်မးဒီးညီနီမဲထိန် အလီၤန့ၣ်တဘူးဒီးဒူ သဝီအဟိန်ကဝီဘၣ် အယီ ပုတထံၣ်ဘၣ် အါဒီးပုတအိန်ဘၣ် အါအါအါဘၣ်န့ၣ်လီ။

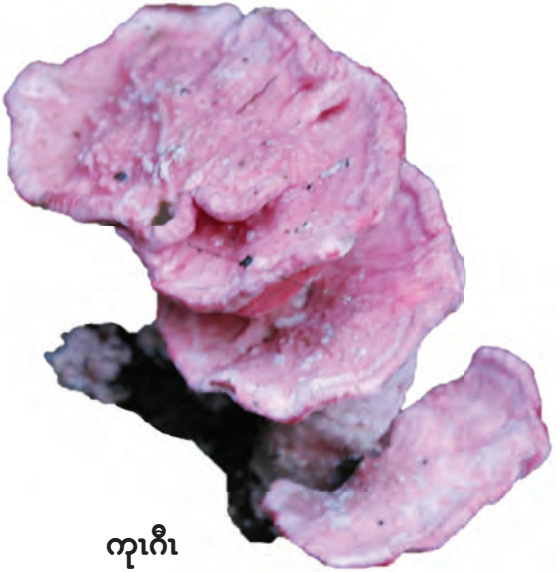

ကုဆီမံ

ကုဂီ

Coral-pink merulius (*Phlebia incarnata*)

ကုတကလုတ်အံ့တတ်သုအါလားတတ်အါလီၤကွဲၣ်ထိးကလဲၣ်၊ ဒီးတတ် ကိးစွဲကီးအါလားကသံၣ်ထိးကလဲၣ်န့ၣ်လီ။ တတ်အိန်ယုတ်အါဒီးကွဲၣ်စီလားတတ်အါ လီၤကွဲၣ်ထိးကလဲၣ်လါအအိန်လါပဟါအပူန့ၣ်လီ။ ကုတကလုတ်အံ့တတ် ထံၣ်ဘၣ်အါလါ အမဲထိန်အါတကုၣ်ဖဲ သုတ်ခိတ်ပေးဝတ်ခိတ်ပေးအလီၤန့ၣ် လီ။ ပမုတ်ကီးအါလါကုဂီၤသနၣ်ကုအလွဲၣ်တဂီၤဘၣ် အလွဲၣ်ဂီၤဖါ မုတမုတ် ဂီၤလုးတခါန့ၣ်လီ။

ကုဂီ

ကုသုန်ခိန်ဝါ

White beech mushroom (*Hypsizygus marmoreus* (Peck) H.E. Bigelow)

ကုသုန်ခိန်ဝါတကလုာ်အံၤ အါတက့ၢ်ထီၣ်လၢသ့ၣ်ဂံၢ်လီၤ, သ့ၣ်ခိန်ဆၢၣ်ဃးအခိန်ထံး, ပအိၣ်ဝံၣ်မးအယံၤ ပှၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်မဲထီၣ်ဝဲတံၢ်စူၤခါအဆၢကတီၢ်ဘူးကလၢာ် ဒီးမဲထီၣ်ဒၣ်လၢစူၤလါအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢပတၢ်ယုၤသ့ၣ်ညါအပူၤန့ၣ် ပထံၣ်ဘၣ်အါစူၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤအိၣ်ဒီးအဖးဒိၣ်တကလုာ် လၢအဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးဒီးမဲထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ပှၢ်ယိာ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၈ နံၣ်န့ၣ် ပထံၣ်ဘၣ်အါတဘျီလၢယိၤမုၢ်ကွီၤအပှၢ် ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ဒီးမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရှ့ၣ်အဆၢဖဲလါအီးကထိဘၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အါလၢအမဲထီၣ်တယံာ်သၢဘ့ၣ်ဒီးဃာဝဲ ကအိၣ်တကံၤလိယၣ်ယၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုသုန်ခိန်ဝါ

ကုသုန်ခိန်

Winter mushroom (*Flammulina velutipes*)

ကုသုန်ခိန်တကလုာ်အံၤမုၢ်ကုၤလၢအကပုာ်ဒီးပှၤလီၢ်ကဝီၤဖိအိၣ်အါအါမးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢသ့ၣ်ခိန်ဃးအလီၤ သ့ၣ်ဂံၢ်အလီၤလၢအဘူးဒီးဟီၣ်ခိန်န့ၣ်လီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်ကုၤတဖၣ်အံၤအါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢပူၤသ့ၣ်ခိန်ဃးအိၣ်အလီၢ် ဖဲလါဖဲးပထဲဘၣ်, လါအီးကထိဘၣ်တုၤလၢလါဒိၣ်ဖဲဘၣ်ဒၣ်လဲာ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်ကုၤတကလုာ်လၢအထံဆၢဒီးကပုာ်ဒိၣ်မး လၢကုၤလၢအထီၣ်လၢသ့ၣ်ခိန်ဃးလီၤအကျါတကလုာ်အယံၤ ပှၤအါဂၤယၢထီၣ်ဘၣ်အါ ဖဲလါလၢအမဲထီၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကုသုန်ခိန်

ကုရုံးတံဘီ – Golden oyster (*Pleurotus citrinopileatus* Singer)

ကုရုံးတံဃး – Oyster (*Pleurotus cystidiosus* O.K. Mill)

ကုစင်ဝါဃး – Grey Oyster (*Pleurotus pulmonarius* (Fr.) Quél.)

ကုရုံးတံဘီသုဉ်ဖဉ်အံ၊ မှ်ကုလုပအိဉ်သုဉ်လုဉ် ဇီးပုလီကဝါဖိအါတကုအိဉ်ဝဲ ဖဉ်န့ဉ်လီ၊ အါတကုဉ်ထီဉ်လုမုခိဉ်စူအါအဆါကတီ၊ ဘဉ်ဆဉ်တံလီလုတံစုဉ်စီဉ်အ လီတဖဉ်န့ဉ် ထီဉ်စုဉ်ကီးဝဲတုဖဉ်လဲဉ်လုတံကီခါန့ဉ်လီ၊ ကုတဖဉ်အံ ထီဉ်ဝဲဖဉ်လု သုဉ်ထုဉ်ဃး၊ ဝဉ်ထုဉ်ဃး၊ ဝုထုဉ်ဃး၊ ဇီးတံထုဉ်ဃးအကလုဉ်ကလုဉ်အလီန့ဉ်လီ၊

ကုရုံးတံဘီ

ကုစင်ဝါဃး

ကုရုံးတံဃး

ကုဇွန်ဖိုဆူန် - Polyporales (*Lentinus arcularius* (Batsch) Zmitr.)

ကုဆူန်ပြဲ - Polyporales (*Lentinus concavus* (Berk.) Corner)

ကုဇွန်ဖိုဗား - Polyporus (*Lentinus polychrous* Lév)

ကုဇွန်ဖိုဘီ - Polyporus (*Lentinus squarrosulus* Mont.)

ကုဇွန်ဖိုအကလုတ်တဖန်အံ၊ မဲထီၣ်လၢသ့ၣ်ဗားလီၤ၊ တၢ်ထုၣ်ဗားတဖန်အလီၤန့ၣ်လီၤ။ ကုတဖန်အံၤဖီအီၣ်ဝဲကသုထံဒီးအထံဆၢဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်မ့ၣ်မ့ၣ်အသံးတခီ မး (ကျၢ) ဒိၣ်မး နအ့ၣ်ဘျဲးအီၤကီဝဲဒၣ်တဖဲးန့ၣ်လီၤ။ ကုတဖန်အံၤပထံၣ်ဘၣ်လၢအမဲထီၣ်လၢတၢ်ဆၢအတီၢ်တဆံခံလါ (တနံၣ်) အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ။

ကုဇွန်ဖိုဘီ

ကုဇွန်ဖိုဆူန်

ကုဇွန်ဖိုဗား

ကုဆူန်ပြဲ

ကုက္ကံ

cauliflower mushroom (*Sparassis radicata* Weir)

ကုက္ကံတကလုာ်အံၤ မ့ၢ်ကုလၢပအိၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတညီၣ်န့ၢ်ယုအိၣ်ဘၣ်. ကုတကလုာ်အံၤ ပထံၣ်ဘၣ်အီၤအါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢပုၤယိာ်ထီၣ်တစဲး တဘူးဒီးဒုသဝီဘၣ်. ကုတကလုာ်အံၤပထံၣ်ဘၣ်လၢပုၤအိၣ်အီၤစ့ၤဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးမ့ၢ်လၢအအိၣ်ယံၤဒီးဒုသဝီအယိာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကုတကလုာ်လၢပုၤမ့ၢ်န့ၢ်ဖိအိၣ်ဝဲအါမးဒီးကိးစ့ၢ်ကိးဝဲလၢကုၤသဘၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ.

ကုက္ကံ

ကုအံး

Loose Chinese fan (*Schizophyllum commune* Fries)

ကုအံးတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ကုလၢအဆံးဒိၣ်မးဘၣ်ဆၣ်အိၣ်လၢတၢ်လီၢ်အါတီၤန့ၣ်လီၤ. အါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢတၢ်ထူၣ်ယးကိးကလုာ်အလီၤဒၣ်လဲာ်လီၤ. နထဲးအိၣ်အီၤဒီးသ့အိၣ်အီၤကီၤအယိာ်တၢ်ဆၢကတီၢ်မ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်နထဲးအိၣ်အီၤတမုာ်ဘၣ်. ကုတကလုာ်အံၤနအိၣ်ဝံၣ်ဒိၣ်မး. မ့ၢ်လၢနဖိအိၣ်သ့, ဘၢအိၣ်သ့ဝဲအယိာ်န့ၣ်လီၤ. အယိာ်အဘျၣ်တအိၣ်ဘၣ်အယိာ်နယုအိၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဘၣ်ယိာ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုအံး

ကုသပာဖိ

Cup fungi (*Cookeina sulcipes* (Berk.) Kuntze)

ကုသပာဖိမ့ၢ်ဂုၤ ကုခူးဖိမ့ၢ်ဂုၤ ကုတဖၣ်အံၤအိၣ်ဝဲအါကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တနီၤပထံၣ်အိၣ်ဒီးအဖိယံ တနီၤအဖိယံတအိၣ်ဘၣ်. သန့ၢ်ကုပုၤအိၣ်သ့ဝဲလၢာ်လီၤ. မ့ၢ်ကုတကလုာ်လၢအဆံးအယိာ် နထဲးအိၣ်တညီၣ်ကဲာ်ဆိးဘၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤအိၣ်တ့ၢ်လံဝဲလၢပုၤလံလံအယိာ်ပအိၣ်သ့စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

ကုသပာဖိ

ကုဆုန်ဝါ – Oyster (*Pleurocollybia imbricata*)

ကုဆုန်ဝါကဘျား – Trogia (*Trogia infundibuliformis* Berk. & Broome)

ကုဆုန်ဖိ – Little white mushroom (*Trogia venenata* Zhu L. Yang)

ကုတဖန်အံ၊ မဲထိပ်ဝဲလတ်လီကိးတီးဖဲန့လီ။ အါတကွာ်မ့ ကုလအထံဆာဒီးမးစွာ်ကိးအယိ အါတကွာ်ပုထဲးအိပ်ဝဲလအထိပ်သီအခါ န့လီ။ မ့မ့လါနမ့ဖိအိပ်ဒ်ထဲလအထံတခါလီန့ အပှ်သနာ်ကု အထံဆာဝဲဒ်ဒိပ်မးန့လီ။ လတ်လီတနီနီ လီဆီဒ်တတ်လတ်စုန်စီအ လီတဖန်န့ မဲထိပ်ဝဲဒ်ဒိတနံညါန့လီ။ ကုတခါအံအယိအဘျာ်တ အိပ်ဘာ်အယိ, ပအိပ်တတ်ဘာ်ယိအလီတအိပ်ဘာ်န့လီ။

ကုဆုန်ဝါကဘျား

ကုဆုန်ဝါ

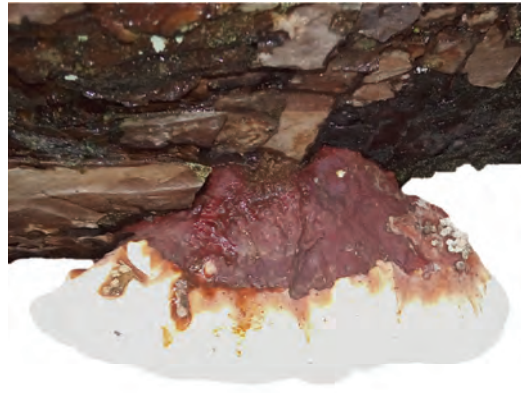
ကုဆုန်ဖိ

ကုလအမဲထီၣ်လၢဆိုယုအလီ

ကုဟဲ

Stem decay fungus (*Fomitopsis pinicola* (Sw.) P. Karst)

ကုဟဲတကလုာ်အံၤ အါတက့ၢ်ထီၣ်ကျးအသးလၢဆိုယုအလီန့ၣ်လီၤ. အလွဲအိၣ်ဖျါအဝါတကပအဂီၤပးတကပ လီၤကံၣ်ဒ်သိးမ့ၢ်တီၢ်ပံာ် ကျးထီၣ်အသးလၢသ့ၣ်ဆိုယုအလီ မ့တမ့ၢ် ဆိုယုအလီန့ၣ်လီၤ. ကုကလုာ်အံၤလီၤကံၣ်ဒ်သိးတၢ်အနၢ်ကျါလီၤလၢအသးန့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်အလၢအဖီလၢတခါအိၣ်ဒီးအပူဖိၣ်ကဒံ ဒီးမးဝဲဒၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဝဲအဘီၣ်ဒီးအဆၢကတီၢ်န့ၣ် နဖီအိၣ်အီၤလၢတၢ်ဟဲဖိးအကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ ဝဲအိၣ်အီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ ဘဲမးဒိၣ်မး လီၤကံၣ်ဒ်တၢ်ညၣ်ယုအသိးန့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်အရီၣ်တခါမးအသးဒ်သိးတအ့ဆ့န့ၣ်လီၤ. ပနၢ်ဟူစ့ၢ်ကီးပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်သုဝဲလၢကသံၣ်ကသီအဂီၢ် လၢတၢ်ကူစါယါဘျါထံၣ်ဘံၣ်တၢ်ဆါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ပုၤမ့ၢ်န့ၣ်ဖိတခါထုးထီၣ်ဝဲလၢကသံၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတမလီၤတၢ်အီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကုဟဲ

ကုဆိုခၢ်

Veiled polypore (*Cryptoporus volvatus* (Peck) Shear)

ကုတကလုာ်အံၤစ့ၢ်ကီးမဲထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢဆိုယုအလီန့ၣ်လီၤ. ကုအဝဲအံၤဝဲအစၢ်ဒီးအခါန့ၣ်ကပုာ်ဝဲဒိၣ်မးဒီးတုၤအပုၤလံၤန့ၣ်မးဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ကုတကလုာ်အံၤအလွဲဂီၤအိၣ်တနီၤ, လုးတနီၤ, ဝါတနီၤ, ဘၣ်ဆၣ်အလၢအဖီလၢန့ၣ်ဝါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤကံၣ်လိာ်အသးဒီးပအိၣ်ပံးကဲၣ်, ဒီးအရီၣ်ခၢ်တစဲး ဆၢတစဲးလီၤ. ပအိၣ်ဒ်န့ၣ်တသ့ဘၣ်, ပကဘၣ်စံာ်သံအိၣ်အီၤဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၢန့ၣ်အမ့ၢ်သဘျးဘျီၣ်အလၢ, ဆီအူးခၢ်, ပထိးလၢ, တကျါလၢဝဲမးဒီးပအိၣ်အီၤလီၤ. ဝံၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ကုကလုာ်အံၤနအိၣ်အီၤအခါန့ၣ်ခၢ်ဒိၣ်မး ဘၣ်ဆၣ်နမ့ၢ်အီၤထံန့ၣ်ဆၢဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပုၤဖဲးအိၣ်ခဲးဖိတဖၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်ဝဲအတၢ်စံာ်သံတခါအံၤဘဲဒိၣ်မးလီၤဆီတၢ်ဒၣ်ပုၤကျီၢ်နီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ကုအဝဲအံၤတၢ်သုအီၤလၢကသံၣ်ကသီအဂီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ကုဆိုခၢ်

ကုအတင်အိန်ယာအလံာ်တီးယု

ဒ်သိးပကသုဉ်ညါဘဉ်အါထီဉ်ကုအမံလောကညီကျိဉ်, ကီလောကျိဉ်, ဝဲအုဉ်ကျိဉ် ဒီးတၢ်သုအီအကျိအကျဲကဖျါဆံဉ်ထီဉ်အဂီၢ် လံာ်တီးယု (၁) ကဒုးသုဉ်ညါအါထီဉ်ကုပုတၢ်အမံအသုဉ်တဖဉ်ဒ်သိးပကနာ်ပၢ်အါထီဉ်အီအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တကးဒီးဘဉ် နလဲယုအိဉ်အီကသုဖဲလဲဉ်, ဝဲထီဉ်တၢ်လီၢ်ဖဲလဲဉ်န့ဉ် ဖျါဖဲလံာ်တီးယုအပူၤစ့ၢ်ကီးန့ဉ်လီၤ. လံာ်တီးယုတဲအါထီဉ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ယုအိဉ်အီသုလၢအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲဉ် တုၤဒုဉ်လံာ်တၢ်ကဘဉ်ပလီၢ်သးလၢအအိဉ်ဒီးအယီၤအဘျဉ်ဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

လံာ်တီးယု (၁) ကုအကလုာ်လၢတၢ်အိဉ်သု, သုအီသုဒီးဝဲထီဉ်အကလုာ်တၢ်လီၢ်တဖဉ်

	ဝဲထီဉ်အလီၢ်	မံကညီ	မံကီၤလၢဝါကျိဉ်ဒီးမံဝဲအုဉ်ကျိဉ်	တၢ်သုအီအဂ့ၢ်အကျိၤ
၁	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုဘီထီဉ်ပုဉ်	Half-dyed slender Caesar (<i>Amanita hemibapha</i> (Berk. & Broome) Sacc)	အိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်အိဉ်ဒီးအယီၤတနီၤအယီၤ မ့ၢ်တသုဉ်ညါလီၤတၢ် အိဉ်တၢ်ဘဉ်ယိဉ်အိဉ်
၂	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုခိဉ်ဒါ	Grisette (<i>Amanita vaginata</i> (Bull.))	အိဉ်သုထဲလၢမံအီၤဝံၤမး
၃	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုသတီၢ်လဉ်	Silky sheath (<i>Volvariella bombycina</i> (Schaeff.) Singer)	ကုလၢပအိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်အိဉ်သံသိအီၤသု, ပဖိအိဉ်, ကဉ်အိဉ်, ဒီးဘၢအိဉ်သု
၄	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုဆီထၢ	Giant leucopax (<i>Leucopaxillus giganteus</i> (Sowerby) Singer)	ဝဲအဘီဉ်အခါပအိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်, ပုတနီၤအိဉ်ဝဲဒီး ကဲထီဉ်တဟၢဖၤလု
၅	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုဆွန့ၢ်	Yellow club fungus (<i>Clavaria miniata</i> Berk.)	ကုတကလုာ်အံၤပသုဘဉ်ဆဉ်တမ့ၢ်လၢအလၢအိဉ် လၢအီဘဉ်ခိဉ်ဖျိအိဉ်ဒုဉ်ပုၤဖဲးပုၤဖဲး
၆	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုဆဲး	Polyporus (<i>Lentinus sajor-caju</i> (Fr.))	ကုလၢပအိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်အိဉ်သံသိအီၤသု, ဖိအိဉ်, ခွဲဉ်အိဉ်, ဘၢအိဉ်သုခဲလၢာ်
၇	ဟီဉ်ခိဉ်လီၤ	ကုဝါခိဉ်ဖးဒိဉ်	Milky white mushroom (<i>Calocybe indica</i> Purkay. & A. Chandra)	ဖိအိဉ်သုဒီးအိဉ်သု

	မဲထိုင်အလို	မံကညီ	မံကီလဝါကျိးမံမဲအုၣ်ကျိၣ်	တၢ်သူအီၤအဂ့ၢ်အကျိၤ
၈	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဘီဘုၣ်	Golden chanterelle (<i>Cantharellus cibarius</i> Fr. (1821))	ဖီအိၣ်သ့ဒီးအိၣ်သ့လိ
၉	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဘီဆွဲၣ်	Craterellus (<i>Craterellus odoratus</i> (Schwein.) Fr)	ဖီအိၣ်သ့ဒီးအိၣ်သ့လိ
၁၀	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤတၢ်လူၢ်ဘီ	Head Man Slender Caes (<i>Amanita princeps</i> Corner & Bas)	အိၣ်သ့ထဲလၢမၤမံအီၤဝံမး
၁၁	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤနီၤထံ	Indigo milk cap (<i>Lactarius indigo</i> (Schwein.))	ကုၤလၢပအိၣ်သ့
၁၂	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤသဘၣ်ဖီဂီၤပျၢ်	Cauliflower mushroom (<i>Sparassis spathulata</i> (Schwein.) Fr.)	ကုၤလၢပအိၣ်သ့
၁၃	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤသဘၣ်ဖီဝါ	Cauliflower mushroom (<i>Sparassis brevipes</i> Krombh.)	ကုၤလၢပအိၣ်သ့
၁၄	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤသ့ဝါ	Russula (<i>Russula japonica</i> Hongo)	ကုၤလၢအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်တသ့ၣ်ညါအဂ့ၢ်အိၣ်တဂ့ၤ
၁၅	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤသ့	Bamboo mushroom (<i>Phallus indusiatus</i> Vent.)	ပုၤသ့ကသံၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတနီၤအိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤဘၣ်ဆၣ်အိၣ်စ့ၢ်အဖိပုၤသ့ၣ်အိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီး
၁၆	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဆီသ့ၣ်	Dead Man's Fingers (<i>Xylaria polymorpha</i> (Pers.) Grev)	တၢ်သူအီၤလၢကသံၣ်, ပအိၣ်သ့စ့ၢ်ကီး
၁၇	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဆွဲၣ်ဘီ	Weeping milk cap (<i>Lactifluus volemus</i> (Fr.) Kuntze)	ကုၤလၢပအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်သံသိအီၤသ့
၁၈	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဆွဲၣ်ဂီၤ	Milk-cap (<i>Lactifluus hygrophoroides</i> (Berk. & M.A. Curtis))	အိၣ်သံသိသ့လီၤ, စံၣ်သံအိၣ်, ဘၢအိၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်သံသိအါကတၢ်
၁၉	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤဆ့ၣ်နီၣ်	White coral (<i>Ramariopsis kunzei</i> (Fries) R.H. Petersen)	ကုၤလၢပအိၣ်သ့
၂၀	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤမဲၣ်ကွံးဆၣ်	Dog Penis (<i>Mutinus bambusinus</i> (Zoll.) Fisch.)	ဖဲအစၢ်ဒ်အခါပုၤအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတအိၣ်ဝဲနီၤစါဘၣ်မ့ၢ်လၢဖဲအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်နၢတမ့ၢ်လၢဘၣ်
၂၁	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤကီၢ်သ့းအဂီၤ	Reishi (<i>Ganoderma lucidum</i> (Curtis) P. Karst)	ပုၤသ့ကသံၣ်ဒ်ကသံၣ်ကီၢ်သ့းဒီးကသံၣ်ဒီသဖၢတၢ်ဆါဒီးဆံၣ်ဆၢတၢ်ဆါ
၂၂	ဟိၣ်ခိၣ်လိၤ	ကုၤကီၢ်သ့းအယး	Brown laccate (<i>Amauroderma rude</i> (Berk.) Torrend)	ပုၤသ့ကသံၣ်ဒ်ကသံၣ်ကီၢ်သ့း

	မထိန်အလီ	မံကညီ	မံကီလောဝါကျိန်ဒီးမံဖဲအုန်ကျိန်	တၢ်သူအီအဂ့ၢ်အကျိ
၂၃	ဟိန်ခိန်လိ	ကုကီၢ်သွးအသူ	Black laccate (<i>Amauroderma rugosum</i> (Blume & T. Nees) Torrend)	ပှၤသူကသံၣ်ဒ်ကသံၣ်ကီၢ်သွး
၂၄	ဟိန်ခိန်လိ	ကုကီၢ်သွးကူ	Black laccate (<i>Amauroderma</i> sp.)	ပှၤသူကသံၣ်ဒ်ကသံၣ်ကီၢ်သွး
၂၅	ဟိန်ခိန်လိ	ကုကျိၢ်သူၣ်ဂီၤသဘျံး	Shaggy cap (<i>Boletellus emodensis</i> (Berk.) Singer)	လီၢ်ကဝီဖိတသ့ၣ်ညါအိၣ်ဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လီၢ်တနီၤပှၤသူကသံၣ်
၂၆	ဟိန်ခိန်လိ	ကုကျိၢ်သူၣ်အဂီၢ်	Red liver cow (<i>Heimioporus japonicus</i> (Hongo) E. Horak)	ကုၣ်ဟ်ဖျါဝဲလၢအီသ့ဘၣ်ပှၤလီၢ်ဝီဖိတအိၣ်ဘၣ်
၂၇	ဟိန်ခိန်လိ	ကုကျိၢ်သူၣ်အသူ	Black Cow liver (<i>Tylophilus nigerrimus</i> (R. Heim))	ကုအဝဲအံၤပှၤလီၢ်ကဝီဖိတအိၣ်ဘၣ်တလီၢ်တနီၤဟ်ဖျါလၢပှၤအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်ခၣ်ဒိၣ်မး
၂၈	ဟိန်ခိန်လိ	ကုလးသၣ်	Suede bolete (<i>Xerocomus subtomentosus</i> (L.) Quél.)	အိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်ပှၤလီၢ်ကဝီဖိမ့ၢ်တအိၣ်ပတဘၣ်အိၣ်နါစိဘၣ် တနီၤအိၣ်ဒီးအယီၤအယိမ့ၢ်သံပှၤသ့
၂၉	ဟိန်ခိန်လိ	ကုလါမံၣ်	Gigantic Phlebopus (<i>Phlebopus colossus</i> (R. Heim) Singer)	ဝဲဆံးဒီးစၢ်ဒီးအခါအိၣ်သ့လီၤ မ့ၢ်ဒိၣ်တဘျီအိၣ်တဘဲလၢဘၣ်
၃၀	ဟိန်ခိန်လိ	ကုလၢၢ်ဖိ	Coral mushroom (<i>Ramaria sanguinea</i> (Pers.) Quél.)	ကုလၢပအိၣ်သ့
၃၁	ဟိန်ခိန်လိ	ကုတၢ်လှၢ်	Chepang slender Caesar (<i>Amanita chepangiana</i> Tulloss & Bhandary)	အိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်ဒီးအယီၤတနီၤအယိမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါလီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်
၃၂	ဟိန်ခိန်လိ	ကုထိးပွံၣ်စၢ်	Cauliflower mushroom (<i>Sparassis crispa</i> (Wulfen) Fr.)	ကုလၢပအိၣ်သ့
၃၃	ဟိန်ခိန်လိ	ကုထိးသိ	Deep root mushroom (<i>Xerula radicata</i> (Relhan) Dörfelt)	ကုလၢပအိၣ်သ့ ဖိအိၣ်သ့
၃၄	ဟိန်ခိန်လိ	ကုပဟိၣ်ဂီၢ်	Witch's hat (<i>Hygrocybe conica</i> (Schaeff.))	ကုလၢပအိၣ်သ့
၃၅	ဟိန်ခိန်လိ	ကုပဟိၣ်ဘီ	Persistent Waxcap (<i>Hygrocybe acutoconica</i> (Clem.) Singer)	ကုလၢပအိၣ်သ့
၃၆	ဟိန်ခိန်လိ	ကုတၢ်ပှၤလီၢ်	Black Reishi (<i>Ganoderma sinense</i> (J.D. Zhao, L.W. Hsu & X.Q. Zhang, Acta Microbiol. Sin. 19(3): 272 (1979))	ကုလၢပသူကသံၣ်လၢတၢ်ညိးထိၣ်အဂီၢ်

	မဲထိန်အလီ	မံကညီ	မံကီလေဝါကျိန်ဒီးမံဖဲအုန်ကျိန်	တံသုအီအဂုအကျါ
၃၇	ဟိန်ခိန်လီ	ကုသုဝါ	<i>Crowded russula (Russula densifolia Secr. ex Gillet)</i>	ကုလေအိန်သုဘန်ဆန်မုာ်တသုန်ညါအဂုအိန်တဂု
၃၈	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုဘဲချုံ	Agaric fungus (<i>Termitomyces microcarpus (Berk. & Broome)</i>)	ကုလေပအိန်သု
၃၉	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုဘျာန်သူ	Agaric fungus (<i>Termitomyces spp.</i>)	ပအိန်ဝံင်မးလီ
၄၀	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုကံာ်ဘံဆူ	Agaric fungus (<i>Macrolepiota albuminosa (Berk.)</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၁	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုယိ	Agaric fungus (<i>Termitomyces umkowaan (Cooke & Masee) D.A. Reid</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၂	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုဘု	Agaric fungus (<i>Termitomyces le-testui (Pat.) R. Heim</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၃	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုဘျာန်	Agaric fungus (<i>Termitomyces heimii Natarajan</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၄	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုလံင်	Agaric fungus (<i>Termitomyces eurrhizus (Berk.) R. Heim</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၅	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုလဲဝါ	Agaric fungus (<i>Termitomyces clypeatus Heim</i>)	ပုဖီအိန်သု, ဘာအိန်သု, ခွဲင်သိအိန်သုခဲလက်
၄၆	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုထိန်ဖုံးဝါ	Agaric fungus (<i>Termitomyces tylerianus Otieno</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၇	ဟိန်ခိန်လီပအူးဒါ	ကုထိန်ဖုံးသူ	Agaric fungus (<i>Termitomyces fuliginosus (R. Heim)</i>)	ကုလေပအိန်သု
၄၈	ဟိန်ခိန်လီ	ကုသဖု	Cup fungi (<i>Cookeina sulcipes (Berk.) Kuntze</i>)	ကုလေအိန်သုဘန်ဆန်မုာ်တသုန်ညါအဂုအိန်တဂု
၄၉	ဝန်ခိန်ဃးလီ	ကုပနာ်မဲ	Ochre Bracket (<i>Trametes ochracea (Pers.) Gilb. & Ryvarden</i>)	ကုပနာ်မဲထိန်ဖဲဝန်ခိန်ဃးလီ
၅၀	ဝန်ခိန်ဃးလီ	ကုဝန်ခိန်	Bamboo Oyster mushroom (<i>Pleurotus concavus (Berk.) Singer</i>)	ကုလေပအိန်သုဘန်ဆန်အိန်သံသိအီသု, ပခွဲင်အိန်ဘာအိန်, ဒီးဖီအိန်သုဝဲနုန်လီ

	မဲထိုင်အလီ	မံကညီ	မံကီလဝါကျိဒီးမံမဲအုန်ကျိ	တံသုအီအဂုအကျိ
၅၁	ဝန်ခိန်ပးလီ	ကုရုံးတံပးဒိန်	Giant oyster mushroom (<i>Pleurotus giganteus</i> (Berk. Karun & Hyde)	ကုလပအိန်သု
၅၂	ဆူးဒူးဝံချါခိန်	ကုချါ	Tricholoma (<i>Tricholoma ustaloides</i> Romagn)	ကုအဝဲအံပအိန်သုန့လီ
၅၃	ဆိုယုလီ	ကုဟဲ	Stem decay fungus (<i>Fomitopsis pinicola</i> (Sw.) P. Karst)	ကုလပအိန်သုသံသိသုဖိဝုအိန်သု, ပိအိန်သု, ဘန်ဆန်မးဒိန်မးဒိတ်ညုလု, ကသံညီမံးအဂီ, ခိန်ဆါ, သုတ်တံဆါ, မတုတ်သွန်
၅၄	ဆိုယုလီ	ကုဆိုခန်	Veiled polypore (<i>Cryptoporus volvatus</i> (Peck) Shear)	ကုအံပုအိန်သံသိ, မအိတ်တံဝံသံဝံပါ, ဒီးကုတ်ဘဲအိန်အီ, တံသုစုကီးအီလတ်သါအံးဒီးကလံကျိတ်ဆါ
၅၅	လီဘီအုန်ကျါ	ကုလီဘီ	Straw mushroom (<i>Volvariella volvacea</i> (Bull.) Singer)	ကုလပအိန်သု
၅၆	တံအုန်ပးလီ	ကုသွဲလါ	Fairy rings (<i>Lepista sordida</i> (Schumach.))	ကုလပအိန်သုဘန်ဆန်အိန်သံသိအီတသုဘန်
၅၇	တံထုန်ပးလီ	ကုဒုန်ဖိဆုန်ဝါ	Polyporus (<i>Polyporus arcularius</i> (Batsch) Fr.)	ပုသုကသံအိန်တနီစုကီး
၅၈	တံထုန်ပးလီ	ကုယဲန်တံအုန်	Cloud ear fungus (<i>Auricularia polytricha</i> (Mont.) Sacc.)	ပုဖိအိန်သု, အိန်သံသိသု, ဖိအိန်, ဘာအိန်သုလီ
၅၉	တံထုန်ပးလီ	ကုယဲန်	Jelly Fungi (<i>Auricularia mesenterica</i> (Dicks.) Pers.)	အိန်သုကစီဖိဖိအိန်မုဂုအိန်သံသိမုဂု
၆၀	တံထုန်ပးလီ	ကုဘျံးစံ	Psychedelic mushroom (<i>Pluteus salicinus</i> (Pers.) P. Kumm.)	မုသုညါဘန်မအိန်ဒဲလဲန်မးအိန်သုလီ
၆၁	တံထုန်ပးလီ	ကုရုံးတံဘီ	Golden oyster (<i>Pleurotus citrinopileatus</i> (Singer))	ကုလပအိန်သု
၆၂	တံထုန်ပးလီ	ကုရုံးတံပး	Oyster (<i>Pleurotus cystidiosus</i> O.K. Mill)	ကုလပအိန်သု
၆၃	တံထုန်ပးလီ	ကုနါဝန်သံး	Snow fungus (<i>Tremella fuciformis</i> Berk.)	ကုလပအိန်သု
၆၄	တံထုန်ပးလီ	ကုဒုန်ဖိဘီ	Polyporus (<i>Lentinus squarrosulus</i> Mont.)	ကုလပအိန်သုဘန်ဆန်အိန်သံသိအီသု, ပုဖိအိန်, ခွဲအိန်, ဘာအိန်သုခဲလန်

	မဲထိုင်အလီ	မံကညီ	မံကီလါဝါကျိန်ဒီးမံခဲအုန်ကျိန်	တၢ်သူအီအဂ့ၢ်အကျါ
၆၅	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဒုန်ဖိုက်ပး	Polyporus (<i>Polyporus arcularius</i> (Batsch) Zmitr.)	ကုးလၢပအီၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်အါတက့ၢ်ပုၤယုၢ်အီၣ်ဒၣ်အထံလီမးဖးဒိၣ်ညါလီ
၆၆	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးသုန်ဖူ	Shiitake (<i>Lentinula</i> spp.)	ကုးလၢပအီၣ်သ့
၆၇	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးစၢ်ဖျိ	Favolus (<i>Favolus tenuiculus</i> P. Beauv.)	ပအီၣ်သ့ဝဲဂုၤဂုၤန့ၣ်လီၤဘၣ်ဆၣ်အါတက့ၢ်မၤမံဝံမးအီၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်ပမ့သ့ညါလီတၢ်မးအီၣ်သ့လီ
၆၈	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဆူၣ်ဝါ	Oyster (<i>Pleurocollybia imbricata</i>)	ကုးလၢပအီၣ်သ့
၆၉	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဆူၣ်ဖိ	Little white mushroom (<i>Trogia venenata</i> Zhu L. Yang)	ကုးလၢပအီၣ်သ့
၇၀	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးတၢ်ညၣ်ဝါ	Wood-decay fungus (<i>Lenzites elegans</i> (Fr.) Pat.)	ကုးလၢပအီၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်အီၣ်သံသိအီၤသ့ဘၣ်
၇၁	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဂီ	Coral-pink merulius (<i>Phlebia incarnata</i>)	ကုးတကလုာ်အံၤတၢ်သူအီၤလၢတၢ်ဆးလီၤကွံာ်ထိးကလဲာ်, ဒီးတၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢကသံၣ်ထိးကလဲာ်
၇၂	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးယုၢ်နၢ်	Jew's Ear (<i>Auricularia auricula-judae</i> (Bull.) J. Schröt.)	အီၣ်သ့ကစီဒီဖိအီၣ်မ့ၢ်ဂုၤအီၣ်သံသိမ့ၢ်ဂုၤ
၇၃	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဘီနၢ်	Spectabilis (<i>Xylobolus spectabilis</i> (Klotzsch) Boidin)	ကုးလၢပအီၣ်သ့လီ
၇၄	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးခူးဖိ	Cup fungi (<i>Cookeina tricholoma</i> (Mont.) Kuntze (1891))	ဖိအီၣ်သ့ဒီးအီၣ်သ့လီ
၇၅	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးယုၢ်နၢ်	Strip microporus (<i>Microporus</i> spp.)	ကုးလၢပသူကသံၣ်
၇၆	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးချိၣ်အဲး	Peeling oysterling (<i>Crepidotus mollis</i> (Schaeff.) Staude)	ကုးတကလုာ်အံၤပအီၣ်ဘဲဂမးဒီးဖိအီၣ်ဘာအီၣ်ကွံာ်အီၣ်သ့ခဲလၢာ်လီ
၇၇	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးချံးတံာ်လုး	hiratake (<i>Pleurotus ostreatus</i> (Jacq. ex Fr.) P. Kumm. (1871))[1]	ကုးလၢပအီၣ်သ့
၇၈	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုးဒုန်ဖိုက်ကွ	Polyporus (<i>Panus similis</i> (Berk. & Broome)	ကုးလၢပအီၣ်သ့

	မဲထိန်အလီ	မံကညီ	မံကီလဝါကျိန်ဒီးမံဖဲအုန်ကျိန်	တံသုအီအဂုအကျါ
၇၉	တံထုန်ပးလီ	ကုဒုန်ဖိုဆုန်ဝါ	Polyporus (<i>Lentinus polychrous</i> Lév)	ကုလပအိန်သုဘန်ဆန်အိန်သံသိအီသု, ပုဖီအိန်, ခွဲအိန်, ဘာအိန်, သုခဲလင်ဘန်ဆန်မးဒိန်မး
၈၀	တံထုန်ပးလီ	ကုဒုန်ဖိုဆုန်	Polyporales (<i>Lentinus arcularius</i> (Batsch) Zmitr.)	ကုအဲအံပုသုကသံ
၈၁	တံထုန်ပးလီ	ကုသဘံ	Decorated pholiota (<i>Leucopholiota decorosa</i> (Peck) O.K. Mill.)	ကုအဲအံပုဖဲလပုအိန်ဝဲတနီဘန်ဆန် မုတံသု
၈၂	တံထုန်ပးလီ	ကုသွဲလး	King Alfred's cake (<i>Daldinia concentrica</i> (Bolton) Cesati & de Notaris)	တံသုအီလင်တံမံကုမုအုဖဲမုန်သဆန်တအိန် အလီ
၈၃	တံထုန်ပးလီ	ကုသုန်ခိန်	Winter mushroom (<i>Flammulina velutipes</i>)	ကုအဲအံပအိန်သုနုန်လီ
၈၄	တံထုန်ပးလီ	ကုသုန်ခိန်ဝါ	White beech mushroom (<i>Hypsizygus marmoreus</i> (Peck) H.E. Bigelow)	ကုလပအိန်သု
၈၅	တံထုန်ပးလီ	ကုသုနု	May black (<i>Microporus affinis</i> (Blume & T. Nees))	ကုလပသုကသံ
၈၆	တံထုန်ပးလီ	ကုစင်ဝါပး	Grey Oyster (<i>Pleurotus pulmonarius</i> (Fr.) Quél.)	ကုအဲအံပအိန်သုနုန်လီ
၈၇	တံထုန်ပးလီ	ကုစင်ယု	Leaflike oyster (<i>Hohenbuehelia petaloides</i> (Bull. ex Fr.) Schulz.)	ကုအဲအံပအိန်သုနုန်လီ
၈၈	တံထုန်ပးလီ	ကုဆီမံ	Hen-of-the-woods (<i>Grifola frondosa</i> (Dicks.) Gray (1821))	ကွဲပျါလအိန်သုဘန်ဆန်ပလပတံလီပုတ အိန်ဘန်
၈၉	တံထုန်ပးလီ	ကုဆွဲသုန်	Crab-of-the-woods (<i>Laetiporus sulphureus</i> (Bull.) Murrill)	ပအိန်သုဒီးပတံသုအီလကသံကသီအဂီလီ
၉၀	တံထုန်ပးလီ	ကုဆုန်ပြဲ	Polyporales (<i>Lentinus concavus</i> (Berk.) Corner)	ကုအဲအံပအိန်သုဝဲလီ
၉၁	တံထုန်ပးလီ	ကုဆုန်ဝါကဘျဲး	Trogia (<i>Trogia infundibuliformis</i> (Berk.))	ကုလပအိန်သု
၉၂	တံထုန်ပးလီ	ကုဆွဲဘီ	Blushing Rosette (<i>Abortiporus biennis</i> (Bull. ex Fr.) Singer)	ကုလပအိန်သု

	မဲထိုင်အလီ	မံကညီ	မံကီလဝါကျိန်ဒီးမံမဲအုန်ကျိန်	တၢ်သူအီအဂ့ၢ်အကျါ
၉၃	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုအံး	Loose Chinese fan (<i>Schizophyllum commune</i> Fries)	ကုအဲအံပဘာအိန်ဖီအိန်သ့ဝဲဒုန်န့ၣ်လီ
၉၄	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုကွဲဖိ	cauliflower mushroom (<i>Sparassis radicata</i> Weir)	ဖီအိန်သ့လီဘၣ်ဆၣ်ကီလၢကဘၣ်သ့စီအဂီၢ်
၉၅	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုလၢၢ်ဘီ	Jelly fungus (<i>Dacryopinax spathularia</i> (Schwein.) G.W. Martin)	ကုလၢပအိန်သ့စ့ၢ်ကီးလီ
၉၆	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုတၢ်ညၣ်ယု	Ganba fungus (<i>Thelephora ganbajun</i> M. Zang (1987))	ကုလၢပအိန်သ့
၉၇	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုတၢ်ညၣ်ဘီ	False turkey tail (<i>Trametes Versicolor</i> (L.) Lloyd)	ကုလၢပအိန်သ့
၉၈	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုတၢ်သ့ၣ်ဖူ	Shiitake/woodbridge (<i>Lentinula edodes</i> (Berk.) Pegler (1976))	ကုလၢပအိန်သ့ဘၣ်ဆၣ်အိန်သံသိအီသ့ဘၣ်, ပုသ့ၣ်ဝဲအိန်စ့ၢ်ကီးဒီးကီၢ်တနီၤသ့ဝဲလၢကသံၣ်အိန်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီ.
၉၉	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုတၢ်ယီၤနၢ	Coral fungus (<i>Clavulina cristata</i> (Holmskjold : Fr.))	ကုလၢပအိန်သ့ဘၣ်ဆၣ်အိန်သံသိအီသ့
၁၀၀	တလးအီပုၢ်ဟီၣ်လီ	ကုတလးအီဖိန်	Hygroscopic earthstar (<i>Astraeus hygrometricus</i> (Pers.) Morgan)	မ့ၢ်ကုတကလုၢ်လၢပုၤပုၤဆါဒီးတၢ်အိန်တၢ်အီအါကတၢ်န့ၣ်လီ.
၁၀၁	ပန်အုန်ပးလီ	ကုပန်အုန်	Slender Parasol (<i>Macrolepiota gracilentata</i> (Krombh.) Wasser)	ကုလၢပအိန်သ့
၁၀၂	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုဘီစါ	Basidiocarps (<i>Dacryopinax spathularia</i> (Schwein.) G.W. Martin (1948))	ကုတကလုၢ်အံပအိန်သ့ဒီးလၢကီၢ်တနီၤနီၤသ့ၣ်အဲစ့ၢ်ကီးလၢဆါအိန်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီ
၁၀၃	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုဆွဲဂီ	Blushing Rosette (<i>Abortiporus</i> spp.)	ကုတကလုၢ်အံစ့ၢ်ကီးပအိန်သ့
၁၀၄	ဟီၣ်ခိၣ်လီ	ကုလုးနၢဘီ	Purple chanterelle (<i>Cantharellus cinnabarinus</i> var. <i>australiensis</i> Schw. Clel.)	ကုတကလုၢ်အံစ့ၢ်ကီးပအိန်သ့
၁၀၅	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုလုးနၢ	Poroid fungi (<i>Cymatoderma</i> spp.)	ကုတကလုၢ်အံပသူအီလၢကသံၣ်
၁၀၆	တၢ်ထုန်ပးလီ	ကုယဲၣ်နၢဘီ	Yellow brain (<i>Tremella mesenterica</i> Retz. (1769))	ကုတကလုၢ်အံစ့ၢ်ကီးပအိန်သ့

ကျသတိလ်

Silky sheath (*Volvariella bombycina* (Schaeff.) Singer)

ကျလပအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်အိၣ်သံသိအီၣ်တသ့ပဖီအိၣ်, ကၣ်အိၣ်, ဖိဘအိၣ်သ့

ကျဆီထာ

Giant leucopax (*Leucopaxillus giganteus* (Sowerby) Singer)

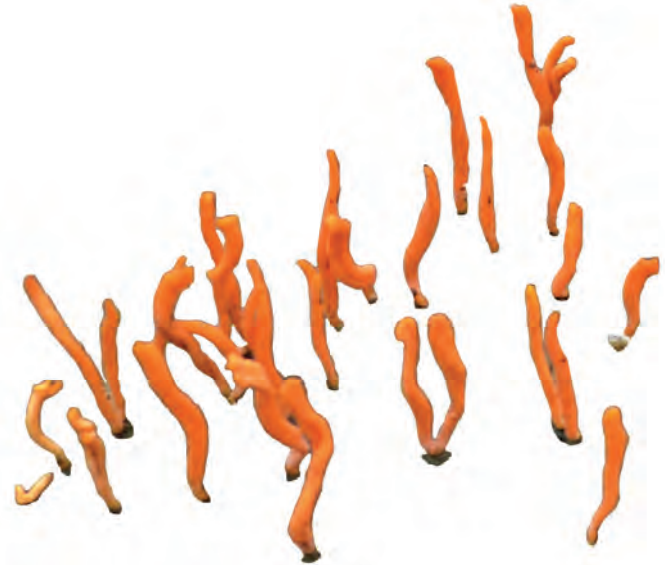
ဖဲအဘိၣ်အခါပအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်, ပုၤတနီၤအိၣ်ဝဲဒီးကဲထီၣ်တဟၢဖါလူ

ကျဆ့နံ

Yellow club fungus (*Clavaria miniata* Berk.)

ကျတကလုၣ်အံၤပအိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်တလၢအိၣ်ဘၣ်ခီဖျိအိၣ်ဒၣ်ပုၤဖဲးပုၤဖဲး

ကျသ့ဝါ

Crowded russula (*Russula densifolia* Secr. ex Gillet)

အိၣ်သ့ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်တသ့ၣ်ညါလီၤတံၢ်အဂ့ၢ်အိၣ်တဂ့ၢ်

ကုဝါခိန်ဖးခိန်

Milky white mushroom (*Calocybe indica* Purkay. & A. Chandra)
ဖိအိန်အီသု

ကုမဲင်ကွဲးဆန်

Dog Penis (*Mutinus bambusinus* (Zoll.) E. Fisch.)
ဖဲအစၢ်အခါပုအိန်သ့ဘၣ်ဆၣ်ပုတအိန်ဝဲနါစိဘၣ်မ့ၢ်လၢဖဲအခိန်
ထီၣ်န့ၣ်နာတမုၢ်လၢဘၣ်

ကုဆုနွံ

White coral (*Ramariopsis kunzei* (Fries) R.H. Petersen)
ကုလၢပအိန်သ့

ကုကျိၢ်သ့ၣ်ဂီၤသဘျး

Shaggy cap (*Boletellus emodensis* (Berk.) Singer)
လီၢ်ကဝီဖိတသ့ၣ်ညါအိန်ဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လီၢ်တနီၤပုသ့ကသံၣ်

ကုကျိုသုဉ်အဂီ

Red liver cow (*Heimioporus japonicus* (Hongo) E. Horak)
ကုတကလုဉ်အံထံကီအဂအိဉ်ဘဉ်ဆဉ်ပုလီဝီဖိတသုဉ်ညါအိဉ်ဘဉ်

ကုလးသဉ်

Suede bolete (*Xerocomus subtomentosus* (L.) Quél.)
ပအိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်ပုလီကဝီဖိတနီတအိဉ်ဘဉ်မုဉ်လအိဉ်ဒီးအယီအယီ
မုသံပုသု

ကုကျိုသုဉ်အသူ

Black Cow liver (*Tylopilus nigerrimus* (R. Heim))
ကုအဝဲအံပုလီကဝီဖိတအိဉ်ဘဉ်တလီတနီပာဖျါလပုအိဉ်
ဘဉ်ဆဉ်ခဉ်ဒိဉ်မး

ကုလါဗဉ်

Gigantic Phlebopus (*Phlebopus colossus* (R. Heim) Singer)
ဖဲအဆံးဒီးစးဒီးအခါအိဉ်သုဘဉ်ဆဉ်မုဉ်ပုထီဉ်တဘျီအိဉ်တဘဲလါဘဉ်

ကုပဟိန်ဂီ

Witch's hat (*Hygrocybe conica* (Schaeff.) P. Kumm.)

ကုလာပအိန်သု

ကုတော်ပူလီ

Black Reishi (*Ganoderma sinense* (J.D. Zhao, L.))

ကုလာပသူကသံဉ်လာတ်ညိးထိန်အဂီ

ကုဘျာန်သူ

Agaric fungus (*Termitomyces* spp.)

ပအိန်ဝံဉ်မး

ကုယဲန်နတ်အာဉ်

Cloud ear fungus (*Auricularia polytricha* (Mont.) Sacc.)
ပုဖီအိဉ်သ့, အိဉ်သံသိသ့, ဘာအိဉ်အီသ့

ကုယဲန်နီ

Jelly Fungi (*Auricularia mesenterica* (Dicks.) Pers.)
အိဉ်သ့ကစီဒိ ဖိအိဉ်မ့ဂု အိဉ်သံသိမ့ဂုသ့

ကုဘျုံးစါ

Psychedelic mushroom (*Pluteus salicinus* (Pers.) P. Kumm.)
မ့သ့ဉ်ညါလါဘဉ်မအိဉ်ဒဲလဲဉ်မးအိဉ်သ့လီ

ကုသဘံ

Decorated pholiota (*Leucopholiota decorosa* (Peck) O.K. Mill.)
ကုအဝဲအံပုစံးဝဲလါပုအိဉ်ဝဲတနီ ဘဉ်ဆဉ်မုတုတ်သ့

ကုသုန်ဖူ

Shiitake (*Lentinula edodes* (Berk.) Pegler (1976))

ကုလောပအိန်သု

ကုနီဝန်သံး

Snow fungus (*Tremella fuciformis* Berk.)

ကုလောပအိန်သု

ကုဖျိ

Favolus (*Favolus tenuiculus* P. Beauv.)

အိန်သုဘန်ဆန်အါတကွန်ဖိမံဝံးအိန်, မှ်သုဂ်ညါလီတံးမးအိန်အီ

ကုယုန်

Jew's Ear (*Auricularia auricula-judae* (Bull.) J. Schröt.)

အိန်သုကစီဖီ ဖီအိန်မှ်ဂု၊ အိန်သံသိမှ်ဂုသု

ကုတ်ညှပ်ဝါ

Wood-decay fungus (*Lenzites elegans* (Fr.) Pat.)
ကုလားပအိန်သုဘန်ဆန်အိန်သံသီအီတသုဘန်

ကုချိန်အဲး

Peeling oysterling (*Crepidotus mollis* (Schaeff.) Staude)
ကုတကလုန်အံပအိန်ဘဲဒိန်မး, ဖိအိန်ဘာအိန်ကွီန်အိန်သုခဲလား

ကုရုံးတံလး

hiratake (*Pleurotus ostreatus* (Jacq. ex Fr.) P. Kumm. (1871))[1]
ကုလားပအိန်သု

ကုဆဲဂီ

Blushing Rosette (*Abortiporus* spp.)
ကုလားပအိန်သု

ကုသုဝါ

Russula (*Russula japonica* Hongo)

ကုလပအိန်သု

ကုဆွဲန်သုန်

Crab-of-the-woods (*Laetiporus sulphureus* (Bull.) Murrill)

ပအိန်သုဒီးပသုအီလကသန်ကသီအဂီၢ်စွၢ်ကီး

ကုသုန်ခိန်

Winter mushroom (*Flammulina velutipes*)

ကုအဝဲအံပအိန်သု

ကုဆွဲဘီ

Blushing Rosette (*Abortiporus biennis* (Bull. ex Fr.) Singer)

ကုလပအိန်သု

ကုလားဘီ

Jelly fungus (*Dacryopinax spathularia* (Schwein.) G.W. Martin)

ကုလားအိန်သုစွန်ကီး

ကုတ်ညှပ်ယု

(*Thelephora ganbajun* M. Zang (1987))

ကုလားအိန်သု

ကုတလးအိန်

Hygroscopic earthstar (*Astraeus hygrometricus* (Pers.) Morgan)

မုန်ကုတကလုလ်လပုပုဆါဒီးတင်အိန်အိအါကတင်

ကုတ်လှိုင်ဝါ

Head Man Slender Caes

(*Amanita princeps* Corner & Bas)

အိန်သုထဲလားမမံအိဝံမး

ကုလေးနီ
Poroid fungi (*Cymatoderma* spp.)
ကုတကလုာ်အံပသုအီလကသံာ်

ကုလေးနီ
Purple chanterelle (*Cantharellus cinnabarinus* var. *australiensis* Schw. Clel.)
ကုတကလုာ်အံစုာ်ကီပအီာ်သု

ကုဖုာ်ဖီကူ
Polyporus (*Panus similis* (Berk. & Broome))
ကုလပအီာ်သု

ကုဘီဘုာ်
(*Cantharellus* spp.)
ကုလပအီာ်သု

ကုတံာ်ညာ်ဘီ
False turkey tail (*Trametes Versicolor* (L.) Lloyd)
ကုလပအီာ်သု

ကုသုန်

May black (*Microporus affinis* (Blume & T. Nees) Kuntze)
ကုလားပသုကသံဉ်

ကုတလီနာ

Coral fungus
(*Clavulina cristata* (Holmskjold : Fr.))
ကုလားပအီဉ်သုဘဉ်ဆဉ်အီဉ်သံသီအီသု

ကုစိယု

Leaflike oyster (*Hohenbuehelia petaloides* (Bull. ex Fr.) Schulz.)
ကုအဲအံပအီဉ်သု

ကုတီသုဉ်ဖူ
Shiitake (*Lentinula* spp.)
ကုလားပအီဉ်သု

ကျယ်နာဘီ

Yellow brain (*Tremella mesenterica* Retz. (1769))

ကျတကလုာ်အံ့စွာ်ကီးပအိာ်သ့

ကျဒှာ်ဖိုက်လး

Polyporus (*Polyporus arcularius* (Batsch) Zmitr.)

အိာ်သ့ဘာ်ဆာ်အါတကွာ်ပုလ္လံာ်အိာ်ဒှာ်အထံလီ၊ မးဒိာ်မး

ကျဘီစါ

(*Dacryopinax elegans* (Berk. & M.A. Curtis)

G.W. Martin (1948))

ကျတကလုာ်အံ့ပအိာ်သ့ဒီးလထံကိာ်တနီန့ာ်သ့ာ်အဲ
လာကဆါအိာ်ဝဲအဂီာ်စွာ်ကီး

ကျဒှာ်ဖိုဆူာ်ဝါ

Polyporus (*Polyporus arcularius* (Batsch) Fr.)

ပုလ္လံာ်သံာ်အိာ်တနီစွာ်ကီး

ကျဘီနာ်

Spectabilis (*Xylobolus spectabilis*

(Klotzsch) Boidin)

ကျလာပအိာ်သ့လီ

ကုလားတတ်သည့်ညါအမဲတဖန်

ဂ. ကုမူသံမူဘိုးလၢပကဘၣ်သ့ၣ်ညါဆိအီၤတဖၣ်.

ကုမူသံမူဘိုး (ကုလၢအိၣ်ဒီးအစုၣ်) လၢတၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဖဲအံၤတဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအတၢ်ပၣ်ဖျါလံာ်တဘျီအပူၤဒီးဒီးကုမူသံမူဘိုးအကလုာ်အိၣ်ဝဲ (၂၀) ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. (Parnmen. et. al., 2015)၊ ကုမူသံမူဘိုးတဖၣ် လၢတၢ်လီၤတတီၤဒီးတတီၤတဖၣ်သိးလိာ်အသးဘၣ်. အလွဲၤလီၤဆိလိာ်အသးသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးအယံ ပှၤတကြးဟးအိၣ်နီၤဖိကုတဖၣ်လၢလီၤကဝီၤအသိလၢအဝဲသ့ၣ်တညီၣ်န့ၣ်အလီၤတဖၣ်ဘၣ်. ကုလၢအလီၤပျံၤဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ကုလၢအမဲထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ, သ့ၣ်လၢအမူဒီးတဖၣ်အလီၤ, သ့ၣ်လၢအထူးကဲတၢ်စုၣ်တၢ်ပျါအလီၤအယံတၢ်ကြးဟးဆူးအိၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ကုသ့ၣ်ဖူတဖၣ် နမ့ၢ်အိၣ်ညီၣ်န့ၣ်အီၤဘၣ်ဆၣ် နမ့ၢ်ထံၣ်လၢအမဲထီၣ်လၢသ့ၣ်လၢနတသ့ၣ်ညါဘၣ်အလီၤန့ၣ်, နတကြးအိၣ်အီၤဘၣ်. မ့ၢ်ကုပနၢ်အ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး လၢတၢ်လီၤအါတီၤန့ၣ်အလွဲၤလီၤဆိလိာ်အသးအယံ, ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါအီၤဂုၤဂုၤဘၣ်မ့ၢ်ဂုၤ, ပှၤထူလံၤဖိမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါအိၣ်အီၤဘၣ်မ့ၢ်ဂုၤန့ၣ် တၢ်တကြးအိၣ်အီၤဘၣ်. ကုဘျၢၣ်, ကုထီၣ်ဖျံးအကလုာ်တဖၣ်န့ၣ်တနီၤလီၤကံာ်လိာ်အသးအယံ ပမ့ၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဂုၤ, မ့ၢ်ထဲးအိၣ်မ့ၢ်ဂုၤ မ့တမ့ၢ်လၢပှၤထဲးအိၣ်ညီၣ်န့ၣ်အလီၤဘၣ်န့ၣ် ပကဘၣ်သံကွၢ်သံဒီးပှၤလၢအသ့ၣ်ညါဒီးအိၣ်ဘူးအိၣ်တံၢ်ဖဲန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်ညီၣ်န့ၣ်ကုတဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတကြးထဲးအိၣ်ကုလၢတၢ်ခံးကျါမ့ၢ်ဂုၤ, မပှၤလၢအတညီၣ်န့ၣ်ယုအိၣ်ကုတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤဘၣ်. ကုအဂီၤလၢတၢ်ဖိလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ကုလၢအမူသံမူဘိုးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အယံ ပမ့ၢ်ကွၢ်လီၤတံၢ်အီၤမ့ၢ်ဂုၤ မ့ၢ်မၤလိအါထီၣ်အတၢ်လီၤဆိမ့ၢ်ဂုၤ ကဂုၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တီၤဆဲး (၂) ကုၤတဖၣ်လၢအမ့ၢ်ကုၤမူၤသံမူၤဘျီးတဖၣ်

မဲထီၣ်တၢ်လီၤ	မံၤလၢကညီၣ်ကျိၣ်	အန့ၣ်အထၢ	မံၤစအုၣ်
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita exitialis</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita fuliginea</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita fuligineoides</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita cf. virgineoides</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita</i> spp.
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤတၢ်လုၢ်အယီၤ	Amanitaceae	<i>Amanita</i> spp.
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤလးသ့ၣ်အယီၤ	Hygrophoraceae	<i>Cantharocybe cf. gruberi</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤလးသ့ၣ်အယီၤ	Hygrophoraceae	<i>Cantharocybe</i> spp.
တၢ်အုၣ်ပးလီၤ	ကုၤပနၢ်အုၣ်အယီၤ	Agaricaceae	<i>Chlorophyllum globosum</i>
တၢ်အုၣ်ပးလီၤ	ကုၤပနၢ်အုၣ်အယီၤ	Agaricaceae	<i>Chlorophyllum molybdites</i>
တၢ်အုၣ်ပးလီၤ	ကုၤပနၢ်အုၣ်အယီၤ	Agaricaceae	<i>Chlorophyllum</i> sp.1
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤဆီထၢအယီၤ	Tricholomataceae	<i>Clitocybe</i> sp.1
တၢ်အုၣ်ပးလီၤ	ကုၤကသ့ၣ်အုၣ်	Psathyrellaceae	<i>Coprinopsis lagopus</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤဆွဲၣ်ဝါအယီၤ	Entolomataceae	<i>Entoloma cf. caespitosum</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤဆွဲၣ်ဝါအယီၤ	Entolomataceae	<i>E. cf. subclitocyboides</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤထီၣ်ပံးအယီၤ	Inocybaceae	<i>Inocybe</i> sp.1
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤထီၣ်ပံးအယီၤ	Inocybaceae	<i>Inocybe</i> sp.2
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤထီၣ်သိအယီၤ	Marasmiaceae	<i>Megacollybia cf. fallax</i>
တၢ်အုၣ်ပးလီၤ	ကုၤကသ့ၣ်အုၣ်	Bolbitiaceae	<i>Panaeolus cyanescens</i>
ဟီၣ်ခိၣ်လီၤ	ကုၤဆွဲၣ်အယီၤ	Russulaceae	<i>Russula emetica</i>

တၢ်ဂီၤအဒိ (၄) ကျၢလၢအမူသံမုၢ်ဘျီတဖၣ်အါတက့ၢ်ဇၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်လိၤလိၤ. ကျၢလၢအလီၤပျံၤကတၢၢ်အကျါ ကျၢဘီထီၣ်ပှ်အယီၤ, ကျၢတၢ်လုၢ်အယီၤ နီၣ်ဂံၢ် (၁, ၂, ၄, ၅, ၆), ကျၢလၢထၢအယီၤ, ကျၢပၣ်အံၣ်အယီၤ နီၣ်ဂံၢ် (၁၀), ကျၢဘျၢၣ်, ကျၢထီၣ်ဖျဲးအယီၤ^၃ (၁၄, ၁၆, ၁၇) ဒီးကျၢလၢနီၣ်ဂံၢ်အဂၢၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ကျၢ မူသံမုၢ်ဘျီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

^၃ Pammen, P, Skaphan, S, Leudang, Siriwan, Nantachaiphong, N, Uttawichai, C, Juntaporn, S, Porntaweasuk, K, Polputpisatkul, Dutsadee, Getn-germ, P, Tawatsin, A, and Ramchhun, S. (2015). *Poisonous Mushroom of Thailand*.

န့ၣ်လီၤ. ကုၤတလုာ်အံၤတၢ်ဆါအါဆူကီၢ်ကွီၣ်တဲာ်အပူၤကိန့ၣ်ဒီးယၢၣ်ယၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုၤတကလုာ်အံၤမ့ၢ်ဘၣ်လၢအထီၣ်အခါ ထီၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢလၢၣ်ထၢအပျၢ်ပူၤအယီၤ ပှၤတကလုာ်လၢမ့ၢ်ဘၣ်သးအိၣ်ဒီးလဲၤယုအိၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၤတနီၤပှၤလဲၤယုအိၣ်တအိၣ်ဘၣ်အယီၤ ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးလီၤဘျၣ်ကွံာ်ဒၣ်အကစၢ်န့ၣ်လီၤ.

၉.၆ တၢ်ယုအိၣ်ကုၤအတၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီအလုၢ်အလၢ်

ဖဲတၢ်လီၤယုအိၣ်ကုၤလၢပျၢ်ပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်တၢ်ဟးတခါခိ တဲနံၤတဲအ့တၢ်တခါခိ မၤလုၢ်အုၣ်ထါတခါခိအယီၤမုာ်ဝဲဒၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ပှၤဖိဒဲဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢၣ်လီၤဆီလၢကဘၣ်တဲသကိးတၢ်ဒီးအဖံမ့ၢ်ဂ့ၤပှၤလၢအဒိၣ်န့ၣ်အါတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤလုၢ်အုၣ်ထါ ဒီးသ့ၣ်ဖုံသးညီသကိးဝဲ တကးဘၣ်ယုစ့ၢ်ကိးသ့ၣ်က့သးပှၤတဖၣ်လၢကမၤစၢၤအထါဒ်သိးကသ့ၣ်န့ၣ်ပၢ်အါထီၣ်ထါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒ်အံၤတဖၣ် တဘျီတခါခိတဲဘၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်စံာ်စါတဲစါအဂ့ၢ် ဖဲလီၢ်ကဝီၤလၢအလဲၤယုအိၣ်ကုၤတဖၣ်အလီၢ်ဒီးကုၤအတၢ်အါထီၣ် တၢ်စ့ၤလီၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထီၣ်သတြီၤအါ, ဒီးတၢ်တဲဘၣ်စ့ၢ်ကိးထါဘၣ်ယးကုၤအဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးတၢ်ဒုၣ်တၢ်ထူလၢတၢ်ယုအိၣ်ကုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အိၣ်ကုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်ဒိသဒါကုၤဒ်သိးတၢ်ကဘၣ်အိၣ်အါလၢအယုၣ်ကၢကသ့အဂီၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်တဲသကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢတၢ်မ့ၢ်ထံၣ်န့ၣ်ကုၤတဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီ, ပှၤတနီၤနီၤမၤထီၣ်အထါလၢတၢ်သ့ၣ်ဖုံသးညီအပူၤအယီၤမုာ်ဝဲဒၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်အလုၢ်အလၢ်ဒ်သိးအံၤတဖၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကုၤသ့တခါလၢတၢ်ကဘၣ်နီၤဟ့ၣ်ကုၤဖိသ့ၣ်လၢခံတစါအဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်အါထီၣ်သပှၤကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

၉.၇ ကျိၣ်စ့တၢ်ဒိၣ်စိဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သးကွံမၤစ့ၤလီၤတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံ

တၢ်စံာ်မ့ၢ်ပးဖျိးခိဖျိတၢ်ဒုးတၢ်ယု ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီတလဲအါမးလၢကညီပှၤထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မူအလုၢ်အလၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢတၢ်

တၢ်တၢ်အါမံၤလၢတၢ်အိၣ်မူတနံၤဘၣ်တနံၤအဂီၢ်အါထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်အယီၤ ကျိၣ်စ့မ့ၢ်တၢ်အါထီၣ်လၢတၢ်အိၣ်မူတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ တၢ်ဆိကမိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်လိာ်သးယၢ်ခိယၢ်ခိ တၢ်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤအိၣ်လိာ်သး ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်အိၣ်ခိလိာ်သးတၢ်အလုၢ်အလၢ်တဖၣ် ဆံးလီၤစ့ၤလီၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်အယီၤ တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံစ့ၤလီၤဝဲ တုၤဒၣ်လဲာ်လၢကုၤစ့ၢ်ကိး တၢ်နီၤဟ့ၣ်အိၣ်လိာ်သးတဖၣ်စ့ၤလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်နီၤအိၣ်လိာ်သးကုၤအါဒီးအဆၢကတီၢ်, ကုၤအါကလုာ်ဘၣ်တၢ်နီၤအိၣ်လိာ်သးအဖိခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါလၢကုၤအကလုာ်ဒီးတၢ်ကိးအမံၤအသ့ၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်ဒၣ်ဝဲအယီၤ တၢ်ကုၤဘၣ်ကုၤသ့ဘၣ်ယးတၢ်သ့ၣ်ညါကုၤအါကလုာ်အံၤအိၣ်အါဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်တၢ်နီၤအိၣ်လိာ်သးစ့ၤလီၤဒီး ဟံၣ်တဖျၢၣ်စ့ၣ်စ့ၣ်တၢ်လူၤယုအိၣ်ဆုးအိၣ်သကိးကုၤအလုၢ်အလၢ်စ့ၤလီၤန့ၣ် ဖိဒဲဖိသ့ၣ်လၢလီၢ်ခံတဖၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်သ့ၣ်ညါကုၤအကလုာ်ဒီးအမံၤလီၤစ့ၤဝဲ ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံန့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၣ်-ပတၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်ကုၤအကလုာ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဒၣ်ထဲကုၤလၢပသ့ၣ်ညါဒီးအိၣ်ညီန့ၣ်အါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကုၤလၢတၢ်ဒိၣ်အဂီၢ်အိၣ်အါမးလၢတၢ်တသ့ၣ်ညါအထံးအခံဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ကုၤတဖၣ်အံၤတၢ်ပာ်ယၢၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤလိအါထီၣ်ကုၤအဂ့ၢ်အကျိၤဆူညါတပတီၢ်လၢစဲအ့ၣ်အကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤ ပှၤထူလံၤဖိအကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်မၤလီၤတၢ်ကုၤကုၤအကလုာ်လၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်သ့ၣ်ပှၤ လၢကီၢ်သူလုၤဒိတဘျီအပူၤဝံၤန့ၣ်မး တၢ်ကထံၣ်ဘၣ်ကုၤကုၤတဖၣ်လၢကညီပှၤထူလံၤဖိလၢလီၢ်ကဝီၤအဂၤတဖၣ်သ့ၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲအကျိၤအကျဲဝံၤဒီး တၢ်ကထံၣ်သတြီၤကုၤအါလၢထံၣ်ကီၢ်ဂၤအပတီၢ် ဒ်သိးပမၤလီၤတၢ်ကုၤအါခဲလၢာ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလိၣ်ဘၣ်ပှၤလၢကမၤလိတၢ်ဘၣ်ယးကုၤအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢဖျၢၣ်စိမိအပတီၢ်အယီၤ ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပမၤတန့ၢ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

၁၀. တာ်တာ်ပိာ်မာ်ဂ့ၤထီၣ်

တာ်ယုသ့ၣ်ညါအတာ်ပညိာ်တဖၣ်မ့ၢ်ဒ်သိး (၁) တာ်ကမာ်နီၣ်မာ်ယါက့ၤက့ၤလၢပုထုထီၣ်အိၣ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်အိၣ်ပဲၤကလုာ်လဲၣ် (၂) တာ်ကမာ်နီၣ်မာ်ယါက့ၤတာ်သ့ၣ်ညါထုလံာ်ဘၣ်ယး က့ၤမံၤက့ၤထာတဖၣ်လၢတာ်သ့ၣ်အိၣ်ဒ်သိးတာ်အိၣ်တာ်အိၣ်, ကသံၣ်ကသီ, တာ်ဆါတာ်ပျံ, ဒီးတာ်ပိးတာ်လီၤအကျိၤအကျဲတဖၣ် (၃) တာ်ကမာ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤပုထုထီၣ်အတာ်စုာ်တာ်နာ်လုာ်လံာ်ထုသန့ဘၣ်ယးဒီးက့ၤတဖၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ (၄) တာ်ကမာ်ယုသ့ၣ်ညါမာ်နီၣ်မာ်ယါက့ၤတာ်ပာ်ဆါရဲၣ်ကျဲၤက့ၤတဖၣ်အကျိၤအကျဲလၢအယုာ်ကဒီးတာ်ဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤလီၤတာ်သ့ၣ်ဘၣ်တဖၣ်ဆူပုလၢခံတစါဒ်လဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတာ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအဖီခိၣ်တာ်ကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်က့ၤက့ၤအကလုာ်လၢပုထုထီၣ်လၢလုာ်လံာ်ထုသန့အဂီၢ်ဒ်လဲၣ် ဒီးတာ်ပာ်ဆါရဲၣ်ကျဲၤအိၣ်အကျိၤဒ်လဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တာ်ယုသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤအတာ်ဂံၢ်ဆုၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲ က့ၤလၢတာ်ယုသ့ၣ်ညါအါတဖၣ်အံၤ တာ်ယုသ့ၣ်ညါအါလၢယံာ်န့ၣ်အတီၢ်ပု တာ်လဲၤလီၤပျီပုဒီးဒုထီၣ်သဝီထီၣ် ဒီးသံကွၢ်သံဒီး ယုအိၣ်ယာ်အိၣ်တပူၤယီၤဒီးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ပုထုထီၣ်တာ်ဖိတဖၣ် မ့ၢ်ပုထုထီၣ်ဖဲန့ၣ်အယီ တာ်ယုအိၣ်ယာ်အိၣ်က့ၤန့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတာ်လုာ်တာ်လံာ်တခါလၢတာ်မာ်တ့ၢ်လံာ်အါလၢအဖီသ့ၣ်လံာ်လံာ်အယီန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတာ်ကသ့ၣ်ညါလီၤတာ်က့ၤအကလုာ်ဒီးတာ်သ့ၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ် တာ်သံကွၢ်ဒီးမာ်လီၤတာ်ကဒါက့ၤဒီးပုမဲအ့ၣ်ပျံသ့ၣ်ဒီးပုထုထီၣ်ဖဲန့ၣ်ဒ်သိး တာ်ကသ့ၣ်ညါအါလီၤတာ်လီၤဆဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်တာ်ဂံၢ်စါတခါမ့ၢ်ဒ်ပတာ်ယုသ့ၣ်ညါတဖၣ်အံၤတာ်မာ်အါလၢမဲအ့ၣ်အကျဲတသ့ဘၣ်, တာ်မာ်ဒ်အါလၢပုထုထီၣ်တာ်သ့ၣ်ညါအကျိၤအကျဲန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်ပတာ်နာ်ပာ်ဘၣ်ယးက့ၤအဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤက့ၤအကျိၢ်လၢကိၤလၢကျိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တအိၣ်အါလံာ်ကဲာ်ဆိးဘၣ်အယီ တာ်ကီဘၣ်ပုမဲပမးက့ၤအမဲလၢအဲကလံးအကျိၢ်အဆါကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မဲအ့ၣ်အကျိၢ်အဆါကတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. လၢတာ်န့ၣ်အယီပသ့ၣ်လံာ်စိာ်စုတနီၤ ဒီးယုကွၢ်တာ်ဂ့ၢ်တာ်ကျိၤလၢ (Google Search) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတာ်ဒ်အံၤအဖီခိၣ် လံာ်စိာ်စုတဘျီအံၤမ့ၢ်ဝဲလံာ်တဘျီလၢအကမာ်ပျီထီၣ်က့ၤပုထုထီၣ်အတာ်သ့ၣ်ညါဘၣ်ယးဒီးက့ၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တဘျီအံၤမ့ၢ်လံာ်တာ်ယုသ့ၣ်ညါလၢအဟံာ်ဖျိာ်ထီၣ်က့ၤအကလုာ်လၢပုထုထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢလီၤကဝီၤပုအယီပတက့ၤဖျါထီၣ်က့ၤအကလုာ်တကလုာ်ဒ်ဝဲစုာ်စုာ်အဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတာ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒ်ပက့ၤဖျါထီၣ်အခိၣ်ထံးတပတီၢ်ဒ်သိးပကမာ်လိအါထီၣ်က့ၤအိၣ်ဆူညါလၢတကလုာ်စုာ်စုာ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁၁. တၢ်ကွဲးကျၢ်တၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်

ဒီဖျိလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်တက့ၢ်မၤပုၤလၢအအံးထွဲကွၢ်ထွဲအီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤဟးဂီၤအီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဘၣ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အတၢ်အိၣ်ယၤလၢကကဲဘျးဆူပုၤကိးဂၤဒဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါလၢယဲၣ်န့ၣ်အတၢ်ပူၤအံၤ ပထံၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်က့ၤလၢ က့ၤမ့ၢ်တၢ်မဲတၢ်မၤဒီးတၢ်အိၣ်ယၤအကျါတခါလၢအကဲဘျးဒိၣ်မးလၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအဂီၢ် လီၤဆီဒၣ်တၢ်က့ၤမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၤအိၣ်ဒီးအထူးအစီလၢပနီၢ်ခိၣ်နီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်ညါထူလံၤလၢအဘျးကလီၤမၤဘၣ်ယးတၢ်သ့ၣ်က့ၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အိၣ်က့ၤအကလုာ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်သ့ၣ်ညါမၤနီၣ်မၤယါက့ၤအီၤလၢလံာ်အပူၤအယီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်ခိၣ်ခါတခါလၢတၢ်ကမၤအါထီၣ်က့ၤအီၤဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိတၢ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤအဖီခိၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးက့ၤအတၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်တခါလၢအမ့ၢ် တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်လၢပုၤဖိသ့ၣ်ဒီးပုၤသးပုၤအဘၣ်စၢၤ ဒီဖျိတၢ်နီၤဟ့ၣ်နီၤခိၣ်လိာ်သးတၢ်သ့ၣ်ညါတဆီဘၣ်တဆီအယီၤန့ၣ်လီၤ. က့ၤအမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, က့ၤမဲထီၣ်တၢ်လီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်ဝဲကျိၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်အယီၤ ဝဲတၢ်မၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအခါ တၢ်မၤလိန့ၣ်ဝဲဒၣ်ကျိၣ်အသီအယီၤ ကဲဘျးဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်အိၣ်ကတီၤက့ၤအကျါအကျဲတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်ကတၢ်တခါလၢတၢ်မၤန့ၣ်အီၤလၢတၢ်ယုသ့ၣ်ညါအပူၤ ဒ်သိးပကအိၣ်ဘၣ်က့ၤလၢအယုာ်ကၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤက့ၤအတၢ်အိၣ်ယၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ထူးတၢ်တီၤဖးဒိၣ်တခါလၢကျဲအါဘိ လၢကညီဖိလၢအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢသ့ၣ်ပုၤတၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံမ့ၢ်ဂ့ၤ ဟံၣ်ဖိယီဖိအတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးမ့ၢ်ဂ့ၤ ဆံးလီၤစ့ၤလီၤဝဲ ဝဲတၢ်နီၤအိၣ်နီၤခိၣ်လိာ်သးက့ၤတဖၣ်စ့ၤလီၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢက့ၤန့ၣ်တၢ်ထဲးအိၣ်ဒီးနီၤအိၣ်နီၤခိၣ်လိာ်သးလီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖဲနထံၣ်က့ၤအခါနထဲးအိၣ်ဒီးနဒုးအိၣ်ယၤ ဒီးဖဲယထံၣ်အီၤအခါယထဲးအိၣ်ဒီးယဒုးအီၤက့ၤန့ၣ်အယီၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံလၢတဂၤဒီးတဂၤအဘၣ်စၢၤ တလီၤတူၣ်ဝဲနီတချီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံကတၢ်က့ၤအတၢ်အိၣ်ယၤန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢပုၤတကလုာ်ဒၣ်ဝဲစ့ၢ်စ့ၢ်အယီၤ က့ၤအိၣ်အါကလုာ်ကသ့အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်ပုၤအကလုာ်အါကလုာ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်က့ၤလုာ်ထၢန့ၣ် နတထံၣ်အီၤလၢဆီအသ့ၣ်ပုၤဘၣ်အသိးန့ၣ်, က့ၤဆီခၣ်စ့ၢ်ကိး နထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢလုာ်ထၢ (တလးအီ) ပုၤ တသ့ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဘၣ် က့ၤတဖၣ်အံၤအါတက့ၢ်မဲထီၣ်လၢသ့ၣ်ပုၤလၢအဂ့ၤဒီးအိၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖူသ့ၣ်ကျိၣ်အယးလၢအဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်ညါလၢအပုၤဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤအယီၤ ခဲလၢလိၣ်ဘၣ်ဝဲပုၤလၢအဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်က့ၤလၢပအိၣ်အီၤသ့အကျါ တၢ်တဲဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးက့ၤလၢပအိၣ်အီၤတသ့ဘၣ်အဂ့ၢ်အကျါတစးတမ့းပၣ်ယုာ်ဒီးအဂီၤတဖၣ်အယီၤ ယနၣ်လၢကကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဖးဝဲက့ၤလၢအကဲက့ၤမူသံမူဘျးတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢပယုသ့ၣ်ညါက့ၤတဖၣ်အံၤအစၢဖျါထီၣ်ဒ်ပတၢ်မုၢ်လၢအသိးအယီၤ ဒုးသ့ၣ်ခုသးခုပုၤဒိၣ်မး ဒီးပမုၢ်လၢစ့ၢ်ကိးလၢ ပုၤအါဂၤလၢအဖးဘၣ်ဝဲတဖၣ် ကကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁၁.၁ တာ်ဟ့ၣ်ကုၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်

ပတာ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤအဂ့ၢ်အကျိၤမ့ၢ်တာ်အခိၣ်ထံးကတာ်တဘျီလၢ တာ်ကမၤနီၣ်မၤယါက့ၤက့ၤအကလုာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပမ့ၢ်လၢဆု ညါတပတီၢ်တာ်ကကွဲးက့ၤက့ၤတကလုာ်စုာ်စုာ်အဂ့ၢ် ဒီးမၤလီၤတံာ်က့ၤအီၤလၢ ဝဲအ့ၣ်အတာ်သ့ၣ်ဘၣ်တဖၣ် လၢပုၤမ့ၢ်န့ၣ်ဖိကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်က့ၤက့ၤအ ကလုာ် ဒီးကသ့ၣ်ဆိၣ်ထွဲစၢပုၤလၢပတာ်ကဟ့ၣ်ကယာ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်လၢစ့ၢ်ကီးလၢခါဆုညါတပတီၢ် ကီၢ်သူလုၤပုၤ ပုၤတတၢ်သ့ၣ်ပုၤတ ဘ့ၣ်စုာ်စုာ် ကထာ်ဖျိၣ်ယုသ့ၣ်ညါက့ၤက့ၤအိၣ်ပျဲကလုာ်လဲၣ် ဒီးပာ်ဖျိၣ်က့ၤ အီၤလၢလံာ်ပုၤ ဖဲသိးကကဲထီၣ်တာ်ဘျူးတာ်ဖျိၣ်လၢတာ်အိၣ်က့ၤအီၤလၢအဂီၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, တာ်ပဆုရဲၣ်ကျဲၤက့ၤက့ၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တာ်ဟ့ၣ်နီၤဟ့ၣ်နီၤက့ၤဖိလံာ်လၢခံတ စါဘၣ်တစါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်လၢက့ၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲသ့ၣ်ပုၤလၢအဂ့ၢ်အယီၤ, ဖဲသိးက့ၤအတာ်အိၣ်ယၢ သုတလီၤတုာ်တဂ့ၤအဂီၢ် ပကြးကတီၤက့ၤပသ့ၣ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးပုၤဖဲအသ့ ကတာ် ဖဲသိးကကဲဘျူးကဲဖျိၣ်လၢဖိလံာ်လၢခံတစါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁၂. ပလိၣ်ဘၣ်တာ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသး

ပဝဲပုၤကညီထူလံာ်ဖိတဖၣ် ပမ့ၢ်တွာ်ပုၤလၢအမၤကလုာ်အိၣ်ကစု လၢ အအိၣ်ဒီးတာ်ပာ်လုာ်ပာ်ပုၤန့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢတာ်ဝဲတာ်မါ တာ်မူအါကလုာ် လၢပ ကမူသယံးဒီးပဆုရဲၣ်ကျဲၤအီၤဖဲသိးကယုာ်ကအဂီၢ် ပမၤဝဲသပုၤပုၤန့ၣ်လီၤ. ပတာ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုာ်ဒီးပဂံၢ်ပဘါ ကပၤကဝါတဖၣ် ပတပာ်အီၤလၢတာ်အ ကါဒိၣ်ဘၣ် မ့ၢ်လၢအကဲတာ်မၤတခါလၢပအဲၣ်အီၤ ဒီးပမိၢ်ပာ်ဖဲဖုမၤယုာ်တွာ်ဝဲ ပုၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ပုၤထူလံာ်ဖိပိာ်မုာ်ပိာ်မၤအတာ်ကုၣ်ဘၣ်ကုၣ်သ့ ထူလံာ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်တာ်ဟ့ၣ်နီၤဟ့ၣ်နီၤက့ၤအီၤတစါဘၣ်စါအယီၤ မ့ၢ်တာ်လၢ အကါဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဖဲသိးပတာ်အိၣ်မူသယံးယုာ်ဒီးန့ၣ်ဆၣ်အံၤကအိၣ် လီၤစါလီၤထီၣ်ကသ့အဂီၢ်, ယိၣ်လိာ်တာ်မုာ်တာ်ခုၣ်ကရၢာ်အတာ်ပညီၣ်အကျါ တထံၣ်လၢအမ့ၢ် တာ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအခွဲးယာ်အံၤ ငုးဖျါထီၣ်က့ၤဝဲအခိပ ညီၣ် ဒီးမ့ၢ်တာ်အစၢလၢပုၤထူလံာ်ဖိဖဲအအိၣ်လၢယိၣ်လိာ်တာ်မုာ်တာ်ခုၣ်အကရၢာ် ပုၤအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတာ်န့ၣ်အယီၤတာ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးလၢအကစၢာ်ဒၣ်ဝဲ န့ၣ် မ့ၢ်တာ်ခွဲးတာ်ယာ်လၢကသ့ဒီသအက့ၤအတာ်အိၣ်ယၢ လီၤဆီဒၣ်တာ်အ န့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢတာ်အိၣ်ယၢန့ၣ်လီၤ. တာ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးတမ့ၢ်ထဲတာ်ကပၤ ယာ်ကယာ်က့ၤပန့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢ, ပတာ်မူအါကလုာ်ဘၣ် မ့ၢ်တာ်ခွဲးအိၣ် ထီၣ်က့ၤတာ်ခွဲးတာ်ယာ်လၢကဟ့ၣ်နီၤဟ့ၣ်နီၤက့ၤဖိလံာ်လၢခံတစါလၢတာ်သဘျူ အပူၤစ့ၢ်ကီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတာ်တာ်မူအါကလုာ်မ့ၢ်အါထီၣ်က့ၤ, ကျိၣ်လံာ် လဲာ်မ့ၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်က့ၤဝဲ ဒီးကဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၤတာ်အိၣ်မူလၢအမ့ၢ် လၢအ ပုၤဖျဲးဒီးတာ်ဘၣ်ယိၣ်လၢန့ၣ်ဆၣ်ဒီးပုၤထူလံာ်ဖိအအဂီၢ်ခံခိၣ်ကပလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါကရူအကရဖိ

ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါကရူ ဟံဖိတ်ထီၣ်အသး ဒီးကဆိထာၣ်ပုတတသုၣ် ပုၣ်ကမံးတံာ်အဒု လာအမုၢ်ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါကရူ ဒီးခွဲၣ်ပျီပူပိတ်မုတ်တရား ယုသုညါကရူန့ၣ်လီၤ. ကရူအံၤ အကရဖိအိၣ်ဝဲ (၉) ဂယုၣ်ဒီးခွဲၣ် (၂) ဂ ၆ အမံၤအိၣ်ဖျါလာလံာ်အံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

နိၣ်ဂံၢ်	မံၤ	လီၢ်ဆိးထံး	ဘၣ်ထွဲဒီးကရၢ
၁	နီၢ်ပလဲ	တမုၢ်ခံသဝီဖိ	ခွဲၣ်ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါပုၣ်မတၢ်ဖိ
၂	နီၢ်ဆၣ်ယုာ်	လဲခံသဝီဖိ	ခွဲၣ်ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါပုၣ်မတၢ်ဖိ
၃	နီၢ်ကလုာ်မု	လဲခံသဝီ	လဲခံပိတ်မုတ်တရားယုသုညါ, ဘၣ်ဘာ
၄	နီၢ်သီသံၣ်ဝါ	လဲခံသဝီ	လဲခံပိတ်မုတ်တရားယုသုညါ, ဘၣ်ဘာ
၅	စီၤဟံၣ်စု	ခုပူ	သုၣ်ပုၢ်ဝဲကျိၤတၢ်ကဟုကယာ်ဝဲဒုခိၣ်
၆	စီၤမုာ်လၢ	တိာ်သီလုာ်	ကဆိထာၣ်ပုတတသုၣ်ပုၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ် လီၢ်လံာ်
၇	နီၢ်ကၢ်ဖိ	ဟီၣ်သွဲခံ	ပိတ်မုတ်ပုၣ်ယုသုညါ
၈	စီၤမဲမဲၣ်	လဲခံ	သီသံၣ်ပျီဂီၤပုတတ သုၣ်ပုၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ်
၉	စီၤဖါဝါ	ဟီၣ်သွဲခံ	ပူၤကွံာ်ကဆိထာၣ်ပုတတသုၣ် ပုၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ် (၂) လဲၤပူၤကွံာ်
၁၀	နီၢ်အဲၣ်ထူ	ဖျိခံ	ပိတ်မုတ်ပုၣ်ယုသုညါ
၁၁	စီၤအိၣ်မူ	လၢာ်မုာ်ပျီ	ကဆိထာၣ်ပုတတသုၣ်ပုၢ်ကမံးတံာ်ခိၣ် (လဲၤပူၤကွံာ်)
၁၂	နီၢ်ဆာလၢာ်ဖိ	ကနဲမုာ်ဒါ	ခွဲၣ်ပိတ်မုတ်တရားယုသုညါပုၣ်မတၢ်ဖိ
၁၃	နီၢ်ဘၣ်မဲာ်	တယူခံ	ပိတ်မုတ်ပုၣ်ယုသုညါ

၁၃. တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ

လံာ်တဘျီအံၤကဲထီၣ်သ့အဂီၢ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤအါဂၤအတၢ်ဖံးသကိး မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့အလီၤန့ၣ်လီၤ. စံးဘျး ဘၣ်သရၣ်မ့ၢ်နီၢ်ပလဲဒီးသရၣ်မ့ၢ်နီၢ်ဆၣ်ယုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တီၣ်ခိၣ်ရိၣ်ခဲတၢ်ယု သ့ၣ်ညါကုၤတဘျီအံၤ ခီဖျိတၢ်လီၤလၢပျီပုၤ, သမံသမိးပုၤလီၢ်ကဝီဖိ, ဒီးကွဲး ကုၤအမံဒီးတၢ်သုအါအကျိၤအကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စံးဘျးဘၣ်လီၢ်ကဝီခိၣ်နီၢ်, သ့ၣ်ပုၤဝဲကျိၤခိၣ်နီၢ်, ပုၤတတသ့ၣ်ပုၤခိၣ်နီၢ်, ပုၤမၤတၢ်ဖိဒီးဒူဖိသဝီဖိတဖၣ်လၢ အတၢ်မၤစၢၤပုၤလၢကျဲအါဘိ ဖဲသိးပတၢ်ယုသ့ၣ်ညါကဲထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စံး ဘျးဘၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်တံအိၣ်မူဒီးတံဖါဝါလၢအမၤစၢၤပုၤ လဲလီၤယုသ့ၣ်ညါ စၢၤပုၤလၢအကစၢ် ဝဲအအိၣ်မူဒီးအခါ ဖဲသိးပတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ပုၤဒူဖိသဝီဖိလၢအတုၢ်လိၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ဆၢပုၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်မံတၢ် ဂဲ, တၢ်ဆုၤထီၣ်ဆုၤလီၤပုၤလၢကျဲကပိ, ဝံစိာ်တီဆုၤ, တၢ်မၤတၢ်အိၣ်ဖျိတဖၣ် စံးဘျးဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ခိၣ်နီၢ်မးန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်ပစံးဘျးဘၣ်ပိာ် မ့ၢ်တၢ်ယုသ့ၣ်ညါကရၢ်လၢသီသံပျီဂီၤပုၤတတသ့ၣ်ပုၤ, ကဆိထၢၣ်သ့ၣ်ပုၤ ဒီးပုၤတတသ့ၣ်ပုၤအပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခိၣ်မးလီၤ. ပစံးဘျးဘၣ်စ့ၢ်ကိး (PCRFR) လၢအမၤသကိးတၢ်ဒီး (KESAN) လၢကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲတနီၤဝဲလၢတၢ် ယုသ့ၣ်ညါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ယုသ့ၣ်ညါဝဲအလီၢ်ခံပုၤထၢဖျိၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးကွဲးပတြီၢ် လံာ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်သရၣ်မ့ၢ်နီၢ်ပလဲဒီးသရၣ်မ့ၢ်နီၢ်ဆၣ်ယုၢ်, ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ်သရၣ် စီဘျီထူ မ့ၢ်ဝဲပုၤကွဲးဘျးက့ၤလံာ်ဒီးယုက့ၤကုၤအမံအသၣ်လၢစဲအံၤအကျိၣ် န့ၣ်လီၤ. သရၣ်မ့ၢ်နီၢ်ဆံးဆံးမ့ၢ်ပုၤဖးဘျးလံာ်, ဒဲးကံၣ်ဒဲးဝဲဒီးရဲၣ်လီၤဒါလီၤ လံာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်အသိးစံးဘျးဘၣ်ခဲပုၤမၤတၢ်ဖိကိးဂၤစးထီၣ်လၢကျိၣ် စ့စရီ တုၤလီၤဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်ဟ့ၣ်ဖး, ဒီးတၢ်မၤစၢၤအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ် အလီၤန့ၣ်လီၤ.

လံာ်ဒီးသန့ၤ

References.

BEDO (2013). Mushroom Biological Property Inventory, Thailand

Karun N.C., Sridhar K.R. (2013). Occurrence and distribution of Termitomyces (Basidiomycota, Agaricales) in the Western Ghats and on the west coast of India. – Czech Mycol. 65(2): 233–254.

Parnmen. P., Skaphan. S., Leudang. S., Nantachaiphong. N, Uttawichai. C, Juntaporn. S, Pornataweesuk. K, Polputpisatkul. D., Getngern. P, Tawatsin. A, and Ramchiun. S. (2015). Poisonous Mushroom of Thailand.

Saw Blaw Htoo, and Mark E Grindley (2010). Hoolock Gibbon and Biodiversity Survey on Khe Shor Ter Mountain, Nattaung Range, Luthaw Township, Mudraw District, Karen State, Myanmar.

သီသံဉ်ပွာတတၢသံဉ်ပွာ်
၄၇၉ - ၀၃၄၄၄၄၅
UTM - 207303၅
ELE - 1728.၈

တံၢ်လၢအမုၢ် တၢ်မ့ၢ်စီ
ဘျၢၣ်လၢအဝုၣ်ကုၢ်ထီၣ်ဖျိၣ်

ISBN 978-616-92815-4-2

9 786169 281542